ANATOMIA SAMBUCI,

QUÆ

Non solùm SAMBUCUM & hujusdem MEDICAMENTA

Singulatim delineat, verùm quoque plurimorum affectuum, ex una ferè solâ Sambuco curationes breves, rationibus, exemplis, Historiis & Medicamentis specificis non paucis illustratas simul exhibet.

Authore

MARTINO BLOCHVVITIO

Med. Doctore & Physico Oschatiensi Ordinario.

LONDINI,

Typis *Johannis Field* Sumptibus *Octaviani Pulleyn.*

MDCL.

Viris Clarissimo, Excellentissimo, atque Experientissimo

Dn. *Johanni Ruperto* Sultzbergero, Phil. ac Med. Doctori celeberrimo, Sereniss. Elect. Saxoniæ Medico dignissimo,

Nec non Prudentissimis, Spectatissimis atq; integerrimis Dnn. Coss. Judicibus cæterisq; Ordinis Senatorii Reipublicæ Ossitiensis Assessoribus gravissimis, ut & Clarissimo ac Consultissimo

Dn. *Salomoni Tauchen*, J. U. Practico apud Ossitienses percelebri,

Dnn. suis promotoribus favorabilibus æternum colendis,

Salutem & Felicitatem perpetuam P.

Uemadmodum eximius ille Chymiatros Crollius de variis vilissimarum plantarum insignibus ac specificis virtutibus non minùs piè quàm verè in genere effatus est; *Deum*, nimirùm, *nihil frustra creasse, sed unum quodque plantæ genus licèt vilissimum & abjectissimum peculiaribus virtutibus secundum divinæ voluntatis suæ beneplacitum*

 dotasse

dotasse : Ita quoque non immeritò in specie de vulgo ignobili *Sambuco* verissimè effari possumus. Si enim ejus universæ substantiæ partes, radices, lignum, medulla, cortex, fungi, folia, surculi, flores, semina paulò accuratiùs consideremus, non paucas in illis insignes ac planè divinas virtutes, quibus humano generi in variis morborum discriminibus suppetias deferre possumus, saluberrimas inveniemus. Quare non abs re diligentiores naturalis scientiæ indagatores prædictas arboris hujus partes non modò permagni æstimârunt, verùm etiam in earundem latentibus virtutibus inquirendis, excolendis, atq; illustrandis nonnullis seculis gnaviter desudârunt. Quorum vestigia *Frater* quoque p. m. Charis. secutus est, omnesq; & singulas laudatæ arboris

dotes,

dotes, singillatim à variis Autoribus descriptas, propriâq; experientiâ adauctas, & confirmatas in unum quasi fasciculum convenienti ordine collegit, illudq; si modo ipsi per fata diutiùs licuisset superstitem esse, publici juris fecisset. Eo autem rebus humanis exemto, & ne labor iste forsan non inutilis, irritus ac quasi sterilis maneret, suumq; effectum, ad quem pius Fratris affectus respexit, sortiretur, tractatum huncce Sambucinum prælo subjicere, publiciq; juris facere & V. Excell. Prud. & Clar. ex Char. fratris mente & voluntate instar exigui Gratialis ob ingentem beneficiorum ei collatorum numerum nuncupare atq; inscribere volui ac debui. Suscipite ergò Viri selectissimi promotores ætatèm colendi *Anatomiam* hanc utilibus Sambuci remediis delineatam,

lineatam, non ut beneficiorum plenâ manu collatorum plenarium ἀντίδωρον, sed certum saltem grati animi τεκμήριον. Suscipite, inquam, proq; innatâ vestra & spectatâ humanitate hoc qualecunq; V. Excel. Prud. & Clar. observantiæ testimonium in æquiorem partem interpretamini, & uti Fratrem, ita me, meosq; vestro favore porrò irradiare ac fovere non dedignamini. Is à quo omnis felicissima prosperitas desluit V. Excell. Prud. & Clar. ad sui gloriam, & salutare Reipubl. commodum felices ac incolumes quâm diutissimè sospitet. Lipsiæ Idibus Martii, Anno 1631.

V. Excell. Prud. & Clar.
observantissimus

Johannes Blochwitz,
Hain. Misnicus, Medic. Studiosus.

A D

AD LECTOREM BENEVOLUM AC CANDIDUM

Præloquium.

QUod Philosophus dicere solitus est: ἐν πᾶσι φυσικοῖς ἔνεστί τι θαυμαστόν; id ipsum, si ullibi alibi, in vegetabilibus quàm verissimum esse, quotidiè experimur. Quis enim nostrûm germinandi crescendive stata tempora, quis variegatam herbarum, foliorum florumque amœnitatem, quis mira diversissimorum colorum pigmenta, quis eximiam fructuum pulchritudinem, quis nares suaviter ferientem odoris fragrantiam, aliave plura, quibus tempore Verno, Æstivo & Autumnali quodlibet arborum, fruticum herbarumq; genus in pratis, in vineis, in hor-

tis in collibus, in convallibus, udis glareosisq; superbit & luxuriat, oculis satis perlustrare, manibus palpare, naribus odorari, linguâ degustare, omnibusq; modis, prout par est, admirari potest? Quis non in hisce universis ac singulis incredibilem Dei sapientiam, quâ omnia tam sapienter condidit, devotè suspiciat? Quis inexhaustam ejus bonitatem, quâ tàm variis & innumeris ferè bonis genus humanũ clementer ditavit, in cœlum non evehat? Quis immensam & ubiq; præsentem potestatem, qua adhuc quotannis revirescentia, frondescentiáve ab omni aëris inclementiâ potenter defendit, & vel imbribus irrigat, vel sudo cœlo serenat, gratâ mente & linguâ non deprædicet? Et quamvis quarundam Arborum, fruticum, herbarumq; acies externa cæteris minùs speciosa appareat, eaq; propter illæ apud plurimos in tam magno pretio & honore non sint: fatendum tamen est, Naturam quandoq; in vilissimis thesauros pretiosissimos occuluisse; & sub chlamyde lacerâ, tugurioloq; stramineo latere

interdum

interdum plus Sapientiæ, Probitatis ac Prudentiæ, quàm sub veste holosericâ, aut Palatio Eburneo.

Exemplum hujus rei luculentum suppeditatur in Sambuco: *quæ licet ob dotes egregias digna foret, ut ab unoquovis, cui Sanitas curæ est, omni studio, labore, ac diligentiâ excoleretur: à paucis tamen Eandem suspici, à plurimis contemni, ex hortis, areis, aliisve locis cultioribus extirpari, eradicari, & ad umbras pomœriorum, murorum parietúmve indignè ablegari, luce meridianâ clarius est. Cujus vires planè divinæ cum hactenus multifariam non solùm Viris eruditis & in Naturâ versatissimis, verùm etiam Vulgo ipso innotuerint, compertumq́; sit certissimè* Sambucum *pro operationum quibus prædita est diversitate reliquis Vegetabilibus palmam si non præripere, dubiam tamen facere: Idcirco ad honorem Divinæ Majestatis, quam præsentem quamlibet herbam referre, & vel levem cespitem probare Poëta testatur, ipsiusq́;* Sambuci *ulteriorem commendationem brevem*

de

de Eadem tractatum conscribere volui. In quo quidem adornando, ut fiat concinnior, ad tres potissimum partes respiciendum erit: Quarum prior Sambuci *historiam ex probatis authoribus ipsâq;* αὐτοψίᾳ *delineabit: altera rationem Medicamentorum, quæ ex singulis partibus concinnari possunt, exhibebit: ultima demum ipsam Praxin annectet, qua summatim & juxta seriem affectuum ostendetur, qua ratione cuilibet affectui* Sambucus *inserviat; ne absque causâ pluribus affectibus eadem adsignasse, & quod in proverbio dicitur, de unâ fideliâ, unoq; pistillo plures parietes dealbasse jure merito censear.*

Quamvis autem scioli, qui meum hunc qualemcunq; laborem miris modis exagitabunt, & modò hoc, modò istud in eo desiderabunt, defuturi non sint: virulento tamen eorundem livore nullatenus percellor; sed potiùs Benevolum ac Candidum Lectorem amicè rogatum volo, ut ea omnia ac singula, quæ hic prolata sunt, ad geminum illum lapidem Lydium in Medicinâ & totâ Philosophiâ probatissimum,

mum,

mum, ΛΟΓΟΝ καὶ ΠΕΙΡΑΝ examinet: nec si quadam à Vulgo desumta esse cognoverit, superciliosè statim despiciat. Multa enim Vulgus habet, quibus interdum ad miraculum usq; se ostentat. Nec insolens hoc aut rarum in communi vitâ, quòd quandoque ignobilis & rugosa quædam muliercula, aut literarum rudis hortulanus, aliúsve ex popinâ vel tonstrinâ fumidus, squalidus ac mucidus derepentè ac inopinatò prosiliens, medicamine simplici & ex triviis petito, pretiosam ex Pharmacopolio carè redemtam, compositionem diffamet. Quid aliis alibi obtigerit, perstringere hic neque locus, neque tempus est. Testatur sanè Josephus Quercetanus Reg. Galliarum Medicus & Consiliarius in Diætetic. Polyhistoric. section. 2. cap. 1. quòd suo quondam tempore Rusticus quidam ignobilis, in curandâ Vertigine contumacissimâ cujusdam Amplissimi & Magni nominis Viri, solo stercore Pavonis plus præstiterit, quàm variæ & eruditæ Medicorum consultationes. Et dignum est annotatu, quòd Pena & Lo-

belius

belius in describendâ Elatine Dioscòridis, seu Veronicâ fœminâ referunt, cum Nasum quondam carcinomate obsessum complures Medici perdocti abscindere decrevissent, idq; faciendum Chirurgis ejusdem sententiæ, valdeq; exercitatis præcepissent, misellum quendam Barbitonsorem supervenisse, qui ab Hero suo, eximio Medico, hanc dotem olim edoctus, sectionem dissuasit, hujusq; solius Elatines litu & potu effecit, ut nec nasus abscindendus foret, nec reliquo corpori in lepram prono pereundum esset. Usq; adeò

Ipse etiam est olitor sæpè opportuna locutus;
Atq; sub attrita latuit sapientia veste!

Nec qua ratione fex ista hominum in horundem notitiam pervenerit, profundiore inquisitione opus est. Ut enim de iis, quæ ex monumentis arcanisve Experientissimorum Medicorum quovis modo innotuerint, nihil dicam: hoc sanè in confesso est, Vulgum in experiundo esse temerarium,

um, inopinatisq́; casibus & multifariâ experientiâ id demum consequi, de quo Viro erudito & qui circumspectè rem omnem administrat, nec per insomnium aliquid obrepsisset.

Niti hoc meum judicium non cœcâ quadam, aut post pulpita, vel retrò fornacem enatâ animi persuasione, sed ipsa Rei veritate, mirificoq́; seculorum omnium consensu, præter quotidianam experientiam, aliaq́; ἀξιόπιστα, satis luculenter id attestantur historiæ illæ nobilissimæ à Galeno *nostro lib.* 11. *de simpl. Medicam. facult.* §. *Caro Viperarum, & adhuc elegantiùs & auctiùs lib. d. subfigurat. Empiric. c.* 12. *recensitæ: quas etiam huic opellæ totidem verbis præmittere lubuit.*

Erat apud nos in Asiâ in pago quodam Elephantiacus, qui primò quidem reliquis convivebat: ubi verò nonnulli ex consuetudine maculari contagio cœperint, ipseq́; jam fœtore & horribili specie detestandus esset, in edito loco prope pagum juxta aquæ rivulum Pagani tabernaculum agro habitandum struxêre, tantum illi

ciborum

ciborum quotidiè ferentes, quantum vitæ sustinendæ satis foret. Proxima æstate, circa canis exortum, colonis vicinam metentibus segetem, minister odorati Vini lagenam, quam attulerat, prope agri marginem deposuit & abiit. Coloni labore functi, cum ad pocula accessissent, ac quidam eorum adolescens Vinum in craterem funderet, ecce exanimata Vipera simul elapsa bibituros non minus metu, quàm abominatione consternavit: ac ipsi quidem aquam potantes, Vinum ægrotanti obtulerunt, humaniter se acturos existimantes, si tantam Viri calamitatem morte redimerent, quam ex illo Veneni haustu planè futuram arbitrabantur. At ille novo planè, prorsusq; admirando eventu, ab hoc ipso potu sanatus est. Excidit enim tota cutis, dura & veluti lapidosa, non secus, ac si cancris locustisve ac cæteris hujusmodi crustaceis animalibus testam, quâ conteguntur, absciderîs. Nec dissimile in Mysiâ Asiæ, non procul à nostro municipio, contigit. Vir erat prædives, Elephantiasi laborans: hic ancillam suam formosam deperibat:

ribat : contrà illa fœdum hominem odio habebat, aliiſq; amantibus clandeſtinè miſcebatur: cujus doli conſciis, duabus ancillis, contubernalibus utebatur, altera penui præerat, altera cellæ vinariæ. Seceſſerat æger inde, promiſſâ ſalutis ſpe, ad quoſdam calidarum aquarum fontes, ubi multa viperarum vis, ob ſqualorem ariditatemq; loci, ſcatebat: In vini igitur lagenam, parum diligenter ſervatam, Vipera irrepſit, quam cum ſuffocatam deprehendiſſet ancilla, rata fore, ut odioſus Dominus eo veneno facilè interiret, cœnanti alacriter obtulit; evenêreq; omnino eadem, quæ paulò ſupra de Pagano retulimus. Atque hæc quidem duo ſunt experientiæ monumenta, quæ CASUS *attulit. Nunc verò tertium adjungam, quod* IMITATIO *effecit. Philoſopho cuidam multos annos hac ipſâ ægritudine efflictim laboranti, ut jam illi mors vitæ præferenda videretur, geminos hoſce eventus cum fortè recitaviſſem, idem etiam ipſe experiri voluit. Ad quod obeundum*

augurio

augurio quoq; confirmatus, protinus Vinum ita medicatum Viperis, quod parari jusserat, intrepidè hausit, nec multo post ex Elephantiasi in Lepram devenit.

Quibus historiis Galenus *adhuc quartam & quintam de Viperarum venatore, & divite quodam Thracensi hac ipsâ Medicinâ ab Elephantiasi liberatis subdit, concluditq; demum allegatum* 12 *cap. libr. de subfiguratione Empiric. Verbis planè aureis, &c. observatu perquam dignis* : Tot igitur à nobis enarrata sunt, ut ostenderemus, multa *Casu* inveniri, & *Imitatione* confirmari, ut non incommoda tantùm, sed & commoda ex quibus *Ars* confici posset, conspicaremur. Hæc Galenus.

Sic pulverem Bufonum *exiccatorum & calcinatorum propinatum per urinas Hydropem mirificè expellere, ex inopinato casu illius, qui mortis accelerationem ex eo quærens insperatò convaluit, primum innotuisse refert, ex consil. Solenandri Doctiss. Petræus Nosol. Harmon. dissert. xxxv. th.* 54. *Et quæ sodès antiquis Medicis*

Medicis vires Medicamentorum explorandi fuit ratio frequentior, quàm quòd ex multis singularibus experientiis à Vulgo quoque edoctis universales demum conclusiones extruxerint? & cum Melones, Pepones, Cucumeres, Cucurbitas, Violas, Nimpheas, Lactucas in intemperie callidâ & siccâ emendendâ medicamenta esse efficacia sæpiculè deprehenderint, eadem postea ratione contrarietatis frigida & humida esse, & omnibus affectibus calidis & siccis, quatenus tales, competere sapienter proclamarint? ἐκ πολλῶν γὰρ τῆς ἐμπειρίας ἐννοημάτων μία γίνεται ὑπόληψις, teste Philosopho lib. 1. Metaphys. cap. 1. Ut jam occulta & admirandæ illa plurimorum simplicium Alexiteriorum & specificorum facultates silentio involvantur; quarum ratio uti manifesta non est, ita easdem in dubium vocare, aut planè negare velle, cum multiplici experientiâ, sive à Vulgo sive ab aliis parum interest, comprobatæ sunt, hominis esset temerarii, & in Naturæ Majestatem summè injurii & blasphemi.

Qua-

Quacircò illi rectè facere existimandi sunt, qui in hac attentiùs inquirunt, Naturalia à superstitiosis, quæ & hic à malè feriatis admisceri solent, secernunt, quorum causæ manifestæ, quorúmve occultæ sint, diligenter expendunt, & exponunt, atq; suâ quoq; operâ Rem Medicam vel locupletare, vel illustrare pro virili laborant. Cum enim (quæ verba sunt Galeni Cap. 8. de subfig. Empir.) unius Hominis vita ad omnium inventionem sufficere nequeat, longi temporis observationes historia colligit, ut ejus beneficio tanquam ex multis tot seculorum hominibus unus efficiatur eruditissimus. Unum siquidem corpus sumus, unus spiritus hujus corporis, qui à Deo profectus pro communi excubet utilitate. Scaliger lib. 1. d. Plant.

Facem hac in parte nobis prætulit & præluxit Venerandus noster Senex ac præceptor HIPPOCRATES, *Vir sanè Ingenio & Arte nulli comparandus. Is etenim cum antiquitùs mos esset, ut Morbis liberati in Templis* Deo-

rum *Votivas Tabulas, quibus quilibet Morbi, quo detentus fuerat, Ideam, & Medicamentorum, quibus convaluerat, formulam insculpserat, suspenderent; quo imposterum similibus Morbis correpti, ad eadem, tanquam ad Hygieæ delubra confugerent, horundemq́; Medicamentorum ope similiter frui ac restitui possent: primus omnium eadem exscripsisse, & ex iisdem, quamvis plebeis, artem Medicam excerpsisse & sincinnasse traditur. Quem postea pari studio ac diligentia tanquam Ducem ac Præceptorem secuti sunt Dioscorides, Galenus, Aëtius, Paulus Ægineta, Oribasius, aliive non degeneres Hippocratis discipuli: qui Artem hanc nobilissimam acroamatum doctrinâ propagarunt, novisq́; inventis ac selectioribus quocunq́; modo acceptis, medicamentis indies magis atq́; magis locupletarunt; sicut id longius diduci, meliusq́; confirmari posset, nisi res per se esset perspicua, egoq́; Lectori exinde plus tædii quam emolumenti resultaturum probè perspicerem.*

Quamvis

Quamvis autem ipsemet meæ tenuitatis optimè sim conscius, facileq; videam, opellam hanc tanti momenti non esse, ut cum præclaris horundem Antesignanorum monumentis ullo modo conferri possit: quia tamen non solùm ea, quæ passim apud alios Authores hinc inde de Sambuco *dicta sunt, in fasciculum quendam redegerim, verùm quoq; iisdem alia plura, quæ ita obvia non sunt, sed intra privatos parietes Clarissimorum Virorum, ipsiusq; Vulgi hactenus delituêre, candidè ac fideliter adjunxerim: sperabo Eandem vel hac de causâ Benevolo Lectori non penitus displicituram.*

Etsi quoq; in id diligenter incubui, ut plurimorum, præsertim eorum, quibus Vulgus sese venditat, rationes causasq; probabiles in medium afferrem, quò tutius & minori animi attrepidatione ab unoquovis eadem, si placuerit, usurpari possent: me tamen & hic non rarò in ista Naturæ variantis obscuritate & Humanæ Mentis caligine ac imbecillitate, hæsisse & adhuc hærere fateor, sæpiusq;

divinum

vinum illud Scaligeri *arripio*: Multa tent animos temperatos, quæ illudunt riosis.

Lectorem tamen benevolum ac candium majorem in modum rogatum & dmonitum volo, ne ullo modo sibi peraderi patiatur, ac si hoc tractatu reliua ex cæteris Vegetabilibus, Animalibus Mineralibúsve utiliter hactenus variis odis tùm Chymicè, tùm Galenicè præara:a, summeq́ decantata medicamenta famanda aut aspernanda præsumserim: el augustissimum Polydædalæ Naturæ atifundium in tam augustos unius simlicis arbusculæ, fruticisve terminos coibere voluerim: Quorum utrumvis si acere instituissem, promeritas temerariæ udaciæ pœnas nullatenus effugerem: sed d potius ideò à me factum sciat, quò Naturæ, *quæ seu Mater fertilissima, etiam in minimis saluti nostræ prospexit, uberrimam bonitatem in hac naucipensa arbuscula detegerem, palamq́ facerem omnibus, verum esse & hìc tritum illud Medicorum ex* Fernelio *crebrò allatum*

&

& usurpatum dicterium: Nullam es remediorum penuriam, sed nostram ple rumq; eorundem ignorantiam.

—ὅστις τῆς δὲ ἀμείνονα μὴ πιν ἐνίασοι,
ἢ νέος ἢ παλαιὸς, ἐμοί δὲ καν ἄσμενον ἔσι.

Feliciter cum CHRISTO.

ANATOMIÆ SAMBUCI,

SECTIO PRIMA.

De Nomenclatura, Speciebus, Forma, Loco, & Qualitatibus SAMBUCI.

Quum *Sambucus* arbor sit rudi quoque plebeculæ notissima, haud opus esse videtur, eandem pluribus describere; Ne tamen & hac in parte manca sit nostra tractatio, paucula quædam ex Antiquis & Modernis Botanicis præmittenda veniunt.

I. *NO-*

I. *NOMEN.*

Vocatur à Dioſcoride cæteriſque Græcis ἀκτῆ, quia littorum, crepidinumque opacarum amans eſt, cenſoribus Pena & Lobelio in Adverſariis ſtirpium p. 434. Quam nomenclaturam etiam retinuit Theophraſtus Paracelſus, apud quem & modernos Chymiatros crebra mentio granorum Actes, & exinde paratarum Medicinarum. Latinis audit Sambucus, vel, ut aliis, & inprimis Q. Sereno, teſte Hugone Fridæ Val. lib. 2. de tuend. ſan. cap. 26. placuit, Sabucus, à Sabucæ aut Sambucæ, muſici inſtrumenti ſimilitudine, quæ illi cum cavis virgis, tubisve medullâ exenteratis communis. Pena & Lobel. loc. citat. Unde & adhuc Hiſpanis Sabuco vel Sabugo, & Germanis

nis *Holunder*, vel contractè *Holder* nominatur, quamvis ſint, qui à multiplici utilitate, *&* gratia vocabulum *Holder*, quaſi *Hulder* ſeu *Huldreich* deductum autument, de quo cum nomine litigabimus. Italis Sambuco, Gallis Suſier, Suyn & Suſeau; Bohemis Bez; Anglis Elder tree; Belgis Ulier. Vide Herbarium Germanic. Joh. Theodori Tabernæmontani, Part. 3. ſect. 1. cap. *62*.

II. *SPECIES.*

Quatuor autem ejus à Matthiolo aliiſve recenſentur Species: Domeſtica, Montana, Aquatica, & Minor ſeu Ebulus. Quarum tamen ſaltem prior & poſterior à Medicis Dioſcoridem ſecutis plurimum in Medicinâ commendantur: *Sambucus* videlicet propriè ſic dicta, & Ebulus

Ebulus quam Chamæacten ſeu pumillam humilemve *Sambucum* nominant. Quia tamen ſpecies utraque, uti ex Dioſcoride mox audiemus, parum vel nihil Viribus à ſe invicem diſcrepat, *Sambucum* hìc propriè dictam, ſeu Urbanam primariò deſcribere lubet, ex quâ facile, quid de Ebulo ſentiendum ſit, cognoſci poterit.

III. *FORMA.*

Eſt autem domeſtica, ut notum, arbor ſurculos mittens arundinaceos, teretes, cortice exteriore griſeo, interiori viridi flavoque ſucculento, lignum ambiente: cui includitur medulla candida & fungoſa: folia juglandis (ſed minora) terna quaternáve (imò quina ſeptenáve, ſi utrumque latus ſeorſim ſpectes) ex intervallis circa ramos exeunt, gra-

veo

veolentia, in ambitu minutim secta: in ramulorum cacuminibus cauliculisque circinatæ spectantur umbellæ, flore candido odorato (M. Junio ante festum Johannis) turgidæ: quem decidentem mox acinus racemosus primum viridis, post rubescens, & demum in nigredine subpurpureus succulentus, vinosusque subsequitur.

Pena & Lobelius eandem ita describunt, quòd sit fraxineâ facie & fronde, sed latiore nonnihil ambitu crenato: umbellis candidis Drabæ latioribus, circinatis magisque speciosis, & corymbaceâ fœtura acinulorum sanguineorum, nigricantium per maturitatem luxuriante, ad Uvæ æmulationem, Augusto.

Joann. Renodæo Medico Regio Parisiensi sequentibus delineatur, lib. 1. Mater. Medic. sect. 2. c. 11.

Sambucus in arborem aſſurgit ſæpé proceram, Virgis arundinum ritu cavis, medulloſis, rotundis, folio juglandis, ſed graveolente, & pluribus inciſuris per ambitum ſerrato, floribus multis, parvulis, albis, in umbellam elegantem diſpoſitis, quos baccæ ſequuntur ſanguineo cruore turgentes. Sambucus ſylveſtrium prima germinat, & noviſſima foliis nudatur.

IV. *LOCUS.*

Locum Natalitium quod attinet, ubique ferè provenit, & vix ullum, quo aliæ quidem arbores fruticeſque progerminant & creſcunt, locum licet invenire, cui Deus, benigniſſimus Pater hanc arbuſculam invidere voluit. Gaudet tamen præcipuè ſepibus, pomœriis, aliisve locis umbroſis, udiſve rivorum

vorum marginibus, lacunis & ſcrobibus; ad quæ etiam potiſſimum ab Hortulanis relegatur: ne reſtibili ſuâ luxurie, ac importuno, quo ſemetipſam quotannis proſeminat ac amplificat, proventu, honoratioribus, & magis, ut putant, pretioſis arboribus, fruticibus, ac herbis locum præripiat.

V. *QUALITATES ET VIRES.*

Qualitates in genere deſcripſit Galenus lib. *6*. ſimpl. Medic. facultat. § Acte, quod vim deſiccandi, conglutinandi, modicéque digerendi obtineat; quas etiam totidem verbis repetiit Galenias ille Paulus ex Ægina Medicus lib. 7. Medic. cap. 3.

Dioſcorides tamen, quo, vel Galeno teſte, nullus omnium eorum,

qui de re herbariâ ſunt commentati, accuratius, aut verius, aut doctius ſcripſit, jamdudum eaſdem ſpecialibus delineavit lib.4.d. Mater. Medic.c.175. his verbis.

Δύναμις δὲ ἡ αὐτὴ ἀμφοτέραις καὶ χρῆσις ξηραντικὴ, ὑδραγωγὸς, κακοστόμαχος μέντοι, ἑψόμενα δὲ τὰ φύλλα ὡς λάχανα καθαίρει φλέγμα καὶ χολήν. καὶ οἱ καυλοὶ δὲ ἁπαλοὶ ἐν λοπάδι ἑφθέντες τὰ αὐτὰ ποιοῦσιν, ἡ ῥίζα δὲ αὐτῆς ἀφεψηθεῖσα σὺν οἴνῳ καὶ διδομένη παρὰ τὴν δίαιταν ὑδρωπικοὺς ὠφελεῖ: βοηθεῖ καὶ ἰχνοδήκτοις ὁμοίως πινομένη, ἀφεψηθεῖσα δὲ μεθ' ὕδατος ἐγκάθισμα μαλάττει ὑστέραν, καὶ ἀναστομοῖ καὶ διορθοῦται τὰς περὶ αὐτῆς διαθέσεις. Καὶ ὁ καρπὸς δὲ σὺν οἴνῳ ποθεὶς τὰ αὐτὰ ποιεῖ. Μελαίνει δὲ καὶ τρίχας ἐγχριόμενος. τὰ δὲ φύλλα πρόσφατα καὶ ἁπαλὰ πραΰνει φλεγμονὰς μετὰ ἀλφίτων καταπλαττόμενα καὶ κατακαύμασιν ἁρμόζει, καὶ κυνοδήκτοις καταπλασσόμενα. κολλᾷ δὲ ὑποφορὰς καὶ ποδαγρικοῖς βοηθεῖ μετὰ στέατος ταυρείου ἢ τραγείου καταπλασσόμενα.

Hoc eſt.

Eadem utriuſque (*Sambucum* intelligit & *Ebulum*) facultas & uſus exiccans, alvo detrahens aquam. Stomacho

Stomacho quidem infeſta, folia tamen olerum modo cocta pituitam & bilem purgant: Caules verò teneri in patellâ ſeu ollâ decocti eadem efficiunt. Radix verò in vino decocta & in cibis data, Hydropicos adjuvat: Auxiliatur quoque à Viperâ demorſis eodem modo pota: Decocta vero cum aqua pro infectione emollit vulvas & aperit, & quæ circa eas ſunt affectiones corrigit. Fructus cum Vino potus eadem efficit. Illitus capillos denigrat: Folia verò recentia ác tenera inflammationes mitigant, cum polenta illita: Ambuſtis & canis morſibus illitu proſunt. Ulcera profunda, & quæ in fiſtulas ſeu cavernas dehiſcunt, agglutinant, & podagricis auxiliantur cum ſevo taurino, hircinove illita.

Quæ vires *Sambucum* ita nobili-

tarunt, ut quamvis nullas alias in eâ poſtera ætas deprehendiſſet, nobis tamen ob recenſitas deberet eſſe commendatiſſima. Verùm uti in aliis rebus omnibus, teſte *Seneca* quæſtion. Natural.lib.7.ca.31. rerum Natura ſacra ſua non ſimul tradit, nec arcana ejuſdem promiſcuè nec omnibus patent, reducta & in interiore ſacrario clauſa, ex quibus aliud hæc ætas, aliud poſtera accipit, & depromit: ita & hic dies diem docuit, Medicique poſteriores tùm in aliarum herbarum, tùm etiam ipſius *Sambuci* contemplationem intimius incumbentes, Eandem in pluribus affectibus experti ſunt ſaluberrimam, ut idcircò non immeritò pro *Panacea* quadam venditetur. Quæ enim reliquis utplurimùm ſingulatim data ſunt, ea magna ex parte in *Sambuco*

haberi

haberi experientia comprobavit. Ut enim de abditis & admirandis illis operationibus, quibus in *Epilepsia*, *Peste*, *Erysipelate*, aliisve malignis affectibus expugnandis *Sambucum* præditam esse inferius cognoscemus, nihil dicam, habet ea vim purgandi humores noxios è corpore ferè quosvis biliosos, pituitosos, ac inprimis serosos; à quibus quanta Morborum caterva resultat, neminem esse crediderò, qui vel mediocriter in *Medicina* versatus, id ignoraret. Perlegat saltem quicunque hic pertinacior fuerit, aureum illum & eruditissimum *Caroli Pisonis* tractatum, quem de *serosa colluvie* conscripsit, & expendat exactiùs, quàm varios & innumeros ferè affectus Vir ingeniosissimus ab unâ hac serosâ colluvie ingeniosè nec malè deduxerit. Est

præterea

præterea Anodyna & cutem rarefaciendo, humoresque ac Vapores digerendo dolorem consopit. Urinam ducit: sudorem prolicit: calculum pellit: menses retardatos evocat, & alia plura, pro partium & præparationum diversitate, uti inferiùs explicabitur, efficit. Ut non sine caussa illorum plurima, quæ *Chymici* saniores, experientiâ edocti in πολυφαρμάκοις istis πολυθρυλλήτοις *Mercurio*, *Antimonio* & *Vitriolo* admirabundi præconiis evehunt: suo quoque modo (diversitatem enim quandam lubenter agnoscimus & concedimus) in *Sambuco* nostrâ suspicere, admirari & deprædicare valeamus. Idque eò forsan libentiùs, cum quæ in Trigâ illâ Minerali pertinaci labore purificandi, solvendi, præcipitandi, calcinandi, destillandi, cohobandi,

andi; aliisve non rarò sumtuosis laboriosisque operationibus venerandi illi polydædalæ Naturæ scrutatores, singuli ἐκ Θεῷ πεπλασμένον ἔργον, lætabundi demum adipiscuntur: in hac utplurimùm levi nec ita difficili præparatione consequi liceat.

ANATO-

ANATOMIÆ SAMBUCI

SECTIO SECUNDA.

De Formulis Medicamentorum ex SAMBUCO.

Ntequam autem ad ipſos quibus *Sambucus* medetur affectus accedamus; operæ pretium eſſe duximus, formulas Medicamentorum, quæ ex ſingulis Sambuci partibus concinnari poſſunt & debent, prius enarrare, ne in poſterum eadem ſæpius in diverſis affectibus cum tædio præſcribenda

penda aut repetenda veniant. Potiora autem saltem & communiora hic recensebimus, ab ipsis *Baccis* tanquam fructu & extremo in productione incipiendo.

CAPUT I.

DE MEDICAMENTIS EX BACCIS.

I. ROHOB TINCTURA & Extractum seu Essentia.

RECIPE baccas *Sambuci* benè maturatas, & à stipitibus suis liberatas: exprime succum, quem colatum lento ac lucido non fumido ignis calore inspissa.

Quidam inter inspissandum parum Sacchari addunt, ut Sapor palato

ANATOMIÆ SAMBUCI

SECTIO SECUNDA.

De Formulis Medicamentorum ex SAMBUCO.

Ntequam autem ad ipſos quibus *Sambucus* medetur affectus accedamus; operæ pretium eſſe duximus, formulas Medicamentorum, quæ ex ſingulis Sambuci partibus concinnari poſſunt & debent, prius enarrare, ne in poſterum eadem ſæpius in diverſis affectibus cum tædio præſcribenda

[bi]benda aut repetenda veniant. Po-
[t]iora autem ſaltem & communio-
[r]a hìc recenſebimus, ab ipſis *Bac-
[c]is* tanquam fructu & extremo in
[p]roductione incipiendo.

CAPUT I.

DE MEDICAMENTIS EX BACCIS.

[I]. ROHOB TINCTURA & Extractum ſeu Eſſentia.

RECIPE baccas *Sambuci* benè maturatas, & à ſtipitibus ſuis [l]iberatas: exprime ſuccum, quem [c]olatum lento ac lucido non fumi-[d]o ignis calore inſpiſſa.

Quidam inter inſpiſſandum pa-[r]um Sacchari addunt, ut Sapor pa-

lato

lato magis gratus concilietur; vocaturque Rob. *Sambuci* cum saccharo.

Ex Rohob seu succo absque saccharo inspissato *Tinctura & Extractum* paratur seq. modo:

Accipe Rohob modò dicti ℔ j. cui in Vitro oblongo, satisque capaci, quod *Bociam* seu *Cucurbitam* Chymici vocant, superaffunde *Vini* spiritum, vel proprium Sambucinum hoc ipso capite mox describendum, ut supereemineat, ad quantitatem palmæ; posteaque benè obturato Vitro, ne spiritus exhalet, digere in Balneo, vel tempore hyberno retro fornacem hypocausti per dies 5. vel 6. Vitrum indies bis agitando: Quibus elapsis materiam omnem, quæ in Cucurbita est, filtra per chartam emporeticam, ut purum ab impuro sepa-

 retur:

tur: Liquorem tranſcolatum & obſcurè rubeſcentem, qui à quibuſdam *Tinctura Sambuci* ſeu granorum Actes nominatur, & per ſe quoque abſque deſtillatione utiliter ſervari poteſt, inde cucurbitæ vitreæ, & ſuperimpoſito Alembico deſtilla lento Balnei calore, donec Menſtruum ſeu ſpiritus ille redundans guttatim evocatus, *Extractum* granorum Actes ſeu baccarum *Sambuci* in fundo Cucurbitæ inſtar mellaginis reliquerit.

Quod ſi menſtruum non totaliter ſed aliquâ ſaltem ex parte abſtractum fuerit, id quod in cucurbitâ remanet, Extractum liquidum ſeu *Eſſentia* granorum Actes à Chymicis modernis utplurimum vocatur. Aliam Tincturam & Extractum horundem granorum videbis infra ſectione 3. cap. 26. in

curatione

curatione ſuffocationis Hyſtericæ, ex Pharmacop. Dogmatic. Quercetani, lib. 1. cap. 25.

II. *VINA.*

Recipe baccas *Sambuci* ſtipitibus mundatas: contunde in Mortario lapideo aut vaſe figulino, piſtillo ligneo, ita ut vinacea ſimul quàm optimè conquaſſentur. Materia hac ſucculentâ dolioli octavam, decimam aut duodecimam, prout major minórve requiritur efficacia, partem reple, reſiduumque muſto recenti adimple, ut ſimul deferveant.

Quidam materiam iſtam contuſam & ſucculentam cum æquali Muſti parte ad tertias prius lento igne incoquunt, decoctam, refrigeratam & optimè per pannum lineum rarũ tranſcolatam eodem modo,

o, & quantitate paulo majori, in
oliolum infundunt, & ſuper affu-
muſto, uti dictum, deſervere
nunt.

Qua ratione Quercetanus parari
ſſerit, dicetur infra ſect. 3. cap. 24.
curatione Hydropis.

Elegans etiam modus hic eſt:

*Baccar. Sambuci in furno opti-
mè ſiccatar.* ℔ j.
*Cinnamom. morſu elect. &
acerrim.* ℥ iij.
Caryophyll. aromatic. ℥ j. ſ.

raſſo modo pulveriſata inſue no-
lo laxiori, quem vaſculo Men-
rarum XII. aut circiter capaci
mitte, quod Vino albo fragran-
ſſimo ad ſummum uſque imple-
m per ſeſquimenſem, aut ultra
cellâ Vinariâ repone. Cujus u-
s potiſſimum in menſâ inter ci-
andum eſſe poteſt. Nam merè
ſtoma-

ſtomachicum eſt, coloreque odo-
re & ſapore amicum.

III. *SPIRITUS ET AQUA.*

℞. Baccas *Sambuci* maturas
exprimatur ſuccus, vel conquaſſen-
tur ſaltem, ſtentque in vaſe ligneo
donec incipiant fermenteſcere: ut
citius ebulliant, aliquid fecum Vi-
ni vel Cereviſiæ addere poteris.
Quidam enim nihil addendum
cenſent, eundemque ferè proceſ-
ſum obſervant, quem in ſpiritu ar-
denti Ceraſorum dulcium nigro-
rum parando præſcribit D. Finck
cap. 6. Enchiridii. Poſt fermenta-
tionem deſtillentur per veſicam &
rectificentur, ut artis.

Nota. Rectificatio optimè inſti-
tuitur primum per veſicam, deinde
in Balneo: ubi loco cucurbitæ

phiola

hiola longi colli ſubſtituatur, at-
que ita ſaltem ſpirituoſiſſima pars
abſtrahatur, phlegmate ad latera
alliſo, & ſenſim rurſum delabente.

Alii ſic parant:

℞. Baccas *Sambuci* maturas in
clibano lento calore exiccatas:
craſſo modo contuſis, admiſce ter-
tiam partem polentæ hordeaceæ:
optimè permiſta in doliolum ex
ligno querno conjice & aquam fer-
ventem, in qua aliquid lupuli prius
maceratum fuerit, affunde, vaſeq;
benè clauſo per dies quatuor,
vel quinque fermentari ſinito: Ad
digeſtionem fermentationémve ac-
celerandam aliquid fecum ſupradi-
ctarum adjicito, &, ut prius moni-
tum eſt, deſtillato & rectificato.

Verùm prior modus utpote ſim-
plicior & purior huic à plurimis
non immeritò præfertur.

Aquam

Aquam purgantem ex baccis quomodo Quercetanus & alii eliciant infra sect. 3. cap. 24. edocebitur.

IV. *SYRUPUS ET TRAGEA.*

Syrupus hoc modo fit:

℞. *Succi ex recentibus & maturis baccis expressi & depurati* ℔ j. s.
Sacchari clarificat. ℔ j.

Coq. parum igne lento in vase duplici, seu Balneo Mariæ, ad consistentiam Syrupi liquidi.

Trageam granorum Actes invenies descriptam inferius sect. 3. cap. 22. de Dysenteriâ.

V. *OLEUM EX ACINIS* seu *ARILLIS.*

Accipe arillas baccarum post succi transcolationem in filtro relictas,

ctas, benéque elotas & in aëre
ſiccatas irriga Vino albo odorife-
, & è Torculari ſubjectis Oleum
rtiter exprime, eo planè modo,
uo ex ſemine lini, crucæ, papave-
s, hyoſcyami, & aliis oleum ex-
imi conſuevit. Id quod per re-
dentiam depuratum uſui ſerva in
itro. Eſt enim Vomitivum egre-
um, & ad Extra Balſamum ſalu-
re cui magnæ tribuuntur vires,
i infra paſſim inculcabitur.

Doſis intrinſecè drachma una
l ſeſquidrachma in Cereviſiâ ca-
factâ, vel alio convenienti li-
uore.

Nota: Poſſet tamen hoc oleum
ddi præſtantius, & efficatiori vi
metîcâ & Catharticâ imbui ſi a-
llæ loco vini ſimplicis irrigaren-
r infuſo Croci metallorum in Vi-
o Malvatico, vel Petri Simonis
facto,

facto, demumque ex iisdem oleu[m]
exprimeretur; quod in eâdem do[...]
assumtum vires longè operosior[...]
exerturum esset.

CAPUT II.

De MEDICAMENTI[S] ex Floribus.

I. CONSERVA.

FLores recentes minutim disce[r]pe, & singulis unciis adde Sa[c]chari albissimi uncias duas. In pi[la] lapideâ pistillo ligneo diligent[er] contere & commisce. Misturam postea vasi vitreo aut figulino, in[de] de & per aliquot dies Soli expon[e] demumque ad usus reconde.

II. SYR[...]

II. *SYRUPUS ET Mel.*

℞. Florum *Sambuci* recentium ℥ j. Macerentur horis 12. in ℔ vi. Aquæ fontanæ calentis: Expreſſo oſtmodum & colato liquori pa- em florum recentium quantitatem nfunde, idque tertio itera.

Poſtremæ dehinc colaturæ ſin- ulis unciis quinque adde Saccha- albi uncias quatuor. Coquan- ur ſecundum artem in diplomate d Syrupi conſiſtentiam.

Quod ſi loco Sacchari eandem uantitatem Mellis addideris, & d juſtam conſiſtentiam decoxeris, lel Sambucinum habebis, quod quibuſdam etiam commenda- r.

III. *AQUA ET SPIRITUS.*

Varios modos tales aquas destillandi ex herbis & floribus videre licet passim apud Weckerum, Euonymum, Quercetanum & alios. Facilis modus hic est.

℞. Florum *Sambuci* quantumvis: affunde Aq. calidæ sufficientem quantitatem: Macerentur per noctem, deinde destillentur per vesicam.

Quæ primum exstillat optima est, quæ subsequitur ignobilior: cave ergò ne nimium urgeas: Aquam destillatam super recentes flores affundito, & iterum destillato, idque etiam tertiò repete. Ita enim aquam habebis ad infra annotandos in Praxi usus accommodatissimam. Quæ enim vulgò in Phar-

Pharmacopoliis proſtat, purum
putum phlegma eſt, nec digna
Aquæ deſtillatæ nomine: unde nec
mirum, quod tam rarò Ægroti op-
tatum exinde fructum conſequan-
tur.

A modo dictæ ac præſcriptæ A-
quæ parte aliqua, ſi per vitrum lon-
gi colli ſeu phiolam lento Balnei
calore pars ſpirituoſior, duodeci-
ma circiter, ſeparetur, *Spiritus* ha-
bebitur fragrantiſſimus & ſummè
penetrans.

Vel paretur *Spiritus* florum
Sambuci eo modo, quem præſcrip-
ſit Joſeph. Quercetanus l. 1. Phar-
macopœjæ Dogmat. reſtitut. c. 7.
pag. mihi 19.

Nec multo abſimilem modum
exhibuit. Dn. Sennertus Inſt. Med.
lib. 5. part, 3, ſect. 3. cap. 5.

Nota: Placentam in Veſicâ

 poſt

poſt Aquarum deſtillationem re-
lictam, quam *caput mortuum* Chy-
mici nominant, non inutiliter ab-
jice, ſed reſerva ad uſus in Praxi
qui recenſebuntur.

IV. *ACETUM ET OXYMEL.*

Floribus *Sambuci* recentibus ve-
ſemivietis ſuperaffunde Acetum vi-
ni albi: ſtent in vaſe vitreo ben-
obturato in Sole aut alio loco te-
pido, ut vim & facultatem floru-
Acetum melius extrahat; relin-
quantur flores tamdiu in Aceto
donec ſat virium ex floribus im-
merſis Acetum imbiberit; id quo-
ex odore fragranti & colore plan-
aureo dignoſces: Poſt acetu-
tranſcola & uſui ſerva.

E floribus & racemorum ſucc-
admodum rubrum & laudatu-
para-

parari poteſt Acetum ; id quod in Galliâ conſuetum eſſe, teſtantur Pena & Lobelius in Adverſ. ſtirpium novis, pag.434.

Ego loco ſucci racemorum ſumo baccas *Sambuci* lento clibani ſeu furni calore exiccatas, iiſque Acetum florum colatura & ſubſidentiâ optimè depuratum ſuperinfundo. Quod nitenti ac tranſparenti purpurâ ſaturatum decanto ſeu effundo, recenſque toties affundo, quamdiu aliquid tincturæ phœnico purpureæ baccis ineſſe perſpicio.

Syrupum acetoſum Sambucinum deſcriptum dabimus, ſection. 3. cap.19.

Oxymel Sambucinum cujus etiam meminit Quercetanus in Pharmacop. Dogmat. lib.1.cap.10. p.78. ſeq.commodiſſimè paratur modo:

 ℞. *Mellis*

℞. *Mellis despumati* ℔ j.
Aceti Sambucini ℔ 5.
Aquæ simpl. vel flor. Sambuc. ℔ j.

Mista indantur cucurbitæ, & coquantur in Balneo ad justam consistentiam.

Nota: Acetum hìc adhiberi potest vel simplex florum, vel quod infusione baccarum purpurat, prout hic vel ille color à Medico, Ægrotóve expetitur.

V. *VINUM.*

℞. Umbellarum *Sambuci* in umbrâ exiccatarum, quantum placuerit: quas minutim discerptas, aut concisas nodulo ex Linteo raro, cum aliquot parvis & mundis silicibus (ad Noduli in Vino depressionem, ne supernatet) inclusas vasculo Musti pleno immerge,

ut Vinum ſuper has deferveat.

Quidam ad congios ſexaginta (3. *Cymer*) ſumere & infundere jubent florum *Sambuci* rectè exiccatorum, & à ſtipitibus mundatorum libram unam, & promittunt inde poſt deferveſcentiam Vinum ſapore & odore Moſchatellino.

Nota obiter: Mala ſeu poma quævis, præſertim tamen Porſtorfiana, ſi floribus *Sambuci* involuta aut contecta ſervantur, odorem & ſaporem pyrorum moſchatellinorum aliquantiſper æmulum acquirunt.

VI. *OLEA.*

1. ℞. Florum recentium contuſorum quantum lubuerit: Pone in vaſe vitreo, & affunde olei olivarum clariſſimi ſufficientem menſuram, & macera ad Solem, aut in

loco aliquo calido ad dies quindecim. Deinde in duplici vaſe coquito, & abjectis floribus alios injicito, atque iterum quindecim diebus macerato. Poſtea ſimili modo coquito & exprimito: ac tertio flores injice, macera, coque & exprime: quod colatum in Vaſe convenienti repone.

Nota: Spiſſamentum ſeu craſſamentum illud florum, uti & aliarum rerum omnium in oleis maceratarum & expreſſarum, communiter *ſtymma* à Medicis vocatur: id quod hìc monere libuit, ut, cum inferiùs hujus mentio fiet, quid per illud intelligendum ſit, neminem lateat.

2. Ex *floribus* quoque ſequens à plurimis commendatur oleum.

Accipe Cucurbitam aut Vitrum mediocris capacitatis; imple ejus partem

partem tetriam floribus *Sambuci* cœlo ſereno, ſudóve collectis: ſuperaffunde Vini Malvatici, aut Petri Simonis tantum, ut Vitrum dimidiâ, vel tertiâ ad minimum ex parte adhuc maneat vacuum. Orificio benè oblutato Vitrum radiis ſolaribus per ſeſquimenſem exponito: poſtea totam materiam in ollam vitreatam infuſam lento carbonum igne modeſtè calefacito, & in aliud vas purum, cum fortiſſimâ expreſſione tranſcolato: Cui paulò poſt *Oleum* citrinum ſupernatare videbis, quòd à liquore reliquo per infundibulum, aut ſeparatorium, ut artis eſt, liberandum erit.

Liquor reſiduus novæ florum macerationi inſerviet, quæ aliquoties continuanda, aut in diverſis organis ſeu vaſis inſtituenda erit, cum unâ vice parum olei liceat apiſci.

3. Paratur & oleum per deſtillationem eo modo, quo Balduinus Clodius, Sennertus & alii oleum ex floribus Chamomeli Romani, & ſimilibus odoratioribus eliciunt, qui talis eſt:

℞. Flores *Sambuci* in aëre inter duo lintea benè exiccatos; diſcerptos impone in vas fictile, vel cucurbitam capaciorem, admiſce ſingulis libris florum Salis communis ſeſquiunciam: & affuſâ ad eminentiam Spithamæ aquâ calidâ, relinq; in digeſtione per decendium, aut ultra: poſt deſtilla per Veſicam, & Oleum ab Aquâ pro more ſepara.

CAP.

CAPUT III.

DE MEDICAMENTIS ex Turionibus.

I. *PULVERES.*

℞. Turionum *Sambuci* ſeu primulorum aſparagarū, quantum cupis: in umbrâ exiccatos pulveriſa, pulveremque vel per ſe reſerva, vel eidem æqualem Sacchari partem admiſce.

Pulvis Turionum polychreſtus infra ſection. 3. cap. 3. præſcribetur.

II. *CONSERVA.*

℞. *Turion. recentium & minutiſs. conciſor.* ℔ 5.
Sacchari optim. & finiſs. ℔ j.

Super

Super lento prunarum igne piſtillo lapideo invicem probè miſce, & repone in fictili ad Solis radios per octiduum.

III. *SYRUPUS.*

℞. *Succi ex primis illis emergentis Sambuci aſparagis ac turionibus expreſsi, & per ſubſidentiam à fecibus depurati* ℔ij.
Sacchari albi ℔ *j. s vel q.ſ.*

Coquantur igne Balnei lento ad conſiſtentiam Syrupi, qui Cinnamomi morſu electi unciâ dimidia, & Caryophyllorum aromatic. drachmis duabus aromatiſatus in vaſe vitreato reſervetur.

CAP.

CAPUT IV.

De MEDICAMENTIS ex Foliis, medio cortice, Radicibus, Medulla, Spongiolis.

I. *AQUA.*

℞. Folia *Sambuci* recentia; iisdem crasso modo contusis vel concisis dimidiam præterpropter Vesicæ partem reple, & superaffusâ sufficienti quantitate Aquæ calidæ per noctem macera & destilla: Destillatum liquorem foliis recentibus affunde, iterumque destilla. Eodem modo & ex *Cordicibus* viridibus & succulentis adhuc *Aqua* paratur.

Sunt, qui ex *Radicibus succulentis, Medullâ & Spongiolis* tùm seorsim,

orſim, tùm permixtim *Aquas* de-ſtillant, quas potiſſimum in Hydro-pe commendant. Quæ tamen om-nia priùs benè incidenda, & per diem unum vel alterum in conveni-enti liquore maceranda erūnt, quò vis eorum poſtea faciliùs poſſit elici.

II. *SYRUPUS.*

Uti ex ſucco Turionum, ita & ex ſucco Corticum medianorum, vel radicum *Syrupus* pro delicatioribus parari poteſt: ſi nimirum ſucco o-ptimè depurato ſufficiens Sacchari quantitas affundatur, & lento igne in ſyrupum decoquantur, qui ea-dem ratione aromatiſandus.

Syrupi hi ſuccis crudis quidem minus efficaces habentur, cum in-ter coquendum de vi Catharticâ a-liquid amittant; id quod & Ferne-

lius

ius monuit: gratiores tamen sunt, utioresque, & Ventriculo, cæterisque visceribus minus infesti. Dosis itaque eorundem pro ratione virium augenda.

III. OLEA ET LINIMENTA.

1 Ex *medio Cortice* in Oleo veteri claro macerato & expresso, ut supra in floribus dictum, utile paratur Oleum; id quod Italis consuetum esse Augustani in Pharmacopœjâ referunt.

2. Ex *Cortice & foliis* tale paratur:

R. Corticum medianorum & foliorum part. æq. frige in Butyro Majali & Oleo lini, aut horum saltem alterutro, igne mediocri. Cum aliquandiu frixa fuerint, cortices & folia exprime, recentesq; cortices

ces & folia inde, iterumq, frige & exprime: id quod & tertio repetendum.

3. *Linimentum seu Unguentum*, quod habetur in Commentariis Matthioli in Dioscorid. li. 4. cap. 168. & paratur sequenti modo:

Sumito viridis Sambuci corticis, qui statim sub primo cinereo delitescit libro, herbacei coloris ℔ j. Olei pluries loti ex stillatitiâ florum Sambuci Aquâ, ℔ ij. Ferveant simul aliquandiu & deinde percolato & exprimito, & addito Ceræ odoratæ novæ, succi surculorum Sambuci, cujusq; uncias quatuor. Rursus ut fervescant, finito quousque succus evanescat. Tollito tunc ab igne & rudiculâ agitato, omniaq; misceto, & ad finem addito Vernicis liquidæ uncias duas, Thuris albi in pollinem contriti

uncias

ncias quatuor; quin etiam duo-
um ovorum albumen diu priùs
ochleari agitatum. Subinde dili-
enter miſceto omnia, & mundo
aſe aſſervato.

4 Linimentum aliud, quod Feli-
iſſimus quondam PLATERUS
arare ſolitus eſt.

℞. *Cortic. medianor. Sambuci* ℥ j. s.
Succi folior. illius tenerior. ℥ j.
Ol. lin. Aq. flor. Sambuc. loti ℥ ij.
Roſacei.
Axung. Porci itidem lot. an. ℥ j.
Ceræ citrinæ optim. ℥ j. s.
Thuris Pulveriſat. ℥ j.

Coquantur in Aquâ florum Sam-
uci aliquandiu, ollâ bene clausâ,
& cum refrigerata ſunt, innatans
unguen-

unguentum collige & repone.

Communicabatur mihi Basile
Rauracorum, dum ibidem viverem
à Chyrurgo quodam pro singulari
secreto: Verùm totidem ferè ver
bis habetur in parte secunda Pra
xeos meritissimi ac celeberrimi D
Plateri.

De quibus omnibus infra in cu
ratione Ambustionum, & aliorum
affectuum externorum.

Quod reliqua, quæ ex foliis
Corticibus, *Medullâ*, *Radicibus*
Spongiis, & aliis Sambuci partibus
utiliter parari possunt, medicamen
ta attinet, satis copiosè & luculen
ter eorundem compositiones in
quolibet, cui medentur, affectu ad
ducentur; quò etiam hac vice Le
ctorem amicè ablegamus.

CAPUT V.

De Sale & ejus Spiritu.

I. SAL SAMBUCI.

NOn solùm ex foliis & floribus post destillationem aquarum t succorum expressionem ad hunc sum adhuc accommodis, sed & x corticibus & totâ arbore Sal aratur.

Sunt nimirum siccanda omnia, t in foco mundo accendenda, a- ertaque flammâ in cineres redi- enda; ex cineribus per aquam pu- am & limpidam lixivium fac, a- uam novam toties reaffundendo, onec omnis salsedo extracta sit. Lixivium filtratum in vase fictili el tigillo ad carbones lento igne coque,

coque, ut aqua exhalet & Sal relinquatur. Qui reiterata solutione filtratione & coagulatione, purificandus est.

Illustriorem hujusmodi Sales purificandi modum mediante spiritu seu oleo salis communis videre licet in Enchirid. Hermet. Finck. cap. 19.

Quidam hunc processum laudant:

℞. Cineres Sambuci combusta & sulphur æquali pondere: Mista calcinentur igne Reverberii, vel in fornace figulina: extrahe postea cum Aquâ florum Sambuci Lixivium, quod filtratum & ad dimidium lento igne absumtum repone in cellam subterraneam, ut Sal inde in crystallos concrescat.

II. *SPIRITUS SALIS SAMBUCI.*

℞. *Salis Sambucini* ℔ j.
Boli communis ℔ *iij*.

Optimè trita ac invicem miſta impone retortæ luto obductæ, adhibitoq; recipienti amplo & clauſis commiſſuris ignem gradatim admove. Primo exſtillabit humor aqueus, hinc ſequentur ſpiritus: auge ignem & in eodem gradu ſerva, ne ſpiritus remittant; idque eouſque donec nihil ſpirituum amplius egredietur, Recipienſq; clarum fiat. Refrigerato vaſe, lutoque, quod Retortæ collum cum recipiente colligatum tenet, linteo madido per horam, donec recipiens abſque vitri fractione abſtrahi poſſit, humectato, invenies ſpiritum ſalis Sambucini, qui repetita per Balne-

um

um deſtillatione à phlegmate ſu liberandus erit.

Lutum pro Retortis loricandis iiſdemque cum Recipiente collu tandis vide apud Euonymum Phi liatrum part. 1. & 2. Dn. Libavi um lib. 1. Epiſt. Chymicar. epi ſtol. 24. Beguinum lib. 1. Tyroc Chym. c. 6. & alios.

Alii alios hujuſmodi ſpiritus e Salibus Vegetabilium deſtilland modos præſcribunt: quorum etiam ὡς ἐν παρόδῳ mentionem facit Cla riſs. Dn. Sennertus Inſtitut. Me dic. pag. 1215. Poſſunt tamen illi omnes adhiberi, quibus in deſtilla tione ſpiritus ſalis communis uti mur: de quibus vide allegatum Dn. Sennertum, & Beguinum lib. 2. Tyrocin. Chymic. cap. 6. & alios.

ANA-

ANATOMIÆ SAMBUCI,

SECTIO TERTIA.

Praxin Sambuci & hujuſdem Medicamentorum exhibens.

Onſiderata fuit hactenus Sambuci Natura, Forma, Locus Natalitius, & aliqua ex parte Vires & qualitates: ſubjectaque præcipuorum Medicamentorum delineatio perbrevis, ac quoad ejus fieri poterit, dilucida ac perſpicua: ſupereſt, ut eadem brevitate Praxis annectatur, monſtretúrq; quomodo eadem in graviſſimis ac præcipuis Corporis noſtri affectibus utiliter uſurpanda, aliáve præterea de novo

novo paranda ſint, facto initio a
affectibus Capitis.

CAPUT. I.

De Cephalalgia.

IN dolore capitis mitigando &
tollendo ἐυπόειςον quarundam Mu-
liercularum eſt, *placenta* florum
Sambuci in fundo Veſicæ poſt de-
ſtillationem Aquæ relicta, nec ta-
men valdè ambuſta: quam Aceto
florum irroratam Vertici applicant,
ſæpéque affuſione Aceti recentis
renovant. Cutem enim rarefacit,
vaporeſq; digerendo abſumit.

Quædam placentam roſaceam
eodem Aceto Sambucino hume-
ctatam ſimiliter uſurpant: quæ ubi
color vehementior eſt, cerebrumq;
admodum

dmodum ſenſile, ac penetrantio-
s fragrantiæ impatiens, ſuperiori
nagis competit.

Vel:

℞. *folior. Sambuci recentium M. ij.*
florum Roſar. & Nymphea ana M. j.

Conciſis & contuſis affunde Ace-
um Sambucin. & Aquam florum
eſtillatam in æquali pondere, ſuc-
umque fortiter exprime; ſucco
xpreſſo albumen ovorum duorum
enè conquaſſatum admiſce: quo
nteola duplicata imbuta capiti
æpiùs in die applicentur. Aqua
orum albumini Ovi & tantillo
Aceti permiſta in Cephalalgiâ qua-
bet, inprimis verò febrili, magno
landimento, fronti, temporibus
& vertici applicatur. In dolore
x *Ebrietate*, & poſt crapulam

D com-

commodè Acetum florum per ſe adhibetur.

Aut extrahe cum Aceto & Aquâ florum ſtillatitia ex nucleis perſicorum, vel amygdalis amaris Emulſionem lacteam, quâ lintea madida Vertici & fronti ſæpiùs impone.

Succum Sambuci Cerebri collectiones, privatimque membranæ, quæ circa Cerebrum eſt infuſum lenire perhibit Plinius.

Ad vapores à capite revellendos, ſomnumque gratum conciliandum tale fieri poteſt decoctum, quo tempore ſomni pedes & brachia fricentur.

℞. *Umbell. Sambuci florib. plen.*
N°. vj.
Anethi N°. iiij.
flor. Chamomil. Romani M. j.
Cap. Papav. c. ſemin. N°. v
Concis

Concisa decoq. in Aqua fluviatili. Si à Ventriculo, Utero, aliisve corporis partibus malum hoc fomentum habeat, illis prius prospiciendum erit, eâ ratione, quæ in singulis singulatim recensebitur. Topica hic attigisse sat esto.

CAPUT II.

De delirio & Vigiliis.

PRoderunt hic eadem, quæ jam in Cephalalgiæ medelâ proposita sunt, cum & non rarò soleat adesse, aut præcessisse: additis tamen semper illis epithematibus granis aliquot Opii, vel parum semin. papaveris albi, ad æstuantes & ferocientes spiritus edomandos & sopiendos. *E. G.* ℞. *Aq. flor. Sambuc. opt.* ℥ *iiij.*

Nymphea
Roſar. ana ij.
Opii Thebaici ℈ ſ.
Aceti Sambucin. pr
diſſolut. Opii vi.

Miſceantur pro Epithemate, quo lintea duplicata aut triplicata madefacta Vertici & fronti tepidè applicentur.

Aut loco Opii adde ſemin. pap. paver. alb. unciam unam, & fiat pinſendo l. a. Emulſio, cui album unius Ovi benè conquaſſatum addi poterit.

Si alvus aſtricta fuerit, diſſolvatur Syrupus de ſucco baccarum, uti & infuſionis florum *Sambuci* ad uncias tres vel quatuor in Aqua florum, ac inſtar Julapii, quando ſitis urget, exhibeatur. Non ſolum enim alvum laxabit, ſed ſimul gratam quietem ſpiritibus conciliabit.

Cum

Cum Peſtis *Anno.* 1626. Hainæ vaſſaretur, & Cephalalgiæ, cum Vigiliis, ac Deliriis apud plurimos Infectorum increbreſcerent: relatum mihi eſt à Viro quodam fide digno, ſe nullum præſentius remedium ad vapores illos venenatos diſcutiendos, ſoporemque conciliandum in ſuomet ipſius aliorumque corporibus poſt Univerſalia expertum eſſe, quàm flores *Sambuci* capiti circumalligatos.

CAPUT III.

De Melancholia ac inprimis Hypochondriaca & flatulenta.

IN Melancholia Hypochondriacâ non inutile eſt, primùm omnium, ſi æger ad vomendum pronus fuerit, Oleo infuſionis florum

Corticumque *Sambuci* vomitum promovere, ne à præparantibus & purgantibus, crudi ac excrementitii illi humores in Ventriculo non rarò cumulari soliti, ad penitiores corporis partes deducantur, obstructionesque augeant.

Vel exhibeatur de Syrup. ex succ. Turion. & baccar. ana uncia una vel sesquiuncia cum granis aliquot extract. scammonii & guttul. iij. Ol. flor. *Sambuci* destillat. in Aquâ florum stillatitiâ.

Vel applicetur Clysma, quod infra cap. 22. præscriptum extat.

Postea Vina quæ ex baccis & floribus præscripta sunt, non infimum sibi locum vendicant. Obstructiones enim sensim reserant, humores crassos incidunt, eosdemque per loca obvia pededentim eliminant: Spiritus præterea tùm Vitales, tùm Anima-

Animales recreant. Propinetur manè per integrum mensem Cyathus unus, sumto prius uno vel altero cochleari carnis brodii, aut ovo tremulo.

Ut feliciùs operentur, poterit horundem usui singulis septimanis semel vel bis admisceri *Pulvis Turionum Sambuci Polychrestus*, qui ita parandus :

℞. *Turion. in umbrâ siccator. ℥ s.*
Arillarum Sambuc. trochiscat.
fol. Senæ s.s.
Sal. Sambuc. crystalis. ana ʒ iij.
Extract. Scammon. ʒ ij.
Galangæ
Maceris ana ℥ s.

Subtiliss. pulverisatis superinstilla.
Ol. Caryophyll. aromatic.
Fœniculi ana gut. vj.
Cinnamomi
Carvi ana gut. iij.

 Mis-

Miſceantur exactiſſimè in Mortario marmoreo pro Pulvere: cujus Doſis à ℈ j. ad ʒ j.

Trochiſcatio ſeu præparatio Arillarum *Sambuci* hæc eſt:

Recipe Eſulæ minoris infuſione Aceti, ut notum præparatæ & craſſiuſculè pulveriſatæ unciam unam. Infunde in Vini Hiſpanici, Petri Simonis ℔ 5. Macerentur per octiduum ad Solis radios, vel retro fornacem in hyeme, orificio vaſis optimè clauſo. Poſtea per chartam bibulam tranſcola, & optimè depura. Dein recipe arillas baccarum *Sambuci* mundas, exſiccatas pulveriſa, & cum ſufficienti quantitate infuſi Eſulini in paſtam redige & exicca: Exiccatam iterum eodem infuſo imbue, & in paſtam denuò ſubige, ex quâ formentur *Trochiſci*, qui exiccati uſui reſerventur.

Et

Et quia excrementitii illi humores, circa Ventriculum & vicina loca latitantes, ac in Melancholiâ præſertim Hypochondriacâ, totoque affectu hypochondriaco, plurimùm negotii tùm ægro, tùm Medico faceſſentes, vomitu faciliùs, quàm per alvum factâ purgatione evacuantur, commodè hìc exhiberi poterit *Oleum arillarum Sambuci*, infuſione Antimonii cumprimis aſperſarum, & expreſſione, ut ſupra ſectione 2. edoctum fuit, factum; paulóque pòſt ſuperbibitâ Aquâ tepidâ vomitus provocari. Et ut obſtructiones citiùs ſolvantur, & materia è Venis meſeraicis ad inteſtina evocetur, præter interna modo recenſita, etiam extra talis fotus adhiberi poteſt.

℞. *Cortic. radic. Sambuci* ℥ j. *s.*
flor. Sambuc. opt. ſicc. M. iij.

 Fiat

Fiat decoctio in Aquæ & Vini æquis partibus addendo ſub fine majoris penetrationis ergò Aceti Sambucin. q. plac. Quo fotu ſpongia imbibatur, & tùm Venter univerſus, tùm inprimis ſiniſtrum Hypochondrium foveatur.

Reliqua vide in cap. XXIII. de Obſtructione Meſenterii, &c.

Ad alterationem Sanguinis & ſpirituum in Melancholiâ tàm verâ quàm Hypochondriacâ poſt univerſalia laudantur quoque Syrup. ex ſucco baccarum, & infuſione florum *Sambuci* parati: de quorum utroque uncia una in Aq. flor. Borragin. indies jejuno Ventriculo exhibeatur.

Videndum quoque ut indies alvus ſit aperta, quò tùm modo allegati ſyrupi, tùm etiam Clyſmata ſpectant. Clyſmatis exemplum habetur

habetur cap. XXII. quod etiam antea citatum.

In Paroxyſmo Melancholiæ Hypochondriacæ exhibeatur cochleare Spiritus florum *Sambuci* in hauſtulo Vini Malvatici. Vapores enim adſcendentes diſcutit, & ſpiritus roborat.

CAPUT IV.

DE EPILEPSIA.

AFfectus hic, ut graviſſimus & ſummè deplorandus eſt, ita inſignia, & dixerim fermè ῥιζοτομώτατα expectat Medicamenta ab unâ ferè ſolâ Sambuco.

CURATIO INFANTIUM.

Recens natis infantulis antequam aliquid

aliquid deglutiendum præbeatur, poteſt cochleare ſyrup. infuſion. florum vel d. ſucc. baccar. *Sambuci* ad materiam iſtam putridam, citrinam, praſſinam ac quandoque piceam in Ventriculo & vicinis locis, in utero materno adhuc, collectam evacuandam commodè exhiberi.

Non ſolùm enim abſtergunt & evacuant, ſed præſervant ſimul, & malignitati reſiſtunt hi ſyrupi.

Vino, quo Mulierculæ lautiores infantulos recens editos ſtudioſè abluunt, florum *Sambuci* optimè ſiccatorum Manipulus unus immacerandus eſt. Humores enim circa articulos collectos abſumit, membraque confortat.

Commendatur & hoc:

℞. *Pulv. Turionum ſimpl. drach. s.*
Sacchari cand. albiſ. drach. j.

Bacc. Herb. Paris N°.9.

[D]eterantur in pollinem ſubtiliſſi-[m]um: De quo per novendium [ſc]rupuli dimidium in Aquâ florum [S]*ambuci*, Tiliæ, ſquammariæ, aut [a]lio quocunque libuerit, aut fieri [p]oterit, liquore exhibeatur.

In Paroxyſmo laudatur cochlea-[r]e, quam minimum ſpiritus florum [c]um granis tribus vel 5. ſemin. Pœ-[o]niæ excorticatis exhibitum.

Vel:

℞. *Sem. Pæoniæ excorticat.* ʒ *ij.*
Aq. flor. Sambuci opt. ℥ *j. s.*
Tiliæ ℥ *s.*

F.l.a. Emulſio, quæ rotulis Manus Chriſti perlatis dulcorata exhibea-tur per cochlearia.

Nutrix interdum Conſervam, ſyrupum aut Aqu. florum *Sambuci* uſurpet: aut ſumto ſpiritu, vel ſuc-co aut Extracto baccarum ſudo-

rem

rem proliciat, quo lac ab acrioribus & malignioribus ſeroſitatibus depuratum infanti præbeatur ſalubrius.

Nota: Novi infantem, quæ Paroxyſmis Epilepticis aliquoties correpta ſingulis ferè diebus cum clamoſis Ventris doloribus materiam citrinam & obſcurè vireſcentem infernè excludebat. Cui cùm nihil vel parùm adjumenti tùm clyſteres, tùm linctus abſterſorii afferrent, author fui Matri, cum viderem lac ſeroſius ac tenuius eſſe, ut bis vel ter in ſeptimanâ Rohob ſeu ſuccum baccarum *Sambuci* cum pulvere Cornu Cervini, uſtione præparati, permiſtum deglutiret, & ſuperbibito Aquæ florum *Sambuci* cyatho, ſudorem in lecto aut ſtuphâ provocaret. Quo facto, in infante non ſolùm inſultus iſti

Epilep-

ileptici, verùm etiam tormina
dolores Ventris clangoſi planè
nanſerunt, excrementaque po-
a Naturalibus ſimilia ſenſim ap-
ruerunt.

CURATIO ADULTORUM.

In provectioribus ætate neceſſa-
ium eſt corpus ante omnia perbel-
è expurgare.

Tempore Verno macerentur
Cortices radic. *Sambuci* in ſero la-
ctis vaccini, de quo ſaccharo pa-
rùm dulcorato indies manè bonus
hauſtus bibatur.

Vel:

℞. *Pulv. Turion. polychreſt.*
℈ *ij. vel* ʒ j.
Rob. Sambuc. recent. c.
Sacchar. inſpiſſat. q. ſ. F.
Bolus.

Vel

Vel ℞. Bolum præſcriptum: Diſſolv. in ſero lactis, adde ſyrup. de ſucc. Turion. vel baccar. ℥j. Miſc. F. Hauſtus.

Quòd ſi Æger ad vomendum pronus fuerit, exhibe Oleum arillarum expreſſum.

Spiritus florum & baccarum *Sambuci* intra & extra Paroxyſmum magnis pollet viribus: poteſt tamen reddi præſtantior ſeq. modo:

℞. *Cortic. medianor. Sambuci*
Rad. Pæoniæ ana ℨ *vj.*
Fol. Sambuci vel Turion. ſicc.
Flor. Tiliæ ana M. j.
Sem. Rutæ ℨ *ij.*
Baccar. H. Paris N°. xx.
Spongiol. Sambuc. N°. vj.

Conciſis & contuſis ſuper infunde Spiritus *Sambuci* q. ſ. ut palmæ tranſverſæ altitudine ſupereminеat,

&

& per octiduum in loco tepido, vaſe benè clauſo, macerata deſtilla organis Vitreis in B. M. ad ſiccitatem: deſtillato ſalem ex fecibus reſiduis extractum admiſce, & in vaſe obturato reſerva pro *Spiritu Sambuci Antepileptico*.

De quo Epilepſiâ correpto in ipſo Paroxyſmo dimidium vel integrum cochleare præbeatur; repetendo poſtea ſingulis Lunæ quadris, ad μίασμα illud Epilepticum per ſudorem aut ἄδηλον διαπνοὴν diſcutiendum, cerebrúmque muniendum.

Eodem fricentur quoque in ipſo Paroxyſmo Nares, Gingivæ, & Palatum, addito tùm uno vel altero grano Caſtorei.

Excellit quoque Tinctura & Extractum granorum Actes, cujus utriuſque præparandi & exhibendi

modus

modus infra cap. XXXI. in curatione ſuffocationis Hyſtericæ, ex Pharmacopæja Dogmatic. reſtituta Joſephi Quercetani explicabitur.

Vel

℞. *Extracti granor. Actes* ℈j.

Baccar. H. Paris pulveriſat. ℈ s.

Miſceantur & formentur inde pilulæ N°. xv. vel in ſpiritu *Sambuci* antepileptico diſſoluta præbeantur in ipſo Paroxyſmo.

Obiter hic nota: Baccæ H. Paris, quibuſdam Uvæ verſæ, ſive Uvæ lupinæ, aut vulpinæ nominatæ, à nonnullis Matronis pro ſecreto habentur in Epilepſiâ, quas ſemper numero impari, iij. v. vij. vel 9. in Aquâ florum Tiliæ, vel radic. ſquamariæ exhibent: quarum etiam effectum ſalutarem in aliquot infantulis expertus ſum. Cum enim alias baccæ quibuſdam Antidotis, uti eſt

est inprimis Saxonica, admiſceantur: ſemenque quod è baccis eximitur, ſemidrachmæ pondere potum, referente Matthiolo, eos maximè juvare credatur, qui aut ex Morborum diuturnitate, aut veneficiis amentiâ tenentur: in Epilepſiâ quoque eas haud minimum prodeſſe & juvare poſſe nemini mirum videatur, qui modò exactius humoris aut vaporis Epileptici malignam, cerebroque inprimis infeſtam Naturam perpenderit.

Quidam etiam Aquam florum per Nares crebrò attractam plurimum pollere tùm in Epilepſiâ, tùm in Vertigine curandâ affirmant: In iiſdem caſibus facies & oculi crebrò quoque eadem abluantur.

Oleo florum deſcriptionis primæ membra convulſa in ipſo Paroxyſmo blandè inungantur, quo acrimonia

monia humorum vaporúmve mitigetur, materia conſumatur nervique confortentur.

Commendantur quoque Olea deſcriptionis ſecundæ & tertiæ ſeu deſtillatum volis manuum pedúmque uti & temporibus nuchæque illita.

AMULETA.

Traditur inſuper peculiare ex Sambuco ſuper ſalice creſcente Amuletum, ſi de Virgulto, menſe Octobri, paulò ante plenilunium collecto, ſpatium, quod eſt inter duo genicula in novem taleolas diſſecetur, eæque linteo incluſæ cum filo ex collo ſuſpendantur, ut ſcrobiculum Cordis ſeu cartilaginem enſiformem attingant: cui ut firmius adhæreſcant, faſcia linteâ aut ſericâ Corpori circumvolutâ obfirmentur,

mentur, uſque dum filum spontè rumpatur. Rupto filo, faſciâque remotâ Amuletum nudis manibus à nemine nec Ægroto ipſo contrectandum eſt, ſed aliquo inſtrumento apprehenſum in Aquam vel locum potiùs ſubterraneum, ubi à nemine contingatur projici aut defodi debet. Petræus Noſolog. Harmon. lib. 1. diſſertat. 6. Finckius Enchirid. Harmon. cap. 5. Cujus ratio non planè occulta eſt, cum Sambucus & ejus grana huic morbo proſint. Verba ſunt Henrici Petræi loco citat.

Sunt qui Sambuco ſuper Tilia creſcenti parem efficaciam tribuunt, cum ibidem non ſolùm Sambucus, ſed & ipſa Tilia peculiari dote Epilepſiæ adverſetur. Nonnulli crucem è Sambuco & ſalice ſeſe mutuò amplexantibus de collo

lo infantibus appendunt. Henr. Petr. loco allegat.

Quamvis autem inveniantur non pauci, qui hujus ex Sambuco ſuper Salice aut Tilia creſcente depromti, aliorúmque Amuletorum ſpecificam vim planè negant; rationes tamen, quas afferunt, tantæ non ſunt, ut animum Veritatis avidum ſatis exaturent. Non enim impoſſibile eſt, ut tantillum *Sambuci* fruſtum cuti alligatum, morbum adeò contumacem & formidabilem jugulare & delere poſſit. Etſi enim ſenſibiliter humores vitioſos non educat: in cauſam tamen morbificam alio modo agere, eandémque debellare poteſt: Malignum nimirum illud in humoribus, Ceréбroque inprimis infeſtum μίασμα, & quod in minimâ etiam quantitate magnas vires habet, ad ſe alliciendo,

lo, aut alio quocunque modo expugnando. Quo exſtincto vel ſubato Epilepſiam ceſſare probabile videtur: remanentibus nihilominus humoribus, modò ij non toti corrupti ſint; qui tùm pro conſtitutionum diverſitate neceſſariò priùs expurgandi, antequam talia Amuleta uſurpantur. Conſul. Sennert. l. d. Conſ. & Diſs.

Quod autem dicunt, eadem in omnibus non juviſſe; exinde tamen inferendum non eſt, qualitate hac Antepilepticâ nequaquam prædita eſſe: alias enim & alia plura notiora ac celebriora medicamenta in dubium vocanda, cum & ipſa non rarò in quibuſdam ſubjectis fine ſuo fallantur; idque ideò, quòd nec in debita quantitate, nec juſto tempore, nec præmiſſis præmittendis adhibeantur, aliive errores com-

committantur, qui & optimum ac probatiſſimum quodvis, quo minus finem ſuum conſequatur, impedire poſſunt. Nec eſt in Medico & Medicamentis ſemper relevetur ut æger: interdum docta plus valet arte malum.

CAPUT V.

De APOPLEXIA ET PARALYSI.

AD præſervandam Apoplexiam & Paralyſin valdè commendatur Sal *Sambuci*, ſi cum tertiâ parte Salis ſuccini volatilis, qui collo retortæ in deſtillatione Olei ſuccini ſolet adhæreſcere, conjungatur & tempore Novilunii vel Plenilunii à ℈ j. ad ʒ s. in liquore convenienti propinetur.

Nota:

Nota: Sal *Sambuci* optimè prius ryſtalliſetur in Aquâ ſalviæ, ſicut ſcis.

Rohob Sambucino admiſcere jubet Amwald tres partes Extracti, ſeu ſucci ex Elleboro nigro expreſſi, exindéque ſpecificum promittit, quod ad Apoplexiam & alios graviores Cerebri affectus præcavendos mirè commendat: cujus præparandi & exhibendi modum, ſi cui placuerit, videre & reperire licebit in tractatu ſuo, quem vocat *Wahren Bericht von* Panacéa Amwaldina, fol. 23.

Pulvis Turionum Polychreſtus non ſolùm Ventriculum & vicina viſcera, verùm quoque Cerebrum ab humoribus craſſis pituitoſis ſeroſis, expurgat. De quo drachma una, quoties opus fuerit, in formâ pilulari exhibeatur.

Utile quoque est in frigidis hisce Cerebri affectibus Oxymel Sambucinum: de quo sæpiùs, ante purgationem præsertim unciæ duæ vel tres Aquâ Salviæ parum dilutæ exhibeantur, ad materiam illam crassam incidendam & præparandam.

Valdè quoque proderit Spiritus è baccis destillatus, si septimanatim, aut singulis Lunæ quadris ad cochleare unum cum modico panis similaginei, & pauxillo sacchari usurpetur. Humores enim phlegmaticos absumit, Cerebrúmque exiccat & confortat.

Aut usurpetur loco simplicis *Antepilepticus* capite præcedenti descriptus.

Vel paretur de novo talis huic affectui inprimis inserviens:

(NB. Præparetur in duplo, triplo, vel decuplo prout libuerit.)

℞. H.

℞. H. *Salviæ* ℥ s.
Ivæ Artetica,
Majorana ana ʒ ij.
Flor. Primul. Veris,
Lilior. convall. ana ʒ j. s.
Sem. Erucæ ʒ iij.

Quæ incisa & crasso modo pulverisata in sufficiente quantitate Spiritus *Sambuci* maceranda, & post octiduum in B. M. ad siccitatem usque destillanda pro *Spiritu Sambuci Apoplectico.* In cujus parte aliqua Castoreum dissolvi, & aliquoties transcolari potest. De quâ misturâ tempore inprimis Paroxysmi cochleare unum vel alterum, pro causæ exigentiâ, instilletur, eademque palatum, Nares, Vertex & Nucha fricentur.

De oleo florum descriptionis secundæ vel tertiæ seu destillato guttulæ 2. vel tres in aurem instillatæ,

vel palato inunctæ, aut etiam ſpiritui modo deſcripto additæ, reliquorum operationem vi ſua adjuvare creduntur.

Nota: Quæ jam dicta & commendata ſunt, locum potiſſimùm habent in eâ Apoplexiæ ſpecie, quæ à Pituitâ, alióve humore craſſo dependet, ac ſenibus familiaris eſt; Illi verò, quæ à Cranei compreſſione, Cerebrique inflammatione oritur, aliis remediis ſuccurrendum; de quibus noſtrum non eſt hoc loco agere.

DE PARALYSI.

Quod ſi in Paralyſin alicujus lateris, vel ſaltem partis, uti crebrò ſolet, Apoplexia deſinat, univerſalibus iſtis ad totius corporis Cerebrique proviſionem obſervatis ſæpè in hebdomade ſudorem prolicere convenit.

Utilis

Utilis hic Spiritus *Sambuci* Apoplectici uncia dimidia: Item Rohob baccarum drachmæ duæ in Aq. ſalviæ.

Vel:

℞. *Extract. Rohob Sambuci* ℥ *v.s.*
Antimon. diaphoret. albiſ. ℨ. *s.*

De quibus exactiſſimè miſtis indies drachmam unam manè in unciis duabus vel tribus decocti radic. Bardanæ ſeu Lappæ majoris diſſolutam Paralytico exhibe, & ut in lecto benè opertus ſudorem per ſeſquihoram ſuſtineat, jube. Ut ſudor faciliùs & largius ſubſequatur, poteſt huic potiunculæ uncia dimidia ſpiritus *Sambuci* ſimplicis aut Apoplectici admiſceri.

TOPICA.

Membra reſoluta ac pendula bis in die fricentur, primum pannis aſperis,

ſperis, & poſtea eodem ſpiritus è baccis elicito, eſſentiâque herbarum Cephalicarum inebriato. Sic enim humores illi craſſi ac viſcidi nervos alterantes, comprimentes, ſpiritúmque animalem aditu vel tranſmeatu prohibentes, attenuantur & diſcutiuntur, ſpiritúſque torpidi excitantur & alliciuntur.

Ne tamen hiſce calidis, & validè ſiccantibus materia aut nervi ipſi nimis indurentur, intermiſcendæ ſunt inunctiones ex oleo infuſion. florum *Sambuci*, tertiæ parti olei è baccarum acinis expreſſi permiſto, quæ validorum exiccantium Vim aliquo modo attemperant, & nihilominus materiam digerendo abſumunt. Laudatur quoque in hoc caſu decoctum radicum *Sambuci* & Ebuli in Aquâ ſimplici.

Et cum crebrò Paralyſis linguæ,

&

& exinde quædam loquendi impotentia ſeu difficultas relinquatur, lingua ſæpiùs in die ſpongiola ſpiritu Sambuci Apoplecͭtico madidâ humectanda & fricanda erit.

CAPUT VI.
De Catarrho.

COmmendantur hic Vina ex floribus & baccis parata, quod corpus à ſeroſa colluvie optimè expurgant; de quibus mane, ſumto priùs juſculo, cyathus ſæpè ebibatur.

Pulvis Turionum Sambuci ſimplex tempore Verno & Autumnali ſcrupuli unius pondere per 14. dies manè in Ovo ſorbili, aut ſyrupo aliquo, vel cochleari uno Oxymelitis

Sambucini uſurpatus egregiè Catarrhi materiam abſumit, ſi jejunium poſt ejus uſum ad duas, ut minimum, horas imperetur.

Vel loco pulveris adhibeatur Conſerva Turionum, cum tertii parte conſerv. florum permiſta. Doſis ℥ *s*.

Si corpus majori evacuatione indiget, exhibe ſemel vel bis pulverem Turionum polychreſtum.

Sal Sambuci vel per ſe vel cum tertia parte Salis ſuccini volatilis permiſtum ad ℈ j. laudatur.

Item, Spiritus ſalis Sambucini hebdomadatim ad gut. vj. pluréſve in brodio Carnis.

Item, Spiritus baccarum florúmve à Cochleari uno ad duo cum mica panis & ſaccharo.

De reliquis, ac inprimis ſudoris provocatione, quæ in hoc affectu,

ad

ad abſumendam ſeu abundantiam, nonnunquam etiam conducibilis eſt, conſulatur caput antecedens.

CAPUT VII.

De Odontalgia, ſeu dentium dolore.

CUm hic creberrimè à Catarrho oriatur, ea præmittenda & obſervanda, quæ in Antecedentibus ſunt propoſita.

TOPICA.

Topica hic ſaltem ex Sambuco exhibere lubet. Radices ejuſdem in Aceto & Vino decoctas & gargariſatas, pro ſingulari experimento commendat Raymundus Mindererus in Medic. Militari cap. 10. nec

ab ullo quopiam medicamine tam repentinum levamen in dolore hoc intensissimo se cognovisse testatur.

E. G. ℞. *Rad. Sambuci in taleol. dissect.* ℥ *ij. s.*
Aceti Sambuc. vel simpl.
Vini albi an. ℥ *vj.*

Coquantur pro collutione oris, quæ sæpiùs expuenda & renovanda.

Vel ℞. *Cortic. median. Sambuc. & flor. ana M j.*
Spongiol. Sambuc. N° j.

Coq. itidem in s. q. Aceti & Vini, & usurp.

Ubi *Vermium* suspicio in dentibus excavatis adest, foveæ infarciatur, aut dente saltem mordicus teneatur spongiola Sambuci. Vapor etiam ex decocto præscripto per infundibulum in os potest excipi.

Dentiscalpia, uti & Cochelaria quidam

quidam ex ligno Sambucino effor-mant, quibus insignem Vim à dolore præservandi tribuunt.

Vulgus eadem dentiscalpia, cruore inter scalpendum madefacta, caudici Sambucino, Sole matutino irradiato impingit, locúmque denudatum proprio cortice reconditum aut obvolutum resinâ pinea oblutat, & hoc modo Odentalgiam quamvis curare nititur.

Verum quâ ratione id fieri possit, nondum satis liquet: cum forsan insitioni illi ea adscribantur, quæ potius sanguinis per puncturam emissioni seu exstillationi, vel moræ temporis diuturniori, quâ etiam aliàs dolores isti tandem sopiuntur, jure meritò assignanda forent. Unicuiq; homini libero licet in re literaria, & quod non nolit admittere, & quod nolit repudiare. Scalig.

lig. exercit. 183. ſect. 11.

Quod ſi ob affluxum gingivæ malæq; intumeſcant, illitus fiat oleo infuſion. florum Sambuci, imponatúrq; eorundem ſtymma ſeu craſſamentum: Nam digerunt & reſolvunt.

CAPUT VIII.

De affectibus Oculorum.

PIlulam Sambuci in Aqua communi vel Roſarum maceratam aliáve convenienti, Chyrurgos ad dolorem leniendum oculis applicare ſolere obſervavit & annotavit Feliciſs. quondam Platerus Tom. 2. Prax.

Aqua florum Sambuci, cum aquâ portione Aquæ roſaceæ permiſta

mista dolores Ophthalmicos mirè demulcet visumque roborat. Cui interdum aliquid Tutiæ præparatæ ad pruritum faciliùs sedandum cum nodulo immergendum, spongiolaque Sambucina in Aqua Pulegii macerata Nuchæ applicanda.

Utilis etiam est sequens Liquor palpebris cum plumâ inunctus:

℞. flor. Sambuc. M. Junio, ante ortum ☉lis collect. & à stipitibus mundat. q. v. Contunde in Mortario marmoreo & inde Vitro, quod obturetur & per mensem radiis ☉laribus exponatur. Hinc pasta secalina fermentata involvatur, & cum reliquis panib. in furnum pistorium ad coquendum immittatur. Quo exempto ac aperto liquorem quendam oleagineum reperies, quem in alio vitro accuratè asserva.

Folia

Folia tenera ac recentia cum polenta illita inflammationes mitigare, resolvendo nimirum & digerendo supra à Dioscoride edoctum fuit, quæ & hic in Ophthalmiâ præmissis universalibus usurpari potuerunt exteriùs imposita. Vel potiùs tale Cataplasma, quod & in tumore palpebrarum vehementiori, ita ut oculus planè absconditus fuerit, plurimum contulit: ℞. Mucilag. sem. Psyllii & lini cum Aq. fl. Sambuc. opt. extract. ana ℥ vj. adde Ol. Sambucin. ℥ ß. farinæ flor. q. s. M. f. Cataplasm.

Spongiolis Sambuci in Aq. flor. opt. maceratis, ut instar Galredæ intumescant, sordes ac sanies in prædictis Vitiis, necnon ulceribus & vulneribus oculorum optimè detergentur, superimposito mox folio Sambuci tenero ac recenti.

Cinerem

Cinerem foliorum inſufflatum etiam incipientem panniculum abſumſiſſe perhibent.

CAPUT. IX.

De vitiis Aurium & Auditus.

DOlores aurium demulcet fotus ex decoctu florum Sambuci Chamomeli.

Poteſt etiam utiliter inungi oleum infuſionis florum: vel additâ farinâ florum fiat ex eodem Cataplaſma, quod toti regioni Auris calidè imponendum.

Difficultatem Auditus ex humoribus & vaporibus craſſis organa auditoria occupantibus, præmiſſis Univerſalibus, vel pulvere Turionum Sambuci polychreſto, emendabit

bit Vapor ex decocto radicum & foliorum ſambuci in Lixivio facto: quo etiam lixivio, ſi imprimis Origanum addatur, aures ſæpè eluendæ & iterum probè exiccandæ ſunt.

Tinnitus, ſibilos, & varios ſonitus idem vapor tollet: quibus etiam medebitur guttula una vel altera Olei florum deſcriptionis ſecundæ vel tertiæ bombace in formam turundæ contortâ excepta & intruſa. Flatus enim, à quibus hæ affectiones oriuntur, diſcutit & abſumit.

Quidam, quibus Olea ob unctuoſitatem ſuſpecta ſunt, ſpiritum florum aut baccarum, Apoplecticum præſertim, eodem modo inditam præferunt: qui ob vim ſuam penetrantem etiam egregiè diſcutit.

Ad ſordes aurium exulceratarum extergendas, vermeſque enecandos

utilis

ilis eſt ſuccus è recentibus foli
um pauco Vino expreſſus & inſtil-
tus. Idem etiam vulnera & ulcera
idem emundat & conſolidat. De
uibus infra cap. peculiari.

CAPUT X.

De vitiis Naſi & Odoratus.

ODoratum imminutum poſt gravium Morborum inſultus reſtituere prædicatur Aqua florum Sambuci optima Narib. crebrò attracta.

In exulceratione narium à Catarrho ſalſo Aquæ foliorum & corticum proſunt, cum detergant, ſiccent & conglutinent.

In exulceratione graviori ubi etiam Caro luxuriat, utilis eſt ſpiritus

bit Vapor ex decocto radicum & foliorum ſambuci in Lixivio facto: quo etiam lixivio, ſi imprimis Origanum addatur, aures ſæpè eluendæ & iterum probè exiccandæ ſunt.

Tinnitus, ſibilos, & varios ſonitus idem vapor tollet: quibus etiam medebitur guttula una vel altera Olei florum deſcriptionis ſecundæ vel tertiæ bombace in formam turundæ contortâ excepta & intruſa. Flatus enim, à quibus hæ affectiones oriuntur, diſcutit & abſumit.

Quidam, quibus Olea ob unctuoſitatem ſuſpecta ſunt, ſpiritum florum aut baccarum, Apoplecticum præſertim, eodem modo inditam præferunt: qui ob vim ſuam penetrantem etiam egregiè diſcutit.

Ad ſordes aurium exulceratarum extergendas, vermeſque enecandos utilis

ilis eſt ſuccus è recentibus foliis um pauco Vino expreſſus & inſtiltus. Idem etiam vulnera & ulcera idem emundat & conſolidat. De uibus infra cap. peculiari.

CAPUT X.

De vitiis Naſi & Odoratus.

ODoratum imminutum poſt gravium Morborum inſultus reſtituere prædicatur Aqua florum Sambuci optima Narib. crebrò attracta.

In exulceratione narium à Catarrho ſalſo Aquæ foliorum & corticum proſunt, cum detergant, ſiccent & conglutinent.

In exulceratione graviori ubi etiam Caro luxuriat, utilis eſt ſpiritus

tus salis sambucini, qui reliquis admistus carnem luxuriantem absumit, & putredinem ulteriorem cohibet. Videantur & ea, quæ inferiùs in curatione ulcerum proponentur.

Ad Hæmorrhagiam Narium sistendam commendantur à Gabel Rovero Spongiolæ, quæ caudici sambucino adnascuntur, exiccatæ, pulverisatæ, & in convenienti liquore propinatæ.

Utilis etiam hic est Tragea granorum Actes, quæ inferius in curat. Dysenteriæ describetur. Dosis drachma dimidium vel scrupuli duo in cochleari uno vel altero Syrupi Corallini Quercetani, vel in Vino Rubro-styptico, aut aquâ destillatâ spermatis Ranarum, Bursæ pastoris, Portulacæ, &c. Vel fiat ex Trageæ & Spongiolarum modò dictarum

ictarum æquis partibus Pulvis, ui tùm in recenſitis liquoribus ropinandus, tum leviter & leniter nſufflandus aut Naribus attrahenus.

CAPUT XI.

De Faciei et Capitis vitiis.

MAculas puſtuláſve faciei detergunt & exiccant Aquæ Foliorum & Corticum Sambuci deſtillatæ, ſi crebrò facies iisdem abluatur.

Oleum infuſionis florum cutem extergere, ac nitidiorem reddere Diſpenſatoria prædicant.

In lentiginibus vulgò *Sommer-Spreuſſen* commendatur, ex ſignatura fotus ex floribus in Aquâ decoctis.

coctis. Flores enim Sambuci m- culati sunt. Osvv. Crollius in tr- ctat. designatur.

Fructum illitum capillos denigr- re docuit Dioscorides: Exper- mentum hoc illis utile foret, q- anxiè in crine rubro tingendo labo- rant: quamvis capillorum iste co- lor plurimis plus gratiæ, quàm de- honestamenti conciliet. Quantum verò Vetalis, quibus turpè videtu- canos alere, indulgendum sit, edo- cuit nos GALENUS lib. I. d- Compos. Medicament. sec. loc- cap. 3. Sed hæc transcursoriè & propter verba Dioscoridis.

Radices Sambuci minutissime incisas, addito seminis staphid. A- griæ modico, coque in Lixivio, quo caput *furfuribus*, aut *pediculis* sca- tens abluatur.

Idem decoctum Infantium *Tine-*

seu

Favo medebitur: quod si nimis [te] fuerit, & dolorificum, deco[cto] florum & foliorum diluatur. [D]olorem quoque Oleum infusionis [flo]rum illitum mitigabit, si post a[b]lutionem blandè illinatur.

Oleum è baccarum acinis ex[pr]essum, tertiæque parti Therebin[th]inæ agitando permistum & in[un]ctum, quaslibet capitis exulcerationes extergendo, siccandoque curare prædicatur, superimpositis altem foliis Sambuci integris. Utile etiam est Oleum saccharo-sambucinum.

CAPUT

CAPUT XII.

De Oris & Faucium vitiis.

MUlierculæ quamprimùm aliquid vitii in faucibus suorum infantulorum suspicantur, *Spongiolam* Sambuci potui assumendo immergunt, eademq; intumescente & turgidâ sordes palati, linguæ, ac gingivarum studiosè abstergunt.

Succus foliorum expressus, & cum Melle simplici vel Sambucino mistus ulcera gingivarum & faucium egregiè abstergit & siccat, si vel penicillo illinatur, vel in Aquâ foliorum Corticúmve dissolvatur & gargarisetur.

Majores detergendi & purificandi vires, ipsi conciliabis, si de sale Sambucino aliquid admiscueris, vel

eundem

ndem ſuccum in Lixivio dilutiori
ſolveris, & pro gargariſmo uſur-
veris.

Ubi Ulcera ſunt maligniora, &
æ præſertim lues gallica produ-
, utilis eſt ſpiritus baccarum, in
o priùs tantillum flor. 🜍r com-
ſitor. diſſolutum fuerit, quo
ongiis vel peniculis excepto ulce-
bis in die fricentur, & mox de-
ɔcto foliorum eluantur, inſperſo
uoq; aut inflato Medullæ ſambu-
inæ tenui polline.

Tonſillæ intumeſcentes à Catar-
ho tenui ac ſalſo gargariſentur A-
uâ vel decocto florum Sambuci,
ui pauxillum Mellis Sambucini
dmiſtum ſit: Pro linctu utile eſt
Rohob Sambuci cum ſaccharo in-
piſſatum, id quod Mulierculis no-
ſtratibus conſuetum, & familiare
ſt remedium. Poteſt etiam adhi-
beri

beri ſyrupus de ſucco baccarum vel infuſion. florum, aut horundem Mel.

Extus illinatur Oleum infuſion. florum ſambuci, quod reſolvit.

In ANGINA præmiſſis univerſalibus, modò dicto gargariſmo, addantur folia prunellæ cum una vel altera ſpongiolâ Sambuci, quæ hic certiſſimo experimento commendantur, & à quibusdam *Auriculæ Judæ* appellantur. Pena & Lobel. in Adverſar. ſtirp. Nov. pag. 434.

Linctus hic ſit idem, niſi quod itidem aliquid de ſpongiolis pulveriſatis addatur.

Vel fiat tale Eclegma:

℞. Spongiol. ſambuc. N° ij. vel iij. Macerentur per horam unam vel alteram in Aquæ flor. ſambuci q. ſ. Poſtea leviter ebulliant, & piſtentur

tentur in Mortario marmoreo, & per cribrum setaceum trajiciantur. Huic mucilagini admisce syrupi de succo baccar. *Sambuci*, & sacchari penidii q.s. ut fiat Lambile quo sæpiùs in die utendum. Alvum insuper adstrictam solvit.

Exteriùs applicetur Cataplasma anodynum digerens & resolvens ex foliis *Sambuci* & caulium rubeorum contusis, & in oleo infusionis florum *Sambuci* ad consistentiam pulticulæ decoctis.

Calorem sanguinis & totius corporis attemperat syrupus Acetosus Sambucinus in decoctu Hordei dissolutus, ac instar Julapii, quandiu opus fuerit, propinatus. Videantur & ea, quæ infra in Curatione Febris continuæ proponentur.

In *Hæmoptysi*, seu *sputo sanguinis*, utilis est Tragea granorum

F Actes,

Actes, cujus etiam in Antecedentibus, cap. nimirum 10. mentio facta est, quæ syrupo aliquo convenienti excepta pro Linctu usurpetur.

CAPUT XIII.

De *Dyspnoea & Asthmate.*

UT in hisce affectibus id quod influxit, propriáque pulmonum ἀδυνείᾳ seu imbecillitate collectum est, exscreetur, sequentibus utendum est.

Aqua florum, in quâ tertia pars Oxymelitis sambucini dissoluta est, & instar Julapii bis indies ad uncias tres vel quatuor ebibitur, crassam illam materiam incidit, & ad eductionem per screatum facilitat.

Idem Oxymel Saccharo penidio parum

parum inſpiſſatum, & cum baculo liquiritiæ pro linctu uſurpatum, ſenſimque deglutitum in expecto-rando egregium eſt.

Utiles quoque ſunt ſyrupi florum, de ſucco baccarum, Turionum &c. eodem modo abliguriti.

Cortices *Sambuci* ingrediuntur etiam celebre illud Oxymel Elleboratum Geſneri.

Spiritus baccarum in ſummâ dyſpnœâ valdè proficuus eſt, dimidii aut integri cochlearis pondere cum ſaccharo exſorbitus.

Si lubet, ordinetur ſequens *Aſthmaticus ſeu Pneumaticus.*

℞. *Cortic. medianor. Sambuc.*
Glycyrrhizæ optimè deraſæ
ana ℥ vj.
Rad. Helenii
Ireos Florent. an. ℥ ij.
Eryſimi cum toto M. ij.

Sem. fœniculi ℥ *s.*

Concisa & conquassata infunde in sufficientem quantitatem spiritus granorum Actes, stent in infusione per septendium bis indies agitanda: post destillentur in B. M. pro spiritu *Sambuci* Pneumatico.

Qui urgente necessitate vel per se pauxillo sacchari vel syrupi violati dulcoratus usurpetur: Vel paretur ex eodem cum saccharo Canario seu Maderensi *Oleum Sacchari Sambucinum* sequentem in modum:

℞. Spiritus hujus Pneumatici rectificati quantum cupis: admisce sacchari partem dimidiam. Accende spiritum candelâ cereâ, aut papyro accensâ, tamdiu cultello hinc inde agitando, donec omnia in spissum, & oleagineum liquorem, flammâ sponte extincta abierint. Utere

Utere Eclegmatis inſtar cum bacillo liquiritiæ, vel per ſe, vel cum æquali parte Oxymelitis ſambucini permiſto. Expectorationem ſtrenuè promovet, multòque expeditius, quam commune oleum ſacchari, cujus conficiendi modum præſcripſit Beguinus lib. 2. Tyrocin. Chymic. cap. 6.

Pectus oleo florum *Sambuci* deſcriptionis primæ in ſumma anhelitus difficultate commodè inungitur: poterunt eidem admiſceri de oleo florum deſtillato, ſeu deſcriptionis tertiæ, aliquot guttulæ.

In Catarrho ſuffocativo præter jam copioſiùs recenſita incidentia & Bechica plurimum juvat, ſi in ipſo Paroxyſmo ſpongiola Aceto ſambucino tumida Naribus admoveatur, eodémque Vertex humectetur.

CAPUT XIV.

De Tussi & Raucedine.

MUliercula infantibus tussientibus & inquietis Rob Sambucinum recens ac liquidius, magno blandimento parique effectu delingendum exhibent.

In majorennibus utilis est linctus ex oleo sacchari Sambucino.

In Tussi ferinâ, ubi οὐδὲν ἀξιόλογον exscreatur, & aliquid ὕπουλον metuitur, hoc mirum in modum à Vulgo laudatur:

℞. Folior. Samb. recentium, aut in umbrâ siccatorum Manip. j. Coq. in Mensurâ una Aquæ fontanæ, aut fluviatilis pellucidæ ad tertiæ partis consumtionem: Colatura

-ura Saccharo cando vel Melle despumato edulcoranda eſt: de qua indies manè & Veſperi hauſtus tepefactus exſorbeatur.

Idem etiam in Raucedine à Catarrho decentem & competentem tracheæ arteriæ aſperitatem obliniente, ortâ commendant.

Vel ubi majori deterſione opus eſt ad eundem affectum paretur lixivium ex cineribus foliorum cum Aquâ florum. De quo Saccharo vel Melle dulcorato ſæpiùs in die aliquot chochlearia exſorbeantur. Raucedinem brevi ſpatio, ſi quid aliud tollet; Mulierculæ pro ſecreto habent, non ſecus ac propriam Urinam bibitam, quæ tamen plurimis nauſeoſa eſt.

Ad vocem ſonoram comparandam experimentum, ac ſecretum Alexii Pedemontani:

℞. Flores *Sambuci* in Sole exiccatos. Redige in pulverem, de quo indies aliquid in Vino albo, jejuno adhuc Ventriculo, exhibe.

Tuſſi & Raucedini in Febribus à calore exiccante obortis optimè ſubvenit, & medetur Linctus ex ſyrup.d. ſucco baccar. *Sambuci* & Violat. æq. partibus.

Si lubet & vacat, poteſt ad imitationem Sacchari candi Violacei, Cinnamomei, vel Roſacei confici Sambucinum: de quo in hiſce & reliquis pectoris affectibus continuè aliquid in linguâ teneatur, ut ſenſim diſſolutum per aſperam arteriam delabatur.

Modus componendi talis eſt:

℞. Sacchari Canarii optimi ℔ vj. Liquefiant & bulliant in Aqua florum fragrantiſſimâ, donec craſſitiem conficiendis tabulis aptam acquirat,

quirat, mox affusis succi baccarum recenter expressi & optimè depurati, vel infusionis multiplicis florum, prout hic vel ille color expetitur ℔ ij. Decoquantur igne moderato ad syrupi consistentiam. Tùm ollæ terreæ Vitratæ, decussatim bacillis in eâ duorum digitorum intervallo dispositis, calidè infunde, & in officinâ calefacta, vase densâ bombace involuto, justo tempore ad concretionem relinque. De quâ pleniori conficiendi ratione vide elegantissimos Medico-Botanicos P. Penam & M. Lobelium in Adversar. stirpium Novis pag. 20. & 21. nec non Clariss. C. Bauhinum lib. 1. de Compos. Medicament. cap. 19.

CAPUT XV.

De Pleuritide & Phthisi.

IN Pleuritide spuriâ, nulla præsente febri, sudorem prolicere sumto spiritu aut Rohob granorum Actes in Aqua florum *Sambuci* & Cardui benedicti valdè prodest; id quod ut vulgò receptum, ita salutare remedium est: cum ea tum ab humore seroso ac flatulento inter pleuram, musculos intercostales & loca vicina delapso oriatur.

In verâ Pleuritide, ubi febris continua conjuncta, cautius procedendum est; quamvis universalibus præmissis, Rohob, Aqua & spiritus florum *Sambuci* hic tàm metuenda non essent, cum & calidiora sudorifera

fera ex Carduo benedicto, Carduo lacteo, ſpiritu Tartari ſimplici & compoſito, &c. utiliter propinari videamus. Agnoſcunt enim Viri experientiſſimi non minimam in humoribus iſtis malignitatem, quæ à Theophraſto Paracelſo Veneno auripigmentali aſſimilatur, cujus proprium eſt erodere μετὰ πυρώσεως ϗ βιαίυ δήξεως, teſte Dioſcoride li. 5. Rei Medicæ cap. 121.

BECHICA.

Ad expectorationem illius, quod in pulmones influxit, ſeligantur hic mitiora, uti ſunt ſyrup. florum aut baccarum cum ſaccharo penidio vel cando ſambucino inſpiſſatus, Aqua florum itidem inſpiſſata & pitiſſando deglutita. Ad ſanguinis ſputum inhibendum poteſt iiſdem aliquid de Tragéa granor. Actes commodè admiſceri.

TO-

TOPICA.

Extrinſecus fiat illitus oleo infuſionis florum cum adipe caponis, vel butyro Majali inſulſo.

Vel fomentetur latus dolens ſæpiùs in die linteis Aq. vel decoct. florum & fol. *Sambuci* madidis. Cutem enim & reliquas partes rarefaciendo vapores & humores illos acres digerunt, reſolvunt, & exiccant.

Vel ℞. folior. *Sambuci*, florum ejuſdem, & Chamomeli ana Manip. j. Fiat decoctio in Cereviſiâ ſecundariâ, quæ Veſicæ bubulæ indita, & lateri poſt Venæſectionem ſæpiùs in die calidiuſculè admota mirè alleviabat Fabrum quendam in Patriâ meâ, cujus uxori, conſilium petenti, id ſuaſeram.

De

DE PHTHISI.

In *Phthiſi* tùm præſervandâ, tùm curanda, præter alia à Vulgo commendatur decoctum, quod ſupra in curatione Tuſſis ferinæ ac Raucedinis præſcriptum fuit, ſi per cochlearia ſaltem exhibeatur, & ſorbendo ſenſim deglutiatur. Cum enim Phthiſis ab ulcere pulmonum, quod ſui deterſionem exiccationem & conſolidationem indicat, oriatur ac dependeat; folia vel *Sambuci* addito Saccharo vel Melle modicè detergeant, ſiccent & conglutinent: omnibus indicationibus decocto hoc ſatisfieri exiſtimant.

Mallem tamen in hoc caſu loco Sacchari vel Mellis ſimplicis, ſaccharum roſatum tabulatum, vel Mel roſatum colatum ſubſtituere, & de ſequenti pulvere ſingulis vici-

bus

TOPICA.

Extrinſecus fiat illitus oleo infuſionis florum cum adipe caponis, vel butyro Majali inſulſo.

Vel fomentetur latus dolens ſæpiùs in die linteis Aq. vel decoct. florum & fol. *Sambuci* madidis. Cutem enim & reliquas partes rarefaciendo vapores & humores illos acres digerunt, reſolvunt, & exiccant.

Vel ℞. folior. *Sambuci*, florum ejuſdem, & Chamomeli ana Manip. j. Fiat decoctio in Cereviſiâ ſecundariâ, quæ Veſicæ bubulæ indita, & lateri poſt Venæſectionem ſæpiùs in die calidiuſculè admota mirè alleviabat Fabrum quendam in Patriâ meâ, cujus uxori, conſilium petenti, id ſuaſeram.

De

DE PHTHISI.

In *Phthisi* tùm præservandâ, tùm curanda, præter alia à Vulgo commendatur decoctum, quod supra in curatione Tussis ferinæ ac Raucedinis præscriptum fuit, si per cochlearia saltem exhibeatur, & sorbendo sensim deglutiatur. Cum enim Phthisis ab ulcere pulmonum, quod sui detersionem exiccationem & consolidationem indicat, oriatur ac dependeat; folia vel *Sambuci* addito Saccharo vel Melle modicè detergeant, siccent & conglutinent: omnibus indicationibus decocto hoc satisfieri existimant.

Mallem tamen in hoc casu loco Sacchari vel Mellis simplicis, saccharum rosatum tabulatum, vel Mel rosatum colatum substituere, & de sequenti pulvere singulis vici-

bus

bus ſcrupulum unum vel drachmam dimidiam admiſcere, præſertim ubi plus ſanguinis arterioſi cum ſputo per Tuſſim ejicitur.

℞. *Trageæ granor. Actes* ℥ j.
Spongiolar. Sambuci in furno exiccatar.
Ocul. ♋ *præparat. an.* ℥ *s.*
Croci Oriental. opt. ℈ *j.*
Sacchari roſat. tabulat. ʒ *ij.*

In pollinem ſeorſim trita miſceantur exactè. Interim tamen cauſa primaria hujus exulcerationis etiam attendenda; cujus tùm dignotio, tùm curatio aliundè petenda.

Georg. Amwald in tractatu ſuo informatorio de Panacéâ ſuâ commendat, pag. 29. in Phthiſi inunctiones ex oleo florum *Sambuci.*

CAP.

CAPUT XVI.

De Mammillarum Affectibus.

QUum fœminis ob repentinum & copiosiorem sanguinis pro Lactis generatione affluxum Mammillæ crebrò, post partum inprimis, soleant inflammari, aut etiam prout ille sanguis tenuior & fervidior, Erysipelate corripi: sequentia tutò & securè adhibere licet.

Caput mortuum seu placenta florum *Sambuci* in inflammatione Aceto sambucino rubro: in Erysipelatæ Aquâ destillata florum aut foliorum irrorata tepidè applicetur. Digerit enim & resolvit quod influxit, & impactum est, ac in inflammatione ob inspersionem Aceti moderatè repellit, sanguinisque fervorem extinguit. Induratis mammillarum glandulis oleum infusionis

fusionis florum *Sambuci* inunge, foliâque *Sambuci* superimpone.

Exulceratis competit *lac aureum*, ex lixivio communi vel Sambucino, & oleo infusionis florum corticúmve, forti conquassatione & agitatione paratum: in quod intincta & expressa iterum lintea ulceribus tepidè superimponantur. Commodum tamen est citioris ac felicioris operationis ergò pulverem ex foliis *Sambuci* leviter inflare. Ita enim ulcus quodcunque extergebitur, siccabitur & incarnabitur. De quib. & reliquis videantur infra capita peculiaria.

Novi fœminam, cujus etiam supra cap.4. de Epilepsiâ mentionem feci, quæ sæpenumero Erysipilate Mammillarum correpta assumto Rob *Sambuci*, sudoréque in lecto moderatè provocato, nihil aliud solet

et applicare parti affectæ, quàm Nodulum ex ſindone rubra paratum, cui flores *Sambuci* inſuti ſunt: & ſic omnem exulcerationem, quæ antea ipſi ſupervenerat, ſtudioſè devitat.

CAPUT XVII.

De Syncope & Lipothymia.

SYncopticos & eos, qui ſæpè graviſſimè leviſſimis quoque de cauſis deliquio animi corripiuntur, ab Orco quaſi revocat Acetum florum *Sambuci* ſpongiolâ imbibitum, & naribus admotum. Spiritus enim optimè refocillat; unde etiam in omnibus Epithematibus reliquis Cordialibus admiſtum magni æſtimatur à Medicis.

Huic etiam ſoli lintea immergantur,

tur, & pulſibus juxta tempora, in carpo & pede utroque juxta taleolas applicentur.

Vel fiat tale Epithema, quo etiam facies & volæ manuum abluantur.

℞. *Aqu. florum Sambuc.* ℥ *iij.*
Roſar. incarnatar. ℥ *ij.*
Aceti flor. Sambuc. ℥ *s.*
è bacc. rubr. ʒ *ij.*
Miſceantur.

Commendatur & hìc Tragéa granorũ Actes ſeq. modo concinnata.

℞. *Trageæ granor. Actes*
Cinnamom. mors. elect.
ana ʒ *j.*
Caryophyll. aromatic.
Galangæ
flor. Sambuc. ſine ſtipitib.
ana ℈ *j.*
Sacchari roſati
Anthoſat. tabul.
ana ʒ *ij. s.*

Fiat

Fiat omnium pulvis ſubtiliſſimus: de quo imbecillitate Cordis laboranti drachmæ dimidium in Vino vel convenienti liquore alio exhibeatur.

Mulierculis, quæ ex Uteri Vitio ſæpè animo linquuntur, quomodo Medicamentis ſambucinis ſuccurrendum ſit, conſulantur ea quæ inferiùs cap. 26. adducentur.

CAPUT XVIII.

De Febribus in Genere.

Ac. I. de Intermittentibus.

VUlgus quam primum inſultum quendam febrilem perſentiſcit, aſſumto *Rob Sambuci* in Aceto vel ſpiritu, aut Aquâ florum ſe ſtragulis benè coopertum ad ſudorem

rem diſponit. Id quod nec Medici Rationales improbant, cum experientia teſtetur, ingruentes febres hoc modo nonnunquam præcaveri.

Ratio autem maximè probabilis videtur hæc eſſe, quòd inquinamentum illud putredinale hoc modo ſtatim diſcutiatur, corpuſq; ventiletur; quod ſi in corpore relinqueretur, indies procul dubio majorem putredinem, febrémque diuturniorem excitaret; prout hac de re eruditè diſſerit, Clariſs. D. D. Sennertus in tractat. de Febribus.

Videndum tamen ut hoc non niſi in Principio fiat, in iiſque ſaltem præterea corporibus, quæ non magnâ cacochymiæ ſuburrâ ſcatent: Alias enim ſatius & tutius eſt primas vias vel totum corpus Emeticis & Catharticis priùs expurgare.

EMETICA

EMETICA ET CATHARTICA.

Oleum è baccarum acinis expressum & depuratum commendatur in corporib. validis & robustis, drachmæ vel sesquidrachmæ pondere in jusculo carnis absorptum: Vomitum enim ciere & alvum quoque blandè subducere, non absq; singulari corporis ευφορία prædicatur.

Idem etiam dicitur de succo ex Cordicibus radicum expresso,& in eadem vel paulo majori quantitate absorpto. Bernhardus de Gordonio in tractat. de conservatione Vitæ humanæ tantum jubet assumere, quantum dimidio testæ Ovi gallinacei capiatur.

De Vino infusionis Corticis radicum Sambuci ad vomitum provocandum

candum & ventrem evacuandum à malis humoribus, vide inferiùs cap. 28.

Oleum infusionis florum aut corticum Sambuci ab unciâ unâ ad duas vel tres epotum vomitum etiam provocat, & alvum subducit.

Idem potest quoque per se vel decocto alicui additum per clysterem infundi.

Non solùm bilem utramque, sed & pituitam ac humorem serosum evacuat pulvis Turionum polychrestus, de quo in febribus calidioribus ac Tertianis in sero lactis: in frigidioribus & Quartanis in Vino à ℈ j. ad ʒ j. vel ℈ iiij. pro virium robore exhibeatur.

Vel formentur ex eodem cum Syrupo aliquo, vel mucilagine Tragacanthæ pilulæ, modóque dicti liquores superbibantur.

In

In minorennibus Syrup. de ſucco baccar. Turionum Corticum, &c. ſufficiunt.

Vulgus hoc laudat: Accipe ſeri lactis Caprilli Cyathum, unciarum quatuor præterpropter capacem: Maceretur in eodem corticum mediaṅor. Sambuci in umbra ſiccatorum unciæ dimidium. Manè colatura fortiter expreſſa calidiuſculè ebibatur.

Ubi tamen pauca quædam annotanda ſunt. Vulgum nempè perſuaſiſſimum ſibi habere, ejuſq; rei teſtem provocare experientiam multiplicem, Cortices illos intermedios deorſum à ligno avulſos per alvum: ſurſum verò abraſos per Vomitum humorem noxium expurgare.

Cujus rei fidem uti in dubium non libenter vocarem, cum idem de

de Cataputia à Medicis quibusdam assertum noverim: si tamen integrum sit meam quoq; liberè, absque alterius præjudicio, & salvâ relictâ meliora statuentium sententiâ, in medium proponere, opinionem, vereor, ne diversos hosce affectus assumentium potiùs Idiosyncrasiæ ac peculiari proprietati, vel ipsius humoris præsentis Naturæ & Motui assignare liceat. Nihil jam dicam de Imaginatione, quâ assumentes sibi persuadeant, Medicamentum assumtum sursum vel deorsum vires exerturum; quas etiam variis modis, motu, alvi compressione suppositoriis, digiti in fauces immissione, aliisve adjuvare conantur.

Interim tamen nullatenus negatur, Corticibus hisce uti & toti Sambuco diversas vires per varia loca

loca materiam noxiam expurgandi inesse: Verùm an illa virium varietas diverso potius abradendi modo, quàm modò dictis, aliisve forsan gravioribus sit imputanda, dubitatur. Id quod doctioribus altiùs perpendendum relinquo, & ad reliqua progredior. Caules & folia olerum modo cocta pituitam & bilem purgare ex Dioscoride patet: quibus tamen germina seu asparagi præferuntur, si tempore Verno, quo haberi possunt in Aquâ fervidâ priùs parùm macerati, cum Oleo & Aceto præparentur, & loco Salati ante cœnam modicè esitentur. Alvum enim blandè movent, obstructiones & infarctus mesenterii reserant, & à febribus curatu contumacioribus sæpiùs esitati tùm liberant, tùm præservant.

Horundem loco utilis est Conser-

va Turionum cum conſervâ florum permiſta. De qua indies uncia dimidiâ horâ unâ ante cœnam in Aquâ Cortic. exhibeatur.

INCIDENTIA.

In ejuſmodi febribus à Venarum meſeraicarum infarctu, humoriſq; craſſitie ac lentore prolongatis, Nothis ac ſpuriis commendatur *Oxymel Sambucinum* in Aquâ florum deſtillatâ, vel Hordei diſſolutum & indies diebus ἀπυρεξίας hora unâ vel alterâ ante cœnam ebibitum.

Utilis quoque Sal Sambuci cryſtalliſat. à ſcrupulo dimidio ad integrum: item ejuſdem ſpiritus ad gut. vj. in brodio carnis.

Hæc enim omnia Obſtructiones potenter deobſtruunt, humoris craſſitiem ac viſciditatem incidunt, Viſcera

Viſcera ac vaſa abſtergunt, & tùm per urinam, tùm per ſudorem, aut ἄδηλον διαπνοὴν materiam febrilem diſcutiunt. Plura videantur infra cap. 23.

ANTE PAROXYSMUM INTERNA.

Quæ ante Paroxyſmum adhibentur in duplici ſunt diſcrimine: Alia enim Vomitum & Alvum movent, alia ſudorem provocant.

Quando tempore Paroxyſmi materia ſurſum vergit, id quod ex repentinâ pectoris anguſtiâ, Hypochondicorum tenſione, nauſeâ, & ad evomendum propenſione innoteſcere ſolet, propinetur *Olei* ex baccarum arillis expreſſi cochleare mediocre, vel ſeſquidrachma in Cereviſiâ tepidâ, digitisque in fauces immiſſis Vomitus acceleratur.

Joſeph. Quercetanus lib. 1. Pharmacop. Dogmat. reſtitut. cap. 8. ad febres intermittentes Quotidianam & Quartanam ſequens decoctum purgans, optimum eſſe dicit.

℞. *Radic. & Cortic. Sambuci ana* ℥ *j.*
Aſari ʒ *iij.*
Cinnamom. optim. ʒ *j. ſ.*

Coquantur in lacte. Hoc decoctum movet ſimul & ſemel Vomitum ac ſeceſſum: Sumatur initio Paroxyſmi: Reiteretur ſi opus fuerit. Verba ſunt Quercetani.

Quod ſi jam corpus evacuatum fuerit, Naturaque ad ſudorem inclinaverit, ante Paroxyſmum ſequentia exhibere licebit.

Rohob Sambuci inſtar Nucis juglandis cum drachmâ dimidiâ pulver. Cardui benedicti permiſtum deglutire, & Acetum ſuperbibere,

poſteá-

poſteáque in lecto horis duabus ante Paroxyſmum ſudorem prolicere vulgò receptum eſt remedium.

Vel fiat talis Mixtura:

℞. *Extract. Rob Sambucini* ℥ *s.*
Salis Sambuc. ℈ *s.*

Miſceantur & formentur inde cum pulv. Cornu cerv. pilulæ, quæ 2. hor. ante Paroxyſmum in cochleari ſyrupi de ſucco baccarum exhibeantur. Juniori ac imbecilliori detur ſingulorum horundem dimidium.

In febribus minus ardentibus, Quartanis præcipuè commendatur ſpiritus è baccis Sambuci ad cochlearia duo vel tria ante Paroxyſmum.

Sunt qui priùs ſequentem pulverem in eodem diſſolvunt, idque Medicamentum in Quartanis contumacioribus non ſatis deprædicare

re possunt, si præsertim pridiè Paroxysmi Ventriculus, & prima Nutritionis viscera Oleo arillarum optimè fuerint exinanita.

℞. *C. C. sine Ustion. præpar.*
♁ *fix. diaphoret. albiss.*
ana ℈ *s.*

Deterantur exactè in pulverem subtilissimum.

Nec hìc metuenda est spiritus hujus caliditas, cum & aliàs in iisdem febribus Theriaca, Mithridatium Myrrha, spiritus Vini, Aqua Zedoariæ, &c. à Galeno, aliisve Medicis celebriorib. exhibeantur. Duro enim nodo, durus est quærendus cuneus. Et testatur experientia, Medicamentis hisce ante Paroxysmum exhibitis, non solùm ipsum Paroxysmum horrificum sæpenumero intercipi, verùm etiam febrem ipsam tandem penitus tolli,

quæ

quæ antea nullis tùm præparantibus, tùm purgantibus cedere voluit.

Ratio eſt, quod materia febrilis tùm temporis mobilior, & ad expulſionem à Naturâ ipſa præparata Medicamenti ductum faciliùs ſequatur.

Externa ſeu Topica.

Ad pulſus tale commendatur Topicum.

℞. Folior. Sambuci & Lavandulæ ana M s. Salis pugill. j. Minutiſſimè contuſa incorporentur cum Oleo ſambucino, ut fiat inſtar paſtæ: de quâ dimidium carpo dextro, reliquum ſiniſtro applicetur, faſciáque Aceto ſambucino madida obfirmetur.

Felix Platerus hoc habet, part. 2. Praxeos:

℞. Folior. Sambuci, Rutæ, Calendulæ, Urticæ ana M j. Contundantur

dantur cum Sale & Aceto: Applicentur.

Linteum duplicatum Spiritu granorum Actes imbutum Ventri inferiori, & inprimis Ventriculo ante invasionem seu Paroxysmum magno applicatur cum juvamine in Quartanis. Cum enim fomes mali circa hasce sedes stabuletur, applicatione hujus Epithematis, si non penitus discuti, tamen plurimùm mitigari posse videtur.

Ad rigorem & horrorem tollendum vel mitigandum idem spiritus spinæ dorsi calidè affricandus.

II. *De Continuis & Ardentibus.*

In febribus Continuis uti & Tertianis calidioribus ac ardentibus, ubi calor intensior est, sitisque ingens febrientes excruciat, tale fieri potest Julapium.

℞. Aq.

℞. Aq. fontanæ ſeu fluviatilis priùs coctæ ℔ iij. Aceti ſambucini uncias tres, Sacchari optimi uncias duas. Coquantur in diplomate parum: quibus calidis adhuc adde Cinnamom. pulveriſati drachmam unam. Refrigerentur per ſe in vaſe clauſo, & trajiciantur per manicam Hippocratis pro Julapio.

De quo ſæpè aliquid in die Ægro calore febrili æſtuanti porrige: Calorem enim febrilem potenter extinguit, materiam craſſam ac viſcidam incidit, tenuem ac bilioſam abſtergit, obſtructiones reſerat, humorem peccantem per loca convenientia excludit, appetitúmque gratâ ſuâ aciditate excitat, viréſque recreat.

Idem præſtabit ſyrupus Acetoſus ſambucinus cap. ſequenti deſcribendus, qui in Aquâ Hordei diſſol-

vatur, ut conſiſtentiam liquidiorem inſtar Julapii acquirat.

Æ. G. ℞. *Syrup. Acetoſ. ſambuc.* ℥ *iij.*

Aq. hord. ſimpl. ℔ j. *M*

Vel ℞. *Oxymel. Sambuc.* ℥ *ij.*

Aquæ fontan. puriſs. ℔ j. *M.*

Dentur de his & ſimilibus qualibet vice unciæ quatuor vel plures. Aliàs ſi minori doſi & bis vel ſemel ſaltem in die exhibentur, calorem potiùs augent quàm extinguunt. P. Ægineta lib. 2. cap. *36*. Ut enim carbones in caminis fabrorum humentibus ſcopis ſubindè irrigati inflammeſcunt ardentiùs: ſic pauciori potu accenditur, non ſopitur febrilis ardor, majorque accenditur bibendi aviditas, prout eleganti hoc ſimili utitur D. Strobelberger cap. 4. Introduct.

Ad

Ad intemperiei calidæ extinctionem, viriúmque prostratarum recreationem loco Epithematis applica pulsibus Acetum florum Sambuci, Aquæ rosaceæ permistum & linteis duplicatis aut triplicatis imbibitum.

Ad alvum astrictam sine noxa in hisce febribus solvendum utilis est Syrupus de succo baccarum: de quo unciæ duæ vel tres in Aqua florum Sambuci dissolvantur; Utere pro Julapio & loco potus. Alvum namque laxat, & materiam febrilem leniter evacuat.

CAPUT XIX.

De Peste & Febribus Pestilentibus.

IN Peste tùm præservanda tùm curanda usus Sambuci maximus est. Spon-

Spongiola Aceto Sambucino madida in globulo ligneo Juniperino perforato geſtata, & olfacta, ſpiritus adverſus luis graſſantis impreſſiones admodum roborat.

Eodem Aceto lateres ignitos perfundere, & vaporem excitare contagioſa μιάσματα diſcutit, & quo minus ſeſe tùm habitaculis, tùm veſtimentis inſinuare poſſint, prohibet.

Qua ratione efficaciori vi Antiloemicâ imbui poſſit, ex mox dicendis illuceſcet.

Rob Sambuci & exindè paratum *Extractum* hic egregia ſunt: quorum prius etiam *Theriaca Ruſticorum* à plurimis nominatur: de quo hebdomadatim portiunculam inſtar Nucis juglandis deglutire, Acetúmque proprium ſuperbibere, & ſudorem in lecto prolicere, conſuetum eſt ad præſervandum Vulgo reme-

remedium. Id quod & in Peſte correptis utiliter adhibetur, ſi præſertim ei aliquid de pulveribus contra peſtem admiſcetur, vel ſaltem Cochlearia tria vel quatuor Aceti Sambucini Antilæmici ſuperbibantur.

Idem Rohob & præſertim recentius buccellæ panis ſpiſſius illitum, & horâ unâ vel alterâ ante reliqua edulia deglutitum alvum laxabit.

Cujus loco cochleare unum vel alterum Syrup. de ſucco baccarum exhibeatur.

De Extracto ſufficit interdum manè antequam exieris, portiunculam inſtar piſi deglutire.

Rohob & Extractum Sambuci Antilæmicum.

℞. *Rad. Tormentillæ,*

Petaſi-

Petasitidos,
Pimpinell. Angelic.
Folior. Scordii,
Baccar. Juniperi ana ℥ *s.*

Radices macerentur horas 24. in Aceto ſambucino : poſtea lentè exiccentur, & ſeorſim pulveriſatis adde fol. Scordii & Baccas. Juniperi itidem pulveriſat. Miſceantur omnia, & reſiduo Aceto aſperſa ſubigantur, quàm exactiſſimè cum *Rohob Sambuci* ℔ j. in formam Opiatæ : de quâ infecto drachmæ duæ in liquore convenienti exhibeantur, ad ſudorem proliciendum, Venenúmque à Corde propulſandum.

Ex quâ etiam, ſuperaffuſo ſpiritu Sambuci, *Extractum* eâ ratione, quæ ſupra ſection. 2. cap. 1. tradita fuit, parari poteſt. Cujus Doſis in infectis à ℈ j. ad ʒ j. in liquore convenienti.

Spiritus Sambuci per ſe quoque hìc plurimùm pollet, tùm in præſervando ad guttas aliquot manè cum modico panis ſimilaginei uſurpatus, tùm etiam ad cochleare unum vel alterum in principio invaſionis, ubi calor febriſque nondum invaluerint, exhibitus.

Is tamen, qui in præparatione Extracti Antilœmici modò præſcripti per Alembicum abſtractus eſt, longè nobiliores vires obtinet, cum de volatili illorum ſimplicium Bezoarticorum eſſentiâ multum ſecum abſtulerit.

Vel infundantur ſaltem eadem ſimplicia in ſpiritum Sambuci, & per aliquot dies macerata tranſcolentur pro ſpiritu Sambuci Antilœmico, cujus vires tùm in curando, tùm in præſervando non ſatis laudari poterunt.

Iiſdem

Iiſdem Alexiteriis, & præſertim radic. Angelicæ, & bacc. Juniperi, ſi Acetum Sabucin. rubrum deſcriptionis meæ impraegnatur, exurgit inde *Acetum Sambuci Antilæmicum*, quod non ſolùm vehiculum eſt reliquis Medicamentis Alexipharmacis, verùm etiam ſolum uſurpari poteſt, quando calor intenſior febriſque ingraveſcens, ſpiritum & cætera Medicamenta calidiora reſpuunt.

De ſpiritu Salis ſambuci guttulæ aliquot in juſculo carnis præſervationis ergò utiliter exhibentur.

Nec inſalubre eſt, ſi ſemel vel bis in ſeptimanâ Cyathus unus Vini è baccis parati manè hora una vel alterâ ante prandium, ſumto tamen priùs, ut aliquoties monitum, juſculo exhauriatur. Alvum etenim laxat, putredinem arcet, & ob Bezoarti-

zoarticam baccarum vim Corpus à contagio præſervat.

De Vino, quod è baccis exiccatis ſupra præſcriptum eſt, & ſtomachum roborat, interdum cyathus unus in Cœnâ ebibatur.

Oleum ſpecialius Topicum.

Quidam ſubſequens ſummoperè commendant Oleum in Peſte.

Accipe flores Sambuci, imple iiſdem cucurbitam aut aliud vitrum capacius ad dimidium: His ſuperinjice florum Altheæ, & ſummitat. Hyperici ana tantum, ut nihilominus vacua maneat quarta pars cucurbitæ ſeu Vitri: ſuperinfunde Olei olivarum recentis clariſſimi, quantum ſufficit, ut flores benè immergantur. Cucurbitæ ſeu Vitri orificium ſigillo Hermetico, ſeu alio luto convenienti exactè claude, & per

per totam æſtatem aut menſes tres radiis ſolaribus expone, ut calor Solis vires ex floribus elicitas in Oleum ritè deponat. Oleum poſtea floribus fortiter expreſſis, tranſcola, & per ſubſidentiam depuratum reſerva in vaſe benè clauſo: Cujus ſingulis unciis, antequam adhibueris, totidem ſcrupulos Salis Nitri admiſce.

Quidam ex tempore ſic parant: Sumunt Olei infuſionis florum Sambuci, quantum ſufficit, flores modò dictos Altheæ & Hyperici immergunt, eoſque per aliquot horas in Baln. Mariæ ebullire faciunt: oleum poſtea cum forti expreſſione florum colant: In oleum colatum recentes flores immergunt, coquunt, exprimunt & colant, poſtmodúmque Nitrum adjiciunt.

Ejus uſurpandi modus præſcribitur talis. Totum

Totum corpus infecti intra 24. horar. ſpatium Oleo hoc calidè inungendum eſt, linteiſque calidis involutum in lectum calefactum deponendum, ut ſudor eliciatur. Compertum enim eſſe affirmant, quòd hoc unico remedio plures à Veneni labe ac rabie tutiſſimè evaſerint. Vide Tabernæ Montanum in Herbario.

Quæ inunctio uti non improbatur, cum poros cutaneos relaxet, & per eoſdem inquinamentum peſtile ac malignum evocet, atque diſſipet, ac per conſequens non ſolùm in Peſte & febribus peſtilentibus, verùm etiam in aliis malignis & præcipuè Petechialibus utiliter adhibenda: cavendum tamen ſedulò, ne in tam acutiſſimo & periculoſiſſimo affectu interna longa ſerie jam enarrata Bezoartica & Alexiterica negligan-

negligantur, ſed potiùs ſimul adhibeantur; ut ita conjunctis viribus, & utroque modo, tùm intrinſecè, tùm extrinſecè malignitas edometur.

Videtur autem ab Ægyptiis dimanaſſe, de quibus refert Proſper Alpinus, lib. 4. de Medic. Ægypt. ca. 15. quòd hoc auxilium in febribus peſtilentibus, in quibus exanthemata apparere incipiunt, vel exitura ſperant, plurima cum utilitate exerceant, ſemel ad minimum in die probè calidam molientes linitionem, à quâ ſtatim febricantes multis pannis cooperiunt, & ſudorem promovere, venenoſumq; humorem à viſceribus ad cutem trahere ſtudent.

Confortantia & Alterantia.

Ne tamen inter ſudandum ægri viribus

viribus planè exſolvantur, Naribus ſæpè admovenda eſt ſpongiola Aceto ſambucino Antilœmico madida. Acetum enim hoc vapores iſtos Narcoticos potenter diſcutit & vires recreat. Temporibus item cum linteis applicetur.

Ad calorem & ſitim relevandam inter & poſt ſudationem ſæpè porrigantur Ægro aliquot cochlearia Julapiorum ſupra in Febrium ardentium curatione deſcriptorum.

Aut paretur *Syrupus Acetoſus Sambucinus*, qui ſudores eliciendo, putredini ac peſtilentiæ reſiſtendo, & Cor ac reliqua viſcera corroborando, Syrupo Acetoſo vulgari, ob vim Sambuci Alexitericam & Cordialem excellentior eſt,

℞. *Aq. fontanæ cryſtallinæ* ℔ *iij.*
Sacchari albi ℔ *ij. s.*

Coquantur igne carbonum lucido ad

ad dimidietatis consumtionem, probè inter coquendum despumando: Postea adde.

Acet. Sambuc. acerr. ℔ *j. s.*

Coquantur iterum, donec consistentiam Syrupi nacta fuerint.

Potest eidem pro odore delectabiliori Nodulus ex sindone cum Cinnamomi crasso modo pulverisati unciâ unâ infundi, & aliquoties exprimi.

Syrupus refrigeratus servetur in vase fictili, de quo crebrò aliquot cochlearia vel per se, vel in Aquis destillatis Borraginis, Acetosæ, Rosar. Sambuci, Scabiosæ &c. dissoluta propinentur.

CURATIO.

Bubonum & Anthracum.

Bubonibus & Anthracibus seu Carbunculis pestilentibus applicetur

tur Emplaſtrum , ex farina florum Sambuci & Melle paratum , quod in maturatione horum tumorum egregium eſt.

Vel ℞. Olei ſpecialioris Topici modò præſcripti, Mellis crudi ana unciam ſemis. Salis Ammoniaci drachmam unam, farinæ florum & foliorum Sambuci ana q. ſ. Subigantur omnia exactè, ut fiat inſtar Emplaſtri.

Aliqui feces florum Oleo immaceratorum & expreſſorum , quas *ſtymma* vocant, applicare jubent.

Quidam cœpis ſub cineribus coctis & contuſis Rohob Sambuci permiſcent, & tuberculis hujuſmodi inſtar Cataplaſmatis admovent. Amwald in tractatu ſuo informatorio pag. 19.

Inter alia Veſicatoria, quæ contumacioribus tuberculis ſalutariter appli-

applicantur, recenſet Clariſs. Dn. Sennertus etiam ſequentia.

℞. Seminis ſinapis, Cortic. median. Sambuci ana, partes æquales. Contundantur, & cum Aceto miſceantur in formam Cataplaſmatis, quod inducatur linteo albo.

Vel ℞. *Folior. Sambuci*
Borraginis
Semin. Sinapis
Nucl. nucum rancid.
partes æquales.

Terantur & applicentur, loco priùs Theriacâ circumcirca illito.

Apoſtemati jam aperto & in ulcus degeneranti utile eſt linimentum ex melle & ſucco foliorum ſambuci paratum: quod indies bis cum petiis lineis inditum ſaniem abſtergit, & ulcus mundificat.

Laudatur & Oleum è baccarum arillis expreſſum, tertiæque vel quartæ

quartæ parti Olei Therebinthinæ permiſtum ac inſtillatum. Reliqua videantur infra in curatione ulcerum capite peculiari.

CAPUT XX.

De Variolis & Morbillis.

CUm papulæ & maculæ hæ ab humore putrido & maligno, quiem Natura irritata ad cutem & partes externas expulit, dependeant: commodum eſt Naturæ, ſi rectè & ſufficienter agit, totum negotium committere. τὰ κρινόμενα γὰρ καὶ τὰ κεκριμένα ἀρτίως, μὴ κινέειν, μηδὲ νεωτεροποιέειν, μήτε φαρμακείῃσι μήτε ἄλλοισι ἐρεθισμοῖσιν, ἀλλ' ἐᾶν, jubet ſummus noſter Dictator, 1. Aphoriſm. 20.

Cum verò antequam erumpant, febrilis quædam φλόγωσις corpuſcu-

la iſta tenera infeſtet, quæ an Variolarum & Morbillorum, an verò pituitæ in Ventriculo & vicinis locis putreſcentis index ſit, ſæpiſſimè ignoratur: utile eſt infantibus cochleare unum vel alterum Syrupi infuſionis florum exhibere. Si enim papulæ ſubfuerint, propellet eas; ſi verò pituita in Ventriculo remorata putruerit, ſuaviter eandem abſtergendo excludet.

Majorenni detur ab uncia unâ ad plures, addito tùm pro virium robore, primo tamen ſtatim die & antequam Natura ad expulſionem papularum ſe accingit, de pulvere *Turionum* ſambuci polychreſto ℈ j. vel ʒ s. Quo Natura à primæ regionis ſentinâ exonerata, reliquum, quod maſſæ ſanguineæ permiſtum eſt, felicius & facilius excutiat.

Poſthæc utilis eſt Aqua florum

Sam-

Sambuci per cochlearia data: Cor enim roborat, & humorem illum putridum ac malignum tùm in infantibus, tùm ætate provectioribus propellit. Dulcorari potest Syrupo de succo baccarum.

Quæ si tardius aut parcius prodibunt, adhibendæ sunt, præter interna, etiam inunctiones, de quarum materia & modo capite præcedenti actum est; & testatur Prosper Albinus loco ibid. allegato, quòd Ægyptii infantibus ac pueris, variolis suspectis, vel malignis exanthematibus, nullum præstantius, neque familiarius habeant auxilium his ipsis inunctionibus. Et rectiùs facerent nostræ quoque mulierculæ, si horundem vestigiis innixæ cætera anicularum deliramenta relinquerent, quibus interdum plus damni quàm emolumenti suis liberis pro-

 creant.

creant. Videndum tamen, ut paulò poſt totum corpus linteis mollibus ac calidis in loco calefacto, & ab omni aëre externo immuni iterum abſtergatur.

Ad ſitim ſedandam & ubi calor febrilis vehementior eſt, vireſque proſtratæ, uſurpa Julapia, quorum ſuprà in curatione Febrium continuarum mentio facta eſt.

Quod ſi tamen pulmones ab iiſdem Variolis correptos ex tuſſi continuâ & diuturniori deprehenderis, ab acidis iſtis abſtine, & horundem loco, ſyrupo florum vel de ſucco baccarum Sambuci, Saccharo penidio parùm inſpiſſato pro Linctu: Aquâ verò florum Sambuci deſtillatâ iiſdem Syrupis dulcoratâ pro Julepo utere.

Pro corroborandis inteſtinis, alvique profluvio præcavendo, ad miſcea

miſceatur Tragéa granorum Actes.

CAPUT XXI.

De Ventriculi Affectibus.

VEntriculo imbecillo, frigido, & difficili concoctione laboranti, ſuccurrit ſpiritus granorum Actes, qui eundem egregiè roborat, phlegma vitioſum abſumit, & concoctionem adjuvat, ſæpius à cochleari uno ad alterum cum pane ſimilagineo, & tantillo Sacchari uſurpatus.

Spiritus Sambuci ſtomachicus.

Sequens in hiſce affectibus adhuc efficacior eſt:

℞. *Radic. Acori noſtratis*
Zingiberis ana ℥ *s.*

Nuc. Muscat. succi plen.
N°. iij.
H. Menthæ crispæ M. j.
Sem. fœniculi
Anisi ana ʒ ij.

Incisis & contusis superaffunde spiritus granorum seu baccarum Sambuci q. s. ut quatuor digitos transversos supereemineat. Relinquantur in infusione per dies 12 vel 14. indies bis commovenda. Postea vel transcolentur, vel destillentur pro spiritu stomachico. Cujus uti & simplicis usus maximus est: non solum enim internè modo præscripto usurpatur, sed etiam extrà Ventriculo frigido ac imbecilli cum pannis lineis commodè superimponitur. Concoctionis enim difficultati subvenit, vomitus enormes sistit, doloresque cardialgicos & singultum ab intemperie frigidâ aut

aut humore flatulento sopit.

Si *Nausea* aut *Vomitus*, cum compressione Cordis & difficili respiratione urget, suspicioque est, affectus hosce à pituita viscidâ, alióve humore putrido ibidem collecto oriri, propinentur unciæ duæ Olei infusionis florum Sambuci, vel hujusdem corticum, cum Aquâ tepidâ, & digitis in fauces intrusis vomitus provocetur. Vel exhibe cochleare parvum aut drachmam unam Olei è baccarum arillis expressi, in haustu Cerevisiæ calidæ, itidemque vomitum accelera.

Quibus modis quicquid ventriculo molestum inerit, facilè excludetur: Quo facto ad Ventriculi corroborationem propinetur spiritus Sambuci stomachici, vel simplici, saccharo tamen optimè dulcorati, & medullâ panis secalini

imbibiti cochleare mediocre.

Vinum quod è baccis exiccatis, Cinnamomo &c. parandum jussimus, totum stomachicum est, & Ventriculo imbecilli ac flatulento valdè subvenit: De quo sæpius, in Cœnâ præsertim, cyathus unus ebibendus.

Nec est, quod aliquis hic objiciat, Sambucum suprà à Dioscoride κακοςόμαχον esse pronunciatam, cum ibidem Dioscorides de crudâ, nulláve arte præparata loquatur; cui & quibusdam præparationum speciebus, uti vim ventriculum subvertendi inesse facilè ac lubenter conceditur; ita in spiritus Tragéâ, Vino modò allegato, aliisve vim eximiam corroborandi reperiri, ipsa experientia multifariam attestatur.

Spiritus salis Sambuci ad gutt.vj. plu-

pluréſve in brodio Carnis ſeptimanatim exhibitus ventriculum abſtergit, & appetitum excitat.

In *Ardore* Ventriculi, Germanis *der Sodt*, & Cardialgiâ à calidorum bilioſorumque humorum in eundem ex aliis partibus effuſione, vel ibidem generatione & corruptione (vomitione, ſi opus, ex oleo arillar. expreſſo & exhibito præmiſſâ) utilis eſt Syrupus Acetoſus ſambucinus ſupra cap. 19. deſcriptus: cujus uncia una in unciis duabus vel tribus decocti Hordei diſſoluta pro doſi exhibenda eſt.

Vel fiat talis Pulvis:

℞. *Trageæ granor. Actes* ℥ *ij.*
Ocul. ♋ *præparat.* ʒ *j.*
Sacchari roſat. tabulat.
Clat. ℥ *s.*

Miſce. De quo drachma una in

cochlearibus duobus ſyrupi modò commendati exhibeatur.

CAPUT XXII.

De Inteſtinorum Affectibus.

I.
COLICA.

COlicæ cauſa quoniam præter intemperiem nudam non infrequens eſſe ſoleat humor pituitoſus, vitreus aut flatulentus, ejuſdem proventus omnimodè præcidatur.

Inſerviunt huic ſenſim educendo Vina è baccis & floribus parata.

Item, Aquæ Corticum vel radicum cum tertiâ parte ſyrup. ex ſucco Turionum, infuſionis florum (qui dolores mirè mitigat) permiſtæ: de quibus ſæpè præſervationis ergò

ergò unciæ quatuor hora una vel alterâ ante cibum bibantur.

Vel ubi Natura fortior, exhibe de pulvere Turionum polychresto drachmam dimidiam vel integram in ſyrupo florum Vino diluto.

Ad flatus diſcutiendos, dolorem ſedandum, & alvum conſtipatam exonerandam utile eſt ſequens clyſma.

℞. *Folior. Sambuci M ij.*
flor, ejuſdem
Chamomel. Rom. ana M j.
Acinor. Sambuci exicc. ℥ *ij.*

Conciſa & contuſa decoq. in Vino ſimplici vel Sambucino, donec colatura redeat ad ℥ viij. Adde

Ol. infuſion. florum ℥ *iij.*
Mellis ſambucin. ℥ *ij.*
Vitell. unius ovi

M. F. Clyſma, quod calidè applicandum.

Spi-

Spiritus baccarum magnarum hic eſt virium, quia non ſolùm in Ventriculo, ſed & ipſis inteſtinis omnem pituitæ, aut alterius viſcidioris humoris mucaginem diſſipat, vi ſuâ inſigniter diaphoreticâ, humores tenues ac ſeroſos, inteſtinorum membranis ìllapſos, diſcutit, caloréque ſuo penetranti viſcera illa potu, aëre externo inclementiori &c. refrigerata, optimè calefacit, atque ita immaniſſimos exindè ſubitò ſubortos dolores tùm aſſumtus, tùm inunctus conſopit.

Novi quendam Eccleſiæ Miniſtrum, qui eodem hoc ſpiritu, tanquam Gorgonis obtruſo capite dolorem colicum ſibi admodum familiarem, faciléque excitabilem, brevi ſpatio diſcutit.

Huic ſubſtituatur ſpiritus florum à phlegmate ſuo optimè liberatus.

Oleum

Oleum florum Sambuci destillatum, bombace imbibitum, & umbilico cum cucurbitâ impositum, paregoricum est suavissimum.

De quo etiam guttæ 4. in cochleari spiritus florum, vel baccarum exhibeantur.

Spiritus salis Sambuci in Aquâ florum, aut jusculo carnis ad gutt. vj. vel viij. exhibetur, qui vi suâ abstersoriâ & dissipatoria à dolore Colica præservat.

Quod si tamen ex effusione humoris biliosi, calidioris & acrioris, aut aliâ causâ calida dolores istos oboriri ex siti, calore intensiori & constitutione Ægri deprehensum fuerit, consulenda sunt ea, quæ in Ardore Ventriculi cap. præcedenti annotata sunt. Quibus adde syrupum florum Sambuci, qui vel per se usurpatus, vel Aquâ florum Sambuci

buci ſtillatitiâ optimâ dilutus & ebibitus egregiè huc facit.

II.

DE VERMINATIONE.

A Vermibus præſervat & liberat Sal ſambuci cryſtallinum, eoſdem nutritione ſuâ ſpoliando, enecando & abſtergendo exturbando. Doſ. à ℈ s. ad ʒ s. vel ℈ ij.

In majorennibus Verminatione laborantibus paretur tempore verno ex Turionibus, affuſione Aquæ fervidæ ab amarore nauſeabundo aliquantiſper liberatis, cum Oleo, Sale, & Aceto ferculum, quod loco Salati ante cœnam commodiſſimè adhibetur. Oleum enim ſpiracula Vermium occludit, eoſque ſic enecat, alvum præterea reddit lubricam: Sal & Acetum abſtergunt, incidunt, & vermes interimunt:

Turiones

Turiones Sambuci alvum ſubducendo & purgando vermes, eorundemque fomitem excludunt. Ad majorem gratiam huic ſalato addi poſſunt folia Acetoſæ tenera, quæ Vermibus quoque reſiſtunt.

Extra hoc tempus Vernum commendabilis eſt pulvis Turionum ſimplex, mane per aliquot dies ſcrupuli pondere in juſculo abſumtus.

Delicatioribus præbeatur ſæpiùs cochleare unum ſyrupi de ſucco Turionum, cui ſcrupuli dimidium cornu cervi præparati permiſcere licet.

Nonnulli ſuccum ex recentibus foliis exprimunt, quem melle ſimplici vel roſato parum dulcoratum aliquoties ante reliquos cibos exhibent, & hoc modo vermes enecant, ac ejiciunt.

Ubi Ventriculus ac inteſtina copio-

piosiore & tenaciori pituitæ putri-laginosæ mucilagine oblita ac re-ferta fuerint, exhibe bis vel ter pulverem Turionum polychreſtum in horundem ſyrupo.

III.
DE LEIENTERIA ET COELIACA.

IN fluxibus alvi quamvis Sambucus primâ fronte inutilis videatur: in Lienteria tamen & cœliacâ affectione, ubi vel cibus & potus ſeu alimenta eâ, quâ aſſumta ſunt, formâ, vel ſemicocta, aut parum alterata chyloſáve, ob retentionem Ventriculi & inteſtinorum ab intemperie ut plurimum frigida & humidâ, debilitatam, citius, quam par eſt, dejicitur, Spiritus granorum Actes tùm ſimplex, tùm ſtomachicus, magnâ cum utilitate uſurpari poteſt. Sæpius

Sæpius ergò cum pane ſecalino aut ſimilagineo ad cochleare unum vel alterum propinetur:

Vel linteis duplicatis abſorptus exterius Ventriculo ac abdomini applicetur.

Utilis præterea hìc eſt Tragéa granorum Actes, & exindè paratus pulvis Cordialis ſupra cap. 17. deſcriptus. De quo bis in die mane videlicet & veſperi ante cibum drachma una in cochlearibus tribus vel quatuor Vini generoſioris exhibeatur.

Pro potu inter cibandum interdum adhiberi poteſt, Vinum è baccis Sambuci exiccatis, Cinnamomo & Caryophyllis paratum.

IV.

DE DYSENTERIA.

IN Dyſenteria, quæ eſt cruenta alvi dejectio cum dolore & ventris

tris torsione ex signaturâ commendat Oswaldus Crollius *baccas Sambuci*, ex quibus *Chymici* & inprimis Josephus Quercetanus Medicus Regis Galliarum Pharmacop. Dogmat. restitutæ lib. 1. cap. 20. de Trageis pag. 152. talem Trageam à D. Volfio Professore Marpurgensi acceptam, & in hoc quoque tractatulo aliquoties citatam & commendatam describit:

Exprimatur succus baccarum Sambuci maturarum tempore videlicet Autumni. Ex quo succo & farinâ secalina conficiatur pasta, sive massa optimè elaborata, ex quâ formentur exigui panes, qui in furno ad bis cocti duritiem coquuntur, adeò ut in pulverem tenuissimum redigi queant; qui pulvis cum eodem succo iterum imbibatur, omniáque denuo reducantur in pastam,

ſtam, quæ in bis cocti formam coquatur, idque tertio repetatur.

Poſtremo omnibus probè coctis & exiccatis fiat pulvis ſubtiliſſimus, qui longo tempore aſſervabitur, ſpecificum eſt arcanum adverſus Dyſenteriam. De eo accipe drachmam unum & Nucis Muſcatæ tantundem, mixtis ſimul omnibus cum Ovo parum cocto incorporentur, & ſic omnia ſorbenda exhibeantur. Nominatur Tragéa granorum Actes. Huc uſque Quercetanus.

Alii ſic parandam exiſtimant.

℞. Panem ſecalinum è furno calentem, cumque ſucco baccarum ſambuci imbue, iterúmque in furno ſicca, ſiccatum rurſus ſucco ſambuci imbue, idque quater vel quinquies repete; tandem panis hic in pulverem redigatur, cujus vel ſolius drachma una, vel dimidia cum

Nucis

Nucis Moſchatæ æquali parte exhibeatur. Vide Clariſs. Dn. Sennertum cap. 10. tract. de Dyſenteriâ.

Videndum tamen ne alvus nimis citò cohibeatur, ſed potius locus relinquatur aliquis humorum acrium ejectioni, ſeu affluvio, ne idem forſan contingat, quod de ſeptenni puellâ diarrhœâ laboranti narrat Fernelius lib. *6*. Pathol. cap. *9*.

Ad humorum ergò acrium abſterſionem, & doloris, qui etiam vehementer affligere ſolet mitigationem propinetur per biduum vel triduum, antequam fluxum ſedantia abhibeantur, manè uncia una, vel ſeſquiuncia ſyrupi è floribus Sambuci ternâ infuſione parati in decocti hordei vel Aquæ florum ſambuci unciis tribus. Commodè quoque huic addi poteſt Mechoacannæ albæ ſubtiliſſimæ pulveriſatæ ſcrupulus

pulus unus vel drachmæ dimidium. Leniter enim evacuat, & alvum moderatè adstringit.

Postquam itaque triduum aut circiter elapsum est, atque evacuationes & abstersiones necessariæ sunt progressæ, dolórque maximâ ex parte sedatus, tutiùs tùm ad Trageam superius adductam accedere licet: Non enim solùm alvum cohibet, sed simul motum contrarium humoribus acribus ac salsuginosis conciliat, eosdem sensim ad sudorem disponendo; si sequenti præsertim mixtionis modo bis in die mane nimirum & vesperi, jejuno tamen Ventriculo, exhibeatur.

℞. *Trageæ granor. Actes* ʒ j.
Spiritus florum Sambuc.
gutt. xxxv.

In Mortario marmoreo subactis sensim affunde

Aq.

Aq. Radic. Tormentill. ℥ j. s.
Syrup. de succ. Plantag. ℥ s.

Misce & calidiusculè exhibe: Malignitatem per sudorem aut halituosam transvaporationem discutient, alvúmque, fluxu humorum sedato, cohibebunt.

Eadem quoque in *Diarrhoea* usurpare licet.

V.

DE ALVI CONSTIPATIONE.

SAmbuci folia ad alvum in secunda valetudine constitutis subducendam commendat P. Ægineta li. 1. Medic. cap. 43. Id quod & docuit Hippocrates lib. 2. d. Diætâ.

Idem præstant Aquæ foliorum & Corticum destillatæ, quibus pro sapore delectabiliori tertia pars Syrupi & infusionis florum, de succo bacca-

baççarum vel Turionum admiſcenda.

Iidem Syrupi etiam per ſe ſumti alvum lubricant. Vel bibatur in primâ mensâ, vel manè, ſumto juſculo, hauſtus de Vino baccarum.

Laudatur & pulvis Turionum ſimplex in brodio prunorum, vel ovo ſorbili ad drachmam unam abſorptus.

Vel utere hujuſdem loco Conſervâ Turionum.

Rob Sambuci recentius buccellæ panis largius illitum & antequam reliqua edulia aſſumantur, deglutitum mulierculárum noſtratium domeſticum eſt remedium: quo etiam in infantibus & puerulis ſuis, quorum alvina colluvies ſolito diutiùs ſubſiſtit, uti conſueverunt. Succus enim hic infantibus ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ gratiſſimus & amiciſſimus eſt, ſi præ-

præſertim inter inſpiſſandum eidem aliquid Sacchari fuerit admiſtum, prout ſupra ſection. 2. capiti 1. monuimus.

VI.
DE HÆMORRHOIDIBUS.

AD dolores Hæmorrhoidum ſedandos nihil præſtantius eſt, quam inſeſſus aut fotus, factus ex floribus Sambuci & Verbaſci in Aquâ ſimplici vel Lacte. Brevi enim temporis ſpatio dolorem intenſiſſimum conſopit atque placat. Hoc experimento feliciter uſus ſum primùm in Molitore pagano, poſtea etiam in Cive quodam Pannifice: qui ambo levamen hoc tam repentinum cum ſtupore admirati ſunt, & propterea utroſque flores copiosè in promtu habent, quo eorundem in

delini-

delinitione ſuaviſſimâ, quotieſcunque neceſſitas poſtulaverit, ſimiliter frui queant. Anodynus etiam eſt illitus ex oleo infuſionis florum tertiæ parti unguenti populeon. permiſto.

Vel ℞. *Olei infuſion. florum Sambuci* ℥ *s.*
acinorum Sambuci
Vitell. ovor. ana ʒ *ij.*
Ceræ albæ q. ſ. F. l. a. Ungv.

Ad Hæmorrhoidas in una nocte ſiſtendas ſingulare Cataplaſma ex foliis Sambuci, in Aquâ ad pultis conſiſtentiam decoctis, & olei olivarum pauxillo permiſtis, concinnandum, pannoque rubro ſcarlatino inductum hæmorrhoidibus calidiuſculè applicandum, ſæpiúſque per totam noctem, Ægro in faciem procumbente, renovandum præſcribit & commendat in ſecretis

 cretis

cretis suis Alexius Pedemontanus.

Qua ratione aliàs earundem profluvium nimium & nocivum cohibendum sit, consulantur ea, quæ supra in curatione hæmorrhagiæ Narium cap. 10. proposita sunt, & inferius in mensium & vulnerum sanguine sistendo adducentur.

Nota. Ad *procidentiam ani* seu longanonis inter alia etiam Corticem exteriorem Sambuci commendat Raym. Mindererus c. 7. M.M.

CAPUT XXIII.

De Obstructione Mesenterii, Hepatis & Lineis.

Unde & Icterus uterque ac Scorbutus,

AD obstructiones hasce impediendas expediendásve bibatur manè

manè ac in principio mensæ poculum Vini baccarum Sambuci plenum per aliquot dies septimanásve. Crassam enim Tartaream, ac serosam biliosamque materiam incidit, abstergit, sensimque evacuat, corporique vividiorem, solutis obstructionibus & sanguine depurato colorem conciliat: si præsertim semel saltem in septimanâ vel etiam rarius, pulveris Turionum polychresti drachma dimidia vel integra, pro virium robore simul admisceatur.

In hisce affectibus sequens quoque commendatur Pulvis:

℞. *Turion. in umbrâ siccator.* ℥ ij.
Salis sambuc. crystallisat. ℈ viij.
Absinthii ℈ iiij.

Fiat omnium pulvis subtilissimus: de quo à ℈ j. ad ʒ s. per plures dies manè in jusculo carnis exhibe, jejunio ad quatuor horas & exercitio mediocri imperatis. I 2 Cui

Cui forma pulveris diſplicet, poterit inde ſibi formare pilulas cum Rohob ſeu ſucco baccarum, juſculumque ſuperbibere.

Lixivium ex cineribus Sambuci cum Vino aut Aquâ florum paratum obſtructiones potenter reſerat, & bilioſæ Tartareitatis craſſitiem attenuat & abſtergit: Unde & in Ictero medicamentum proficuum, de quo Ictericis manè & veſperi aliquot cochlearia, Saccharo vel Melle ſimplici aut ſambucino dulcorato præbeantur.

Mitius & gratius Oxymel Sambucinum ad ſeſquiunciam in Aquâ florum vel Corticum diſſolutum.

Vel ubi calor intenſior, febriſque conjuncta, adhuc convenientior videtur Syrupus Acetoſus Sambucinus eadem quantitate diſſolutus, & pro unâ doſi exhibitus.

Qui-

Quidam Olei florum descriptionis secundæ gutt. 4. vel 6. in cochleari spiritus vel Aquæ florum optimæ commendant. Exhibeatur bis in hebdomade, exercitiúmque moderatum injungatur.

Ipse quoque spiritus florum per se, Rob item & ejusdem Extractum Medicamenta sunt hìc salutaria.

Dum enim, sentinâ alvi pulvere Turionum polychresto exonerata, sudorem ciunt, vi suâ penetranti obstructiones & infarctus Mesenterii, Epatis, spenis ac Vesiculæ felleæ reserant, humorúmque crassitiem incidunt, & præparant.

Medianus flavus Cortex ex signaturâ ad Icterum commendatur à Crollio, tractat. de signatur. Intern. Rerum.

Macerandus ergo in Vino cum unâ vel altera Spongiolâ Sambuci;

de cujus colaturâ mane & veſperi bonus hauſtus bibatur.

Vel uſurpanda ejuſdem Aqua ſtillatitia, vel ſyrupus ex ſucco paratus. Præterea enim, quod alvum ſolvunt & humores noxios evacuant, habent ſimul inſignem vim deobſtruendi, quæcunque ex flavo cortice concinnantur & parantur medicamenta.

Utilis etiam hìc eſt ſpiritus ſalis Sambuc. ad guttulas 6. in juſculo carnis.

In *Scorbuticis*, incidentibus & purgantibus, ſæpiùs allegatis, præmiſſis magna præſidii & auxilii ſpes eſt in Seri per ſudorem evocatione: Unde & Platerus valde conveniens eſſe dicit Rob de baccis Sambuci, Ebuli &c. addendo ad uncias tres horum, ſyrupi de papavere unciam unam, Doſis ʒ ij. Convenientiora

&

& penetrantiora adhuc ſunt horundem Extracta, de quibus a ℈ j. ad ʒ j. in cochleari uno ſpiritus florum Sambuci, Cardui benedicti aut cochleariæ exhibeatur, ſudórque tùm in lecto, tùm in balneo ſicco provocetur.

TOPICA.

Exterius Hypochondria, ubi viſcera illa ſedem ſuam habent, crebrò illinantur Oleo florum infuſorum, quod Icteritiæ mederi, & maximè Hepati infirmo oppilato ſuccurrere, Diſpenſatoria trita & conſueta prædicant.

In Splene indurato & ſcirrhoſa coquantur folia Sambuci in Oleo & Vino, ut conſiſtentiam pultis acquirant: cui per ſetaceum vel cribrum trajectæ, admiſce farinæ florum Sambuci & Chamomeli q. ſ.

posteáque instar Cataplasmatis tepidè applica.

Laudatur & tale Ceratum, in emolliendis & digerendis tumoribus scyrrhosis non inutile.

Primum coquantur bis vel ter folia Sambuci recentia in Oleo infusionis florum Sambuci, foliis tamen semper, antequam nova injiciantur, priùs optimè expressis.

Dein ℞. *Olei ita præparati ℥ iij.*
Pulv. folior. Sambuc. tener. ℥ j. s.
Therebinthinæ
Ceræ citrinæ q. s.

F. l. a. Ceratum: de quo quantum sufficit Alutæ, instar linguæ bubulæ oblongæ inductum, & sindone obductum indies loco affecto applicetur.

Scorbuticos, præter alia symptomata, quæ hìc recensere neque locus,

cus, neque tempus eſt, exercet ſæpenumerò dolor in plantis pedum & extremitatibus digitorum obortus, qui teſte Clariſs. Dn. Sennerto cap. 8. d. Scorbuto, hoc medicamento tòllendus:

℞. *Flor. Sambuci Manip. ij.* Coq. in Vino additis ſaponis drachmis duabus, quo pannus imbuatur & loco dolenti applicetur.

CAPUT XXIV.

De Hydrope & Ejus Speciebus.

I.
DE ASCITE.

CUm hic dependeat à Sero in cavitatem abdominis illapſo, Sambuci verò vis ſit & facultas exiccans & alvo detrahens Aquam, Dio-

Dioſcoridis & omnium Medicorum ſuffragio: nemo eſt, qui non videat, Sambucum etiam hoc in loco magnarum eſſe virium.

PURGANTIA.

Primum ergò Cortices illos medianos, addita unâ vel alterâ ſpongiolâ, decoque in Vino, vaſe benè clauſo: decoctum ſufficienti quantitate Sacchari edulcora, & per aliquot dies Aſcitico propina manè & veſperi.

Aliqui hoc laudant:

℞. Corticum medianorum ſubtiliter deraſorum q. pl. coq. in ſ.q. lactis caprini, ut per cribrum trajecti Syrupi vel Mellis liquidi conſiſtentiam acquirant. De quibus uncia una vel ſuſquiuncia in Vino albo per aliquot dies propinetur.

Aqua ex Corticibus medianis ſuc-

ſucculentis tempore Verno deſtillata, & cum tertia parte Syrup. de ſucco Turionum, radicúmve permiſta exhibetur ad uncias tres vel quatuor.

Aquam Purgantem ex *Baccis* præſcripſit Joſephus Quercetanus lib. 1. Pharmacop. Dogmat. reſtit. cap.7.de Aquis ſeq. modo.

Accipiantur ſemina ſive baccæ Sambuci & Ebuli, ſuo perfecto maturitatis tempore, quod erit circiter Autumni initium : ex his prælo exprimatur Vinum ſive ſuccus conquaſſatis ſimul vinaceis, ſive nucleis ſuis internis, mixtis ſimul omnibus fiat deſtillatio.

Hæc aqua ſuper feces ſuas cohobata inſignem purgandi efficaciam habet, præpipuéque ſeroſos humores tradit ; Aromatiſetur Cinnamomo, Coriandro cum ſucco Cydonio-

doniorum præparato & ſimilibus, Hydropicis dari poteſt ab uncia una ad duas, Hæc Quercetanus.

E. G. ℞. *Aquæ præſcriptæ* ℥ *ij.*
Syrup. d. ſucc. baccar.
Turion. ana. ℥ *ſ. M.*

Ex hac magis compoſitam Aquam videre licebit apud eundem Quercetanum loc. citat.

De Vinis ſæpenumero hactenus facta eſt mentio, quorum formulæ etiam ſupra ſectione ſecunda, allatæ ſunt: quia tamen ab iiſdem paulò diverſus conficiendi modus in Quercetan. Pharmacopœjâ lib. 1. cap. 9. p. 19. habetur, eum ipſum hic quoque inſerere lubet, qui talis eſt:

Semina exprimenda & ſuccus extrahendus, qui cum duplâ Muſti optimi Vini albi quantitate permiſtus in doliolum magnitudinis convenientis ad abſolutam digeſtionem

nem & fermentationem infundatur.

Notandum verò hic melius esse, si id obdurato dolio peragatur, id est, si dolium non penitus repleatur, (sed ad minimum tertiâ parte vacuum relinquatur) & obturetur benè, ne quid exhalet. Quo facto & fermentatione per mensem integrum absolutâ, dolium aperiendum est, Vinoque (in alio vase eodem modo cum succo baccarum defervefacto) ad summum usque adimplendum est.

Hoc Vinum purgat serosos humores, & conducit Hydropicis. Verba sunt Quercetani. Dosis Cyathus major minórve, prout plus minúsve vires Assumentis, Medicamenti operationi reluctabuntur.

Radicem in Vino decoctam, & in cibis Hydropicis datam eos adjuvare scripsit Dioscorides.

Cujus

Cujus succum expressum instar Antimonii sursum deorsúmque sesum exturbare testatur Raymundus Mindererus Medic. Militar. c.6. ideò, ut cautè illum propinemus, & tantum duntaxat, quantum dimidium putamen Nucis juglandis complecti poterit, seriò ac fideliter omnes admonet.

Commendat quoque ibidem Salatum ex Turionibus, Oleo, Sale & Aceto paratum, de quo in Intestinor. affectibus cap. 22. actum est.

Folia Sambuci in decoctis Hydragogis adjecta egregiè Aquam ducere, & præcipuè in Hydrope, longa experientiâ se didicisse refert P. Forestus in scholio Observat. 44. lib. 19. Observat. Medicinal.

Idem Forestus in schol. observat. 37. lib. citat. etiam habet: Aliud usitatum (ad Asciten) remedium est,

eſt, cortex radicis Sambuci in ſuccum redactus. Doſis eſt ad uncias duas & tantundem Vini odorati, Benedictus Veronenſis radic. Sambuci corticis ſuccum ad quaternas drachmas quoſdam dediſſe ſcribit. Alii radicis Ebuli ſuccum acetabuli menſurâ quotidiè novem diebus dederunt, decreſcente Lunâ; atque ita ſanarunt Hydropicos: vel unciam unam; egregiè enim Aquam ducit. Uti etiam facit cortex medicus Sambuci. Nicolus una vice dat uncias ſex decocti cortic. median. Sambuci: idem dat ex ſucco Sambuci à ℥ ij. ad ℥ iiij. & ſucci Ebuli à ℥ iiij. ad unciam unam. Quidam ſuccum ex Sambuci cortice medio cum oxymelite propinarunt. Hæc Foreſtus: quæ ideò à me prolata ſunt, ut Lector benevolus exinde videat, magnam etiam apud Vete-

res

res fuiſſe Doſeos in Sambuco varietatem; in quâ tamen cautelam Mindereri probè obſervat, nec facile, priuſquam uniuſcujuſque vires exactius cognoverit, doſin illibi præſcriptam tranſcendat.

Philippus Mullerus in Myſteriis ſuis Medicis curam Hydropis perfectam dicit eſſe hanc:

℞. Succi recentis radic. Ireos, & ex corticibus viridibus median. Sambuci, ana cochlear. j. Propina in vulgari Aqua (vel Oxymelite dilutiori) ſemper poſt tres vel quatuor dies: hoc pellit alvum fortiter. Ad relictos tumores circa genu, pedes &c. impone folia Cardui majoris, id eſt, Bardanæ; extrahent Aquam.

Commendabilis quoque eſt in hoc affectu pulvis Turionum Polychreſtus ad drachmam unam in Vino

no albo, Oxymelite Sambucino vel ſyrupo de ſucco baccarum dulcorato exhibitus.

Vel: ℞. *Pulv. Turion. polychreſt.* ℈ *iiij.*
Gumm. d. Peru
Galangæ ana ℈ *s.*

Fiat Pulvis exactè miſtus, duabus vicibus in corpore nondum imbecilli exhibendus in quocunque libuerit liquore. Serum enim per alvum potenter evacuabit. Si forma pulveris diſplicet ſubigatur cum ſyrupo vel Melle ſambucino in formam pilularem; aut cum Rob ſambuci in formam Boli.

HIDROTICA SEU SUDORIFERA.

Quod ſi hiſce Catharticis corpus maximâ ex parte evacuatum ſit, ad ſudorifera & diuretica tutò tùm progredi

progredi licebit. Secus enim ſi fecerimus, omnis colluvies ad renes & ureteres devolvetur, ubi poſtea propter aggregationem graviſſima ſymptomata ſolent oboriri.

Sudorifera ſunt Rob Sambuci, ejuſdemque Extractum: quorum priùs Hydropicos adjuvare, ſudoreſque potenter elicere ab Auguſtanis commendatum, & ad drachmas duas, poſterius verò ad totidem ſcrupulos in Aquâ & Aceto florum diſſolutum pro doſi exhibetur.

Vel, ubi Hepar frigidius, & urinæ minus rubent, exhibe de ſpiritu baccarum, vel de Tincturâ Sambuci cochleare unum vel alterum, Aquâ florum diluendum, Syrupoque de ſucco baccarum dulcorandum, & ſudorem in lecto aut balneo ſicco provoca.

Spiritus florum mitior eſt, ſudores tamen

tamen egregiè prolicit, & Aquam hydropicorum validè exiccat, si præsertim optimè fuerit rectificatus.

DIURETICA ET URInam cientia.

Diuretica præter jam recensita sunt & sequentia.

Sal sambuci cum tertiâ vel æquali parte Salis Absinthii. Dosis à ℈ j. ad ʒ s.

Spiritus è sale destillatus urinam vehementer cit, serúmque exiccat. Propinetur in jusculo carnis ad guttas sex per aliquot dies.

Ubi viscera calidiora, urinæque rubicundiores (quod ut plurimum lethale in Hydropicis signum est) horundem loco syrupus Acetosus sambucinus ad uncias tres vel quatuor in Aquæ florum & foliorum

ana

progredi licebit. Secus enim si fecerimus, omnis colluvies ad renes & ureteres devolvetur, ubi postea propter aggregationem gravissima symptomata solent oboriri.

Sudorifera sunt Rob Sambuci, ejusdemque Extractum: quorum priùs Hydropicos adjuvare, sudoresque potenter elicere ab Augustanis commendatum, & ad drachmas duas, posterius verò ad totidem scrupulos in Aquâ & Aceto florum dissolutum pro dosi exhibetur.

Vel, ubi Hepar frigidius, & urinæ minus rubent, exhibe de spiritu baccarum, vel de Tincturâ Sambuci cochleare unum vel alterum, Aquâ florum diluendum, Syrupoque de succo baccarum dulcorandum, & sudorem in lecto aut balneo sicco provoca.

Spiritus florum mitior est, sudores tamen

tamen egregiè prolicit, & Aquam hydropicorum validè exiccat, si præsertim optimè fuerit rectificatus.

DIURETICA ET URInam cientia.

Diuretica præter jam recensita sunt & sequentia.

Sal sambuci cum tertiâ vel æquali parte Salis Absinthii. Dosis à ℈ j. ad ʒ s.

Spiritus è sale destillatus urinam vehementer cit, serúmque exiccat. Propinetur in jusculo carnis ad guttas sex per aliquot dies.

Ubi viscera calidiora, urinæque rubicundiores (quod ut plurimum lethale in Hydropicis signum est) horundem loco syrupus Acetosus sambucinus ad uncias tres vel quatuor in Aquæ florum & foliorum

ana

ana ℔ s. dissolvatur, de quo bis in die manè videlicet ac vesperi ante cibum unciæ quatuor vel quinque ebibendæ.

'Ευπόριστον Pauperum sil Lixivium dilutius ex cineribus Sambucinis & Juniperinis cum Vini albi parte una, & Aquæ simplicis vel florum sambuci destillatæ partibus tribus paratum. De quo vacuo ventriculo bis in die Cyathus unus exhibeatur, exercitiumque moderatum ad dimidium horæ, vel diutiùs, si fieri potest, imperetur. Addatur Sacchari & Cinnamomi q. s. pro sapore & odore delectabiliori.

Experimentum Æmyliæ, Comitissæ Isenburgicæ.

Et cum hic Diureticorum mentio fiat, experimentum hujus Comitissæ, quo solo plures, pauperes inprimis,

nis, ab Hydrope integrè reſtituiſſe prædicatur, non prætereundum videtur. In quo licet plurimum pulveri ipſi tribuatur, potiores tamen felicioris hujus medicationis partes ipſi Vino, ex floribus & ſpongiis Sambuci parato, & quo intra tempus curationis Hydropici utantur, aſcriberem.

Qua de cauſa totum quoque curationis modum, prout eum omnibus veræ Medicinæ cultoribus fideliter communicavit Cl. D. Finck. in Enchirid. Hermet. Dogmat. c. 26. huic quoque tractatui inſerere placuit.

℞. *Glandium vetuſtar. excorticatar.*
Radic. Petroſelin. inveteratar.
Oculor. ♋ *alb. ana* ℈ *ij. s.*
Sacchari Thomæi
Cinnamomi ana ʒ *j.*

Omnia tenuiſſimè pulveriſentur & cribrentur.

Priuſ-

Prinſquam Æger totus decumbat, primum tres buccellas panis ſiliginei ſuperfundat Vino forti ac valido (forſan non abs re foret, ſi iſti Vino prius aliquid florum Sambuci immaceraretur) mox inſpergat eas ſcrupulis quatuor bene ponderatis pulveris præſcripti, & ſimul veſperi ante ſomnum comedat & ſuperdormiat.

Secundò, die proximo ſequenti ſummo mane itidem totidem de pulvere buccellis inſperſo, utatur, & jejunet ad horam unam vel alteram.

Tertiò, eodem die veſperi, eadem quantitate edat de Pane & Pulvere in Vino irrigatis, ſeque cubitum nihil ſuperbibendo, vel edendo conferat.

Interim diæta talis quoque inſtituatur. Abſtineat Æger à piſcibus,

carni-

carnibus porcinis, oleribus, caseo, aquis frigidis, potu tenui & superfluo. Utatur autem Vino hoc modo parato, cui ego, ut antea dixi in hac curatione maximas tribuo.

℞. *Umbell. florum Sambuc. integr. exiccat. No. iij.*
Spongiol. Sambuc. arefact. in Aere sicco N°. ij.
Vini albi ℔ iij. vel ad Pueri mediocris usum ℔ ij.

Stent in infusione per noctem, indéque bibat Æger ad placitum, & abstineat à reliquo potu, donec tumor sese occultet & recedat.

Nota: Si Æger ab hac cura non evidentem alterationem senserit, & tumoris amissionem, potest reiterare curam elapsis 14. diebus, & non dubium est, quin divino auxilio, sit pristinam valetudinem recuperaturus.

TO-

TOPICA.

Exterius Tumentibus partibus applicetur Cataplaſma ex ſucco corticum viridium & foliorum ſambuci cum ſtercore caprino incorporatum; quod inſignem vim habet digerendi & exiccandi ſalſuginoſam iſtam aquoſitatem.

Aut inunge partes tumidas Oleo ex corticibus & foliis ſupra ſecundo loco præſcripto: cui ad conſiſtentiam idem ſtercus admiſceatur.

Inſigniter quoque diſcutit & exiccat Tinctura ex Rohob ſeu ſucco baccarum extracta, ſi Ventri & cruribus ſæpiùs affricatur.

Vel ℞. Folior. & Corticum q.ſ. Decoq. in Lixivio vulgari, quo abdomen & reliquæ partes intumeſcentes bis in die foveantur.

Cujus decocti vapor ſi cruribus Hydro-

Hydropicis excipitur, ſerum exindè evocat, & per ſudorem diſcutit: Effundatur ſuper lateres ignitos in vaſe clauſo, ut ad pedes evaporet.

Alii pedes & crura ſaltem balneare jubent decocto foliorum, cui Manipulus unus vel alter Salis communis additus fuerit.

Nota: Medulla ligni Sambucini preſſurâ etiam relinquit cavum veſtigium, quale videmus in pedibus Hydropicorum, ideò ſuccus arboris conducit, ſicut etiam fungorum Sambucinorum deſtillata Aqua. Verba ſunt Oſwaldi Crollii in Tractat. de ſignaturis intern. rerum. Huc etiam transfer exemplum Ruſtici Hydropici & calculoſi uſu medullæ ſambucinæ liberati ex capite ſeq. de calculo.

II.

De Anaſarca ſeu Leucophlegmatia.

In Anaſarcâ ſeu Leucophlegmatiâ levioribus ſaltem purgationibus præmiſſis, ad incidentia & ſudorifera ſtatim deveniendum eſt, quæ modò ex baccarum ſucco, Extracto, Spiritu & aliis propoſuimus. His enim Serum, quod in carne muſculoſâ reſidet, & membra inflat, diſcutitur, membris refrigeratis & debilitatis calor exoptatus reſtituitur, viſceraque nutritioni dicata aperiuntur & roborantur.

Pro potu Ordinario Vinum è floribus Sambuci egregiè huc facit: quo etiam ſolo aliquot poſt diuturniores febres, alióſve morbos chronicos leucophlegmaticos factos brevi detumuiſſe conſtat. Quacircò

cò experimentum illud Æmiliæ Comitiſſæ hic forſan convenientius eſſet, quam in Hydrope Aſcite.

Nota: Erat Hainæ quidam Civis, affinis meus, qui cum crebris febrium recidivis per biennium ferè vexaretur, & exindè demum in univerſo corpore Leucophlegmaticus evaderet, meo ſuaſu, ſequentibus optimè reſtitutus eſt. Primum juſſi, ut ad venarum meſeraicarum obſtructionem liberandam, & ſeroſam pituitoſamque primæ regionis colluviem ſenſim excludendam uteretur Vino, cui florum & Corticum Sambuci, ſummitatúmque Abſinthii æquales partes immaceratæ fuiſſent; de quo indies manè ſumto priùs juſculo, bonum hauſtum biberet. Ex quo cum alvus aliquoties ſingulis diebus reſpondiſſet, mandavi, ut interdum cochleare medio-

ere Rohob Sambuci cum Cornu Cervino permiſti deglutiret, ſuperbibitoq; Aceto Sambuci, Vino diluto, ſudorem in lecto aut balneo expectaret. Quo etiam bis vel ter facto, ſenſim univerſum ejus corpus detumuit, colorq; faciei vividior, appetitúſq; laudabilis rediere, nec hactenus ullæ unquam febrium recidivæ apparuerunt.

Dum hæc conſcribebam, narrabatur mihi à Matronâ quadam honeſta ſequens hiſtoria, quam etiam ad majorem ſambuci commendationem hic inſerendam judicavi. Fuerat illi Mater, matrona annorum ferè ſexaginta, quæ cum ex diarrhæâ diuturniori per aliquot ſeptimanas laboraſſet, in Hydropem demum incidit, ventérq; ipſi uti & pedes mirum in modum intumuerunt, non ſine inſigni virium proſtratione.

ſtratione. Filiæ obſtupefactæ, & de ſalute Matris anxiæ, Medicum agnatum, tùm temporis hac in regione non incelebrem, accedunt, ejuſdemq; conſilium & auxilium obnixè ambiunt. Qui licet primum ob vires tùm ſenio, tùm morbo proſtratas & deperditas ab omni curatione deterreretur, quia tamen vehementius urgebatur, quædam confortantia duntaxat ordinavit, & inprimis conſervam florum Sambuci commendavit, de qua indies manè unciam dimidiam exhiberent. Quâ etiam ſolâ, omiſſis reliquis omnibus divinâ coadjuvante gratiâ, priſtinam ſanitatem brevi recuperavit, ſupervixitq; uſq; ad annum octuageſimum non ſine magno omnium, qui viderunt & audierunt ſtupore & admiratione.

III.

DE TYMPANITE.

Quum hic Venter à flatibus distentus instar Tympani, si pulsatur, resonet; flatuum verò proventus nulla alia de causa oriatur, quam ex Ventriculo debili & imbecilli: Ventriculus corroborandus erit, flatusq; discutiendi.

Quibus indicationibus, purgatione aliquâ, si opus, præmissa, perbelle satisfacit spiritus granorum Actes, tùm simplex tùm stomachicus, supra ad Ventriculum imbecillum plurimum commendatus: cum non solùm eundem roboret, sed etiam facultate suâ penetranti sublitissimos coporis meatus penetrare, flatusq; discutere possit, si præsertim dosis seminum carminantium Anisi & fœniculi augeatur.

Ex-

Exhibeatur indies cochleare unum, eodemq; Abdomen inungatur

Vel:

℞. *Spiritus granor. Actes stomachic.* ℥ ij.
flor. sambuci ℥ j. s.
Sacchari candi albiss. pulveris. ℥ j.

Misce. Dosis cochleare unum vel alterum.

Benedictus Victorius Faventinus in Empirica c. 25. hæc habet: Mirabilem vidi effectum in curatione Hydropisis ventosæ, si quolibet mane in diluculo detur patienti infra scriptus potus.

℞. *Aq. radic. Ebuli* ℥ ij.
Sambuci ℥ iiij.

Misce. Continuabis sic potum istum per triginta dies continuos, & mirabile juvamentum reperies.

Ego tamen semper aliquid de Syrup.

rup. baccarum florúmve adderem, cum Aquæ hæ destillatione elicitæ, per se exhibitæ Ventriculum jejunum valdè perturbent.

CAPUT XXV.

DE CALCULO.

LAxativum in calculo Vesicæ fit ex Sambuci locustis, quod in hoc & aliis morbis percommodum est, quia Naturam tantum juvat, ut Naturales sedes proferat. Verba sunt Petræi Nosolog. Harmon. Dissertat. 40. thes. 56. pag. 333.

Vina ex baccis & floribus, magno hic sunt adjumento. Primum enim Ventriculum & Intestina ab humore isto seroso ac mucido exonerant, quo chylus purior, minusq; Tartareis istis tincturis imprægnatus ad Epar deferatur, unde & se-

rum

rum non tam impurum & ſabuloſum ad vias urinarias demandabitur. Deinde ſi quid & hic peccatum fuerit, Tatarusq; nihilominus in vaſis illis ſe coacervaverit, Vina hæc eundem abſtergebunt, & cum urinâ eo corpore eliminabunt. Uſurpentur tempore matutino, ubi Ventriculus cibis vacuus eſt: Doſis cyathus unus, ſumto tamen prius juſculo.

Clyſter Anodynus & relaxans ſeu emolliens, confici poteſt ex decoct. florum & foliorum Sambuci, cujus decocti colati ℥ viij. Olei infuſionis florum Sambuci unciæ tres vel quatuor addantur. Quod ſi magis abſtergere volumus, idem decoctum prius per cineres foliorum Sambuci parumper transfundendum, eidemq; poſtea præter Oleum Mel ſambucinum ad uncias duas admiſcendum.

Medullæ incisæ & deglutitæ vulgo miras laudes tribunt in urinâ ciendâ, sabuloq; expellendo. Et novi ipsemet Virum quendam, qui cum Hydrope Ascite, calculoq; laboraret, mulierculæ cujusdam rusticæ suasu, solâ hac medullâ usus est, pauloq; post, excreto sabulo, seroq; per urinam copiosè indies evacuato, à doloribus Nephriticis & Hydrope liberatus pistrinam sanitatem recuperavit.

Sunt qui Eandem in taleolas subtiles incisam in spiritum baccarum infundunt, spiritúmq; post dies quatuordecim cum fortissima Medullæ expressione, colatum ad cochleare unum exhibent, maximéq; commendant.

Spiritus Sambuci Lithon-thrypticus.

℞. Medullæ Sambuci, ut dictum, incisæ uncias duas: superaffunde spiritus baccarum optimè rectificati quantum sufficit pro immersione medullæ. Stent in loco calido per septendium, vase benè clauso, ne quid expiret. Postea cum fortissimâ expressione Medullæ spiritus aliquoties transcoletur. In colaturam infunde baccarum Juniperi aliquatenus conquassatarum uncias duas. Relinque in infusione per biduum itidem in loco calido & vase optimè obturato: Postea iterum exprime & cola. In colaturam baccarum Juniperi de novo tantundem infunde, atq; per triduum in infusione relinque: postea iterum exprime & cola, quan-

quantúmque fieri poteſt, ab omni fæculentâ ſubſidentia depura. Atq; ita habebis ſpiritum Sambuci Lithonthrypticum eſſentiâ Medullæ ſambucinæ & baccarum Juniperi imbutum, quem in Vitro obturatum ſerva. Ejus uſus excellens eſt in calculo frangendo & expellendo, ſi ſequenti præſertim modo exhibetur.

Primum Nephriticus alvum pulvere Turionum polychreſto, vel clyſtere paulò ante præſcripto exoneret, & lumbis Oleo ſambucino inunctis in balneum deſcendat, quod ex ſtramine Piſorum, Malvâ, floribus ſambuci & Chamomeli concinnatum ſit; poſtea de ſpiritu modò præſcripto cochleare unum in Vino albo oligophoro ebibat, & in Balneo, quouſq; calculus excernatur, commoretur. Interea naribus

bus ad ſyncopen præcavendam ſpongiola Aceto Sambucino tumida ſimul tùm admovenda, pulſuſq; & tempora eodem Aceto vel Epithemate quodam Cordiali madefacienda.

Medicamentum hoc originem ſuam debet experimento illi, quod ex Matthiolo Germanico deprom-tum, Myſteriis ſuis Medicis inſeruit, & præſtans ac mirabile vocat Phil. Muller. Med. D. in Academ. Friburgenſi: cui tamen modó adductum & præſcriptum ob vim medullæ Sambucinæ ipſiuſq; ſpiritus baccarum incidentem & Lythonthrypticam non immeritò præferendum videtur.

Eſſentia ſeu Extractum Lithontribon.

Cui placet, poteſt & ſequenti modo

do Essentiam seu Extractum elegans parare, cujus vires in calculosis & Tartareis affectibus insignes sunt.

℞. *Medull. Sambucin.* ℥ j.
Baccar. Sambuc. exiccat.
Juniperi recent.
ana ℥ j. *s.*
Glycyrrhiz. mund. ʒ *vj.*

Medulla & Glycyrrhiza minutissimè incidantur, baccæ verò crasso modo pulverisentur. Mista infundantur in spiritus sambucini sufficientem quantitatem, stentq; simul in loco calidiori per dies quatuordecim, commoto indies vitro, ejusdemque orificio benè obturato: Elapso tempore sacculo lineo injecta sub prælo validè exprimantur. Liquor excolatus in cucurbitam imponitur, ac superimposito Alembico in Balneo menstruum seu Spiritus ille exstillatur

ſtillatur, donec id quod in fundo remanet Mellis ſpiſſitudinem acquirat, additis prius Magiſterii ſeu Salis Oculor. ♋ duabus drachmis. Miſta reſerva in vaſe vitreo: de quibus à ℈ j. ad ʒ j. in cochleari uno Menſtrui deſtillatione nuper ab Extracto avocati diſſolve, & in Aqua Linariæ cum Vino Rhenano deſtillata exhibe: notis ac præceptis obſervatis hìc iiſdem, quæ antea in exhibitione Spiritus Sambuci Lithonthryptici data ac præſcripta fuerunt.

Sal Sambuci, in affectu hoc Salino & Tartareo etiam utilis; qui vel per ſe, vel præcedenti Extracto permiſtus in convenienti liquore exhibetur.

Spiritus Salis ad gut. vj. vel viij. mucilaginem Tartaream abſtergit.

Dyſuria

Dysuria & Ischuria.

In urinæ mictione difficili & inhibita, medicamenta recensita quoque salutaria sunt, cum hæc symptomata ut plurimùm à sabuloso vel mucido quodam humore, seu lentore viscido ductus urinarios obstruente, oriantur.

Imprimis tamen hic utile foret Extractum Sambuci Lithontribon: de quo scrupulus in Aq. florum Linariæ exhibendus, Ægerque ad pubem decocto Raphani & Linariæ fovendus.

Acinos potos acetabuli mensurâ urinam movere, refert Plinius.

CAPUT.

CAPUT XXVI.

De Vteri affectibus.

VUlvas emollire & aperire, & quæ circa eas affectiones sunt, radicem Sambuci cum Aquâ decoctam insessione corrigere Dioscorides affirmat.

I. *De Mensium defectu.*

In mensium ergò defectu, qui utplurimùm à crasso sanguine, aut aliò humore lento orificia Venarum Hystericarum obstruente & præcludente oritur, multa competunt, quæ ex sambuco parantur medicamenta.

Primum itaq; præmittenda sunt ea, quæ alvum simul laxant, & à sentinâ putridâ exonerant.

Propinetur igitur Vinum baccarum, quod alvum subducit, sanguinemque

nemque ac humores craſſos attenuat.

Aqua ex corticibus medianis deſtillata, & Aquæ purganti ex baccis, ſecundum Quercetanum paratæ, permiſta utriq; ſcopo quoq; inſervit. Doſis unciæ tres cum unciâ unâ Syrupi de ſucco baccarum, Corticum aut Turionum.

Quam ſi magis Catharticam & dejectoriam expetiveris, adde pulv. Turionum polychreſti drachmæ dimidium, vel quantum ſufficit.

Rob Sambuci cum pulvere Dictamni albi vel Pimpinellæ mulierculařum eſt remedium.

Gabel Khoverus hoc habet:

℞. *Baccar. maturar. Sambuci*
Herb. Rorismarini an. M. j.
Radic. Pimpinel ʒ s. (forſan ℥ s.)

Coqu. in Menſura Vini veteris optimi.

ptimi. De quo mane per triduum, antequam tempus menſium opproꝑinquat, calidè bonus hauſtus bibatur, jejuniumque duas horas obſervetur.

Utilis quoq; ſpiritus baccarum, qui ſubtilitate ſua totum corpus permeat, vaſa minutiſſima perrepat & humorum craſſitiem incidit & attenuat.

Uſurpari poteſt eodem tempore, quo antea menſes conſueverunt fluere. Doſis cochleare mediocre in Vino, aut Aquâ aliqua deſtillata.

Loco ſimplicis Hyſtericus paulò poſt deſcribendus eodem modo & quantitate exhibeatur. Eſt enim Vis ejus in menſibus quoq; ciendis egregia.

Commendatur quoq; Oleum deſcriptionis ſecundæ, ſi de eodem guttæ 2. vel. 4. ſpiritibus modò lauda-

laudatis addantur.

In ſcirrhosâ uteri diſpoſitione, ubi humor infarctus & in ſcirrhum induratus oſcula venarum claudit, ac menſtrua retinet, præter jam dicta fiant quoq; inſeſſiones ex Sambuci radice & foliis in aquâ decoctis, ſicut mandat Dioſcorides.

Fiant etiam illitus ex oleo florum & foliorum infuſorum pinguedini gallinaceæ permiſto. Eadem quoq; in decocto radic. & folior. diſſoluta in Uterum infundantur.

II. *De menſium profluvio.*

In hoc cohibendo excellit Tragea granorum Actes. De qua drachmæ dimidium, & Nuc. Muſcatæ tantundem in Ovo ſorbili, aut Vino rubro extinctione Auri candentis uſtulato exhibeatur. Vel

℞. *Tragea granor, Actes* ʒ *s.*
N. M.

N. M. parum tostæ
Rad. Tormentillæ
Corall. rubeor. Aq. rosac.
præpar. ana ℈ *ij.*
Sacch. rosat. tabulat. ʒ *vj.*

Misceantur pro Tragéa, de qua manè & vesperi pro dosi drachmæ duæ in dictis liquoribus assumantur.

Quod si sanguis sit nimium serosus & fluxilis, serum illud vel per alvum moderatè ac leniter purgantibus, vel per sudorem, Hydroticis non ita calidis ac validis excludatur. De quibus alibi fusiùs.

Gabel Khoveri hoc est: Porrige ipsi (mulieri) manè cochlearia tria Aquæ florum sambuci optimæ, jejuniumq; ad tres horas impera.

III. *De uteri suffocatione.*

Cum hæc affectio periculosissima à malignâ frigidáq; aura, ex Utero, vasisq;

vasisq; uterinis ad diaphragma Cor & Cerebrum exhalante dependeat, Uterus ab omni malignorum putrilaginosorumq; humorum colluvie evacuandus erit, viresq; corroborandæ.

Adhibeantur hic, quæ paulò ante in Mensium retentione adducta sunt, tùm quod hæc haud minima raráve causa horum malignorum Vaporum esse soleat, tùm quod eadem Medicamenta Colluviem uterinam quadecunq; caussa collectam evacuent aut dissipent.

Plurimum verò hìc valet cùm intra, tùm extra Paroxysmum cochleare, dimidium vel integrum spiritus florum baccarúmve Sambuci. Uterq;enim vapores frigidos ac venenatos ex sentinâ uterinâ evaporantes potenter discutit, principalia viscera ab eorundem contamina-
tione

tione vindicat, reſpirationemq; liberiorem reducit.

Gabel Khoverus recipit ſpongiolar. Sambuci Manip. 1. & infundit in menſuram unam ſpiritus Vini: de quo Hyſtericæ in ipſo Paroxyſmo hauſtulum exhibet.

Utilis hic quoq; ſpiritus Sambuci Antepilepticus, ſi loco ſimplicis uſurpetur, eodemq; exterius abdomen infra umbilicum pubem verſus illinatur.

Vel paretur ad hoſce & ſimiles affectus ſequens

Spiritus Sambuci Hyſtericus.

℞. *Cortic. median. Sambuci* ℥ j.
Rad. dictamn. albi
Ariſtol. rotundæ ana ʒ iij.
Fol. Sambuc. ſicc. M j.
H. Artemiſiæ rubræ
Meliſſophyll. fragr. an. M ſ.
Antheræ

Antheræ Lilior. albor. ℥ *ij.*
Spongiol. sambu. mund. N° iij.
Incisa infunde in Spiritus Sambuci quantitatem competentem, ut nimirum altitudine palmæ transversæ superemineat. Stent in infusione per decendium indies bis agitata. Post destillentur in Balneo pro spiritu Hysterico: de quo in Paroxysmo integrum vel dimidium cochleare exhibe, eodemq; Ventrem inferiorem, ut modò dictum, fricando inunge.

Non solùm autem in Uteri suffocatione, quam καθ' ἐξοχὴν passionem Hystericam appellant, verùm etiam in menstruis retentis, aliisve frigidis & humidis Uteri affectibus egregius est.

Prodest etiam in fœtu mortuo expellendo, & secundinâm relictâ educendâ, si universalibus & Topi-

cis

cis præmiſſis in Vino albo aut Aqua aliquâ deſtillatâ ad cochleare unum propinetur, permiſtis eidem priùs Olei florum deſcriptionis ſecundæ guttis tribus vel quatuor.

Extractum Granorum Actes.

Ex granis Sambuci maturis, & ad umbram per aliquod temporis ſpatium exiccatis Extractum efformat Quercetanus, quod ſpecificum Hyſtericum eſt, & à Chymicis extractum granorum Actes nominatur; cujus præparatio talis:

Collige magnam copiam granorum Sambuci optimè ad umbram exiccatorum ut diximus: cæteriſq; abjectis ſola grana accipe, quibus ad mediam partem imple mateacium magnum cum longo collo; ſuperaffunde fortiſſimum ſpiritum Vini acidulum redditum liquore

acidô vel Vitrioli, vel ſulphuris, ut materiæ tres quatuórve digitos ſupernatet. Vaſe clauſo, ut nihil expiret, fiat digeſtio in B. M. per 5. vel 6. dies: donec Spiritus Vini in colorem Rubini tinctus apparuerit, quem ſeparabis per inclinationem, cavendo, ne quid ex fecibus aut turbulenta materia ſimul tranſeat.

De qua TINCTURA jam, non etiam ſeparato prius menſtruo, hoc eſt, Aquâ Vitæ, quæ ſine corruptione aut alteratione ullâ diutiſſimè ſervabitur, & cui, ſi voles, addas parum Sacchari, gratioris guſtus cauſſâ, exhibebis ſemicochleare argenteum, aut cochleare plenum mulieribus, quæ ex uteri præfocatione miſeris modis excruciantur, & ſubitò effectus ſequetur exoptatiſſimus. Ex improviſo enim & quaſi miraculoſè expergefient, priſtinæq; Valetu-

Valetudinis integritati restituentur.

Rursum, si velis, separa inde Aquam Vitæ per Alembicum in Balneo vaporoso, donec in fundo remaneat Extractum rubicundissimum, de quo exhibebis scrupulum unum pro dosi, idq; dissolves in suâ propriâ Aquâ destillata, aut in quibusdam aliis convenientibus, aut in Vino albo, quod inde rubescere incipiet. Hæc Josephus Quercetanus lib. 1. Pharmacop. Dogmatic. restitutæ cap. 25. pag. 229.

Mistura Uterina, quam ego hactenus parare solitus sum, talis est.

Primo assumo baccar. Sambuci lento furni calore exsiccatar. Melissæ, & Castorei quantum placuerit; superaffundo cuilibet seorsim in phiola spiritum Sambuci optimè rectificatum, essentiamq; ut artis est, extraho, ac unamquamlibet separatim

depuratam ſervo in vaſis vitreis.

Poſtea ℞. *Eſſent. beccar. Sambuci* ℥ *v.*

Meliſs. ℥ *iij.*

Caſtorei.

Spiritus Vitrioli optimè rectif. ana ℥ *j.*

Miſta infundo in cucurbitam ſeu Vitrum anguſti orificii, ac in balneo, vel Hypocauſto calido per decendium digero ut probè uniantur, feceſq; ſi quæ adhuc admiſtæ ſint, in fundo ſubſideant: à quibus id quod clarum eſt ſeparandum, colandum, & in Vitro benè obturato reſervandum: Doſis cochleare parvum argenteum per ſe vel in Aquâ aliquâ appropriatâ diſſolutum.

Quod ſi magna Cacochymia adfuerit, corpus ante omnia pulvere Turionum polychreſto expurgandum erit.

Appendicis

Appendicis loco huic capiti xxvi. annectere libuit, quæ in affectibus Uterinis curandis jamdudum ex Sambuco concinnavit & commendavit medicamenta summus noster Princeps HIPPOCRATES.

In *Hydrope* uterino commendavit Sambuci fractum in Vino jejunè exhibitum, lib. d. Natur. Muliebr. & lib. 1. de Morb. Mulier.

Purgans puerperii purgamenta dicit esse hoc: Sambuci folia coquito & Aquam bibendam dato, lib. 1. d. Morb. Mulier.

Si ex partu Uterus fuerit inflammatus, Sambuci folia tenerrima cum crassiore tritici recentis farina cocta leviter tepida sorbeat; prout sonat Latina versio Cornarii: Græcus textus ita habet: τῆς ἀκτῆς τὰ φύλλα ὡς ἁπαλώτατα ἐν πυρῶν κρίμνοισιν ἑψήσας σιτανίοισιν ἀκροχλίαρον ῥοφέειν, lib. 1. d.

1. d. Morb. Mulier.

Ibidem quoq; jubet Sambuci medullam ac tenerrimam partem derasam oblongam indere. ἢν ἐκ τάχυ φλεγμήνωσιν αἱ ὑστέραι, ἀκτῆς τὸ μέσον καὶ ἁπαλώτατον περιξύσας μακρὸν, ἔνθες.

In Ulceribus Uteri Lini semen ac sambuci fructum tundito, & ammixto melle pharmacum facito atque hoc utitor lib. 1. de Morb. Mulier.

Vel Sambuci & Lentisci folia in Aquâ coquito, & excolatam leviter tepidam infundito, lib. de Natur. Mulier.

Eadem etiam cum mulsa trita exterius possunt applicari, ibid.

In exulceratione Uteri impuriori Sambuci fructum & lauri baccas aquis portionibus in Vino coquito, deinde Vinum infundito, lib. d. N. M. & lib. 1. d. M. M.

Vel

Vel Sambuci fructum, anisum, thus, myrrham, Vinum sumito, & harum succum infundito, ibid. quo etiam menstrua & Lochia provocat, lib. 1. d. M. M.

Ad secundinam relictam ejiciendam: Ex Sambuci foliorum decocto priùs fomentum adhibeto, & id quod ex Cantharidibus fit, apponito, ibid.

In fluxu mensium nimio Sambuci & myrti folia in Cataplasmate adhibet, lib. 2. M. M.

Vel Sambuci & Lentisci folia in Aqua coquito, & cum excolata leviter tepida Uterum colluito, ibid.

In Uteri strangulatione: R. Olei heminas dimidias tres, foliorum Sambuci Manus plenæ mensuram; hæc coquito & cum calidis foveto, aut testis calidis immissis fomentum facito, muliere in sella collo-

cata, & veſtimentis cooperta.

Aut Sambuci folia cum myrto coquito & in excolatâ Aquâ paleas hordei coquito & fomentum facito, ſi calorem ſufferre poterit. ibidem.

Si dolor fuerit vehemens poſt purgationem Sambuci fructum, & Lauri baccas in Vino nigro coquito ac colluito. ibidem.

Aut Sambucum in Aquâ coquito & Aquâ excolata & Vino dulci affuſo colluito. ἀκτῆς καρπὸν ἢ ἀκτὴν ἑψήσας ἐν ὕδατι, ἀποχέειν τὸ ὕδωρ, οἶνον δὲ γλυκὸν παραχέας κλύσας. ibid.

De quibus omnibus & aliis pluribus conſulatur Hippocrates libris & locis allegatis.

CAP.

CAPUT XXVII.

DE ARTHRITIDE.

QUam pertinax hic affectus ſit & quam miſerè Ægrotantes ſummo cum cruciatu dilaniet, infantibus ferè notum eſt, ſui tamen mitigationem, ſi non plenariam extirpationem, (quamvis & hanc quandoque præſtet) à Sambuco noſtra, ejuſdemq; Medicamentis quoq; præſtolatur.

Et cùm ad preſervandum nihil præſtantius ſit, quàm ut omnis ſeroſorum humorum proventus impediatur, & ſi quis generatus fuerit, ſenſim excludatur: (Ab his enim ſi non ſolùm & unicè, maximè tamen frequenter oriri Arthritidem & ejus ſpecies experientia teſtatur) ſequentia etiam hic erunt convenientiſſima.

Vinum nimirum baccarum, de quo aliquoties in hebdomade mane, vel in principio Prandii, Cyathus ebibatur.

Fortius & validius est, quod suprà cap. 24. ex Quercetan. adductum. Aqua ex Corticib. succulentis destillato in Autumno & Vere aliquoties ebibenda. Dulcoretur tertiâ parte syrupi de succo bacc. Turionúmve, exhibeaturq; ad uncias quatuor.

Ut vehementiùs purget, admisce huic pulveris Turionum polychresti drachmam dimidiam vel integram pro virium robore.

Vomitus in præservatione hujus affectus plurimum valet, si in assuetis semel saltem in mense provocetur. In curatione quoq; Arthritidis & inprimis Ischiados & Podagræ, Vomitus, cum per superiora revellat

lat & derivet, plus præſtat, quam aliæ quævis per inferiora factæ purgationes. Idcircò per dies duos, & deinceps quoque, ſi malum perſeverat, poterit repeti.

Excellit hic Oleum è baccarum acinis expreſſum, & ad ſeſquidrachmam injuſculo Cereviſiæ exhibitum. Utile quoq; eſt oleum infuſionis florum vel Corticum. Doſis uncia una vel duæ in Aquâ tepidâ.

Sudorem evocare bis vel ſemel ſaltem in menſe, corpore ſemper priùs purgato, inſultus Arthriticos reprimit. Materia namq; ſeroſâ in univerſo corporis habitu collecta per ſudorem commodiſſimè diſcutitur: unde & Arthritide laborantibus quamprimum ſudor vel per ſe, vel Arte erumpit, exoptata ſolutionis ſpes effulget. Vide Obſervat. 83. Centur. 5. G. Fabritii Hildani.

Ex-

Exhibeantur ergò Rob ſeu ſucci inſpiſſati baccarum drachmæ duæ, cum Cornu cervini præparati ſcrupulo: Vel Extract. granor. Actes drachmæ dimidium vel ſcrupuli duo. Vel ſpiritus baccarum florúmve cochleare j. vel duo, &c.

Quorundam ἰυπόειςον hoc eſt:

℞. Rad. Ebuli vel Sambuci unciam ſemis: Acinorum pulveriſatorum drachmam unam. Macerentur per noctem in Vino albo. Cujus colatura ſaccharo parum dulcorara manè in lecto ad ſudorem proliciendum propinetur. Quæ etiam inſtantem Paroxyſmum, ſi exhibetur, intercipit.

Tempore Verno commendabiles ſunt Turiones cum Oleo, Aceto & Sale parati, reliquiſq; acetariis permiſti, & ſæpiùs ante cœnam modicam eſitati. Alvum enim à ſentinâ leniter

leniter exonerant, ſanguinemq; à ſeroſitate emundant.

Utilis quoq; ad Podagram & omnem ferè Arthritidem præcavendam pulvis ex Turionibus in umbra ſiccatis. De quo in Vere & Autumno manè per aliquot dies, aut etiam integrum menſem ſcrupuli dimidium in Ovo ſorbili cum pauco Sale aſſumatur. Aut uſurpetur Conſerva Turionum vel per ſe, vel æquis partibus Conſervæ florum permiſta. Doſis portiuncula inſtar Nucis juglandis aut caſtaneæ manè & veſperi ante cibum. Superbibatur aliquid Aquæ florum ſyrupo de ſucco baccarum dulcoratæ.

TOPICA.

Aquis deſtillatis foliorum & florum Sambuci lintea imbuta & tepidè applicata dolorem mirè ſopiunt,

unt, poros reſerant, materiam digerunt, & partes nervoſos roborant.

Penetrationis ergò & ubi rubedo calorq; intenſior, addi poteſt Acetum Sambucinum in æquali quantitate.

Ubi materia frigidior, dolorq; diuturnior, eadem lintea tali liquori immergi & tepidè admoveri poſſunt.

℞. *Spiritus ſambuc. è baccis* ℥ *iij.*
è floribus ℥ *ij.*
Opii Thebaici ℈ *ij. Miſce.*

Dolores vi ſuâ Narcotica demulcet, materiamque contumaciorem diſcutit & membra refocillat.

Aqua Podagrica Anodyna.

Aquam Podagricam præſcripſit Quercetanus lib. 1. Pharmacop. Dogmat. reſtit. cap. 7. h. m.

℞. Foliorum & florum Sambuci Viri-

Viridium ana ℔ j. aut plus minus, prout libuerit majorem vel minorem quantitatem conficere. Contundantur, optiméq; macerentur in B. M. dein deſtillentur per vas vitreum, vel cupreum ad ſiccitatem: Deq; hac Aquâ bis in die foveatur pars dolens, eaq; confidenter & intrepidè utere, vel etiam in eâ Podagræ ſpecie, quæ à calidis humoribus promanarit. Verba ſunt ipſius Quercetani, loco allegato.

Oleum quoque, in quo Sambuci, vel Ebuli radices, & folia, vel ſuccus inde extractus coxerint, imprimis oleum ſeminis Ebuli (à quo tamen ſemen Sambuci parum vel nihil diſtat) hic ſummè laudatur. Quod fit, ſi illud bene maturum repurgatumq; in paſtam contuſum in Aqua coquatur, ſpumaq; colligatur, eaq; in Vitro oblongo poſita in loco

tepido

tepido per triduum aut quatriduum collocetur, donec oleum, quod subviride est, fundum petat. Idem quoque ex seminibus illius expressum efficacissimum est. Verba sunt Felicissimi quondam Plateri parte 2. Prax. fol. 619. Vel

℞. *Olei infus. florum Sambuci.* ℥ ij.
ex acinis express. ℥ s.

Mista parti dolenti calidè illinantur.

Folia recentia podagricis cum Taurino Hircinóve adipe illita auxiliari retulit Dioscorides.

Novi Virum, qui quotiescunq; podagrâ corripitur, hac solâ ferè inunctione utitur.

Recipit cremorem lactis recentem, eidemq; permiscet pulverem instar pollinis subtilissimum florum & foliorum Sambuci, ut consistentiam pulticulæ seu Cataplasmatis ac-

acquirat; quod linteis impoſitum parti dolenti calidiuſculè applicat, ſummumq; levamen ab hoc unico & ſimplici remedio, felici ſucceſſu, expectat, & experitur.

Gabel Khoverus inter alia etiam hoc habet:

℞. Aquæ Sambuci & ſpiritus Vini ana uncias duas; Miſce & pannis imbibita applica.

Aliqui ſumunt Aquæ Sambuci uncias duas, Aquæ Vitæ unciam unam. M.

Idem in Articulorum doloribus, aliisve defluxionibus frigidis, à quibus ipſa quoq; membrorum paralyſis ſeu reſolutio dependere ſolet, ſequens valdè commendat.

Recipe Medullæ Sambucinæ bonam partem, Vini Rhenani quartarium unum, & tantundem tuæmet ipſius Urinæ. Miſta & in ollam recentem

centem indita decoque ad dimidietatis consumtionem. Postea locum dolentem Spiritu Vini inunge, eundemque benè infrica: cui demum pannum laneum decocto suprascripto imbutum calidiusculè impone, & si exiccatus fuerit, iterum imbue & applica. Id quod & ante introitum lecti facias.

A quibusdam in Arthritide præsertim calida sequens laudatur.

Liquor mucigilaginosus Anodynus.

℞. Cochlearum vivarum integrè domunculis suis testaceis recenter exemptarum, Baccarum Sambuci in clibano exiccatarum & pulverisatarum, nec non Salis usualis culinarii, ana quantum placuerit. Inde sacculo colatorio, quem manicam Hippocratis vocant, stratum

super

super ftratum quoties lubet faciendo: ita ut fingulis vicibus primo Cochleas, mox Salem, & deinde Baccas injiciendo Sacculus ad fummum ufq; impleatur. Sufpendatur in Cellâ, è quo liquor fenfim exftillans glutinofus macilagine ufq; ftudiofè colligatur, Vitroq; inclufus Soli per quatriduum exponatur: quo dolentem partem blandè illine.

CAPUT XXVIII.

De Scabie, Pfora, Impetigine Herpete, & reliquis cutis fæditatibus.

AUreum eft Divini noftri Præceptoris Aphorifm. 21. fect. 1. effatum: ἃ δεῖ ἄγειν, ὅκου ἂν μάλιστα ῥέπῃ, ταύτῃ ἄγειν διὰ τῶν συμφερόντων χωρίων: quo

quo monet, ut motum ductumque Naturæ probè obſervemus, eundemq; Medicamentis noſtris, quantum fieri poteſt, adjuvemus.

Cum itaq; in hiſce cutis efflore-ſcentiis pluribus Natura materiam noxiam à partibus principalioribus ad ignobiliores & minus principales, cutaneas videlicet, exturbet, ſudorifera, & quæ ad Corporis ambitum ducunt, optima hic eſſe videntur.

Quia verò non rarò magna humorum putreſcentium caterva circa Ventriculum, Meſenterium, Epar, Splenem &c. reſidet, ſentina illa, quoad ejus fieri poteſt, Emeticis & Catharticis prius exantlanda erit, ne evacuatione hac prætermiſſa aut neglecta, intempeſtivo ſudoriferorum uſu, humores putridi ac ſalſuginei ex cloaca primæ regionis in

in Venas majores & nobiliores de-truſi periculoſiora damna accer-ſant.

Purgantia & Solutoria.

In delicatis itaq; ac infantibus ſufficere poterant Aquæ ex Cortic. ſucculentis binis cohobiis deſtilla-tæ aliquot cochlearia, ſyrupo de ſucco baccarum dulcorata.

Item Syrupus de ſucco baccarum per ſe ab uncia dimidia ad ſequiun-ciam exhibitus.

In provectioribus exhibeatur A-qua ex baccis purgans deſcriptionis Quercetani ab ʒ ij. ad iij. cum un-cia Syrup. de ſucco Turionum vel Corticum.

Aut uſurpetur bis vel ter, pulvis Turionum Polychreſtus in hauſtu ſeri lactis.

Vel incorporetur cum conſerva flo-

florum pro Bolo: aut cum Syrupo eorundem vel simili redigatur in formam pilularem. Est enim in corpore & sanguine ab humore salso ac feculento purgando medicamentum non contemnendum.

Vel sumatur Cyathus unus seri lactis: Maceretur in eodem Corticum medianorum Sambuci uncia dimidia vel integra. Mane colatura expressa calidè ebibatur.

Vinum infusionis Cortic. radicis Sambuc. subtilissimè abrasi, valet ad vomitum provocandum, & ventrem evacuandum à malis humoribus. Et hoc facit, quando simul steterint per noctem. Verba sunt Johann. de Vigo Oper. Chirurgic. part. 1. lib. 7. paragr. de Sambuco.

Vel ℞. Olei è baccarum arillis expressi drachmam, plus minúsve pro

pro virium robore. Exhibe in Cyatho Cerevisiæ tepefactæ.

Utile quoq; foret scabiosis, si ex Turionibus recentibus (qui primo statim Vere una cum cutaneis illis, efflorescentiis & pustulis pruriginosis ὀλεσιγχζβνοις singulari Naturæ favore, pullulant) in Aquâ fervidâ, paulisper prius maceratis, cum Oleo, Sale & Aceto Salatum fieret, quod aliquoties esitatum Alvum & primas vias expurgaret, sanguinemque à salsioribus serositatibus liberaret.

SUDORIFERA.

His ita præmissis, id quod jam in cute restitat, aliásve adhuc massæ sanguineæ permiscetur, sudoriferis excludendum erit.

Aqua florum Sambuci, eorundemq; spiritus lymphatior etiam in-

infantibus propinari possunt. Pro sapore delectabiliori tantillo syrupi infusionis florum condiantur.

Adultioribus sequentia competunt.

℞. *Rohob. Sambuc.* ℥ *ij.*
Cornu Cerv. usti & præpar. ℈ *j.*
Aq. florum sambuc. ℥ *iij.*
Oxymel. Sambucin. ℥ *s.*
M. F. H.

Vel ℞. *Extract. bacc. Sambuc.* ℈ *ij.*
Salis Sambuci ℈ *s.*
Aq. florum destillat. ℥ *ij.*
Aceti horundem ℥ *s.*
M. F. H.

Post quorum assumtionem sudor in Balneo lectóve proliciatur.

Ad viscera abstergenda, alteranda & roboranda utilis est conserva florum Sambuci, conservæ florum Cichorii permista.

Vel

Vel fiat tale Julapium, de quo ſingulis diebus hora una vel altera ante cœnam uti, & poſt egreſſum Balnei, aut Sudatorii ℥ iiij. bibantur.

℞. *Conſerv. flor. Sambuci*
Borragin.
Cichorii an. ℥ *s.*

Diſſolve ſuper igne lento in Aq. flo. Sambuci ℔ ij.

Colatura expreſſæ adde
Syrop. Acetoſ. Sambuc. ℥ *ij. M.*

TOPICA.

In univerſaliori fœdiori & diuturniori cutis ſcabie, impetigine, pſora &c. paretur tale Balneum.

R. *Fol. Sambuci recent. Man. x.*
Umbell. flor. integr. N°. vj.
Sulphur. vivi ℥ *ij.*
Alumin. crud. ℥ *j.*

Coq. in ſ. q. Aquæ fluviatilis, cui poſt ſexta pars lixivij addatur. Sedeat in hoc Balneo Æger indies ſe-

mel ad ſudoris evocationem, non neglectis tamen internis modo allegatis. Aut ubi ſolum manus & pedes ſcabie ſunt infectæ, idem decoctum, ſed in minori quantitate parandum eſt, quo manus & pedes indies abluantur. Nihil tamen prohibet, quo minus & alia, ac inprimis radices Oxylapathi & Helenii addantur.

Poſt Balneum loca ſcabie exulcerata, & hiantia illinantur ad doloris mitigationem Oleo infuſionis florum: cui ut vim magis ſiccantem & ſanantem concilies, folia Sambuci ſubtiliſſimè pulveriſata ad linimenti conſiſtentiam admiſce.

Aut uſurpa linimentum Matthioli vel Plateri. Vel

℞. *Olei infuſion. florum*

Cort. Sambuci.

ana ℥ iij.

Ce-

Cerussa lota ʒj. vel ℈iiij.
Ceræ q. s. F. Linimentum.

Pustulas illas nigras rotundas, & in ambitu admodum rubentes in pedibusq; mulierum præsertim, frequentiùs erumpentes, quas Germani *bose Blattern* appellitant, sæpiùs Aquâ foliorum irriga, præscriptisq; illinitionibus mitiga.

Nota. Erat Hainæ fœmina, Panificis uxor, quæ cum ob pustularum hujusmodi copiam pedem domo efferre non posset, miseréq; hinc ob ardorem pustularum inquietaretur, meo consilio, præmissis præmittendis pro Topico utebatur lacte, in quo flores Sambuci macerati erant quod linteis calidiusculè imbibitum cruribus pustulosis magno emolumento applicabat. Ubi calor & rubedo intensior est, loco lactis simplicis jubeo sumere oxy-

 gala,

gala, ſeu lac ebutyratum.

Herpetem ſimplicem ſolus ſudor aſſumto Rob Sambuci aliquoties e-vocatus, vi ſua abſterſoria & ſicca-toria curabit.

Magni quoq; fit à quibusdam hic Oleum è baccarum arillis expreſ-ſum, & cum Saccharo Saturni in formam linimenti redactum, ſi pu-ſtulis illis miliaribus acu apertis, & à ſero mundatis illinatur, ſuperim-poſito ſaltem, folio Sambuci re-centi, aut in umbrâ exiccato.

In *Herpete exedente* ſeu *eſthiome-no*, quem Germani *den freſſenden Burm* vocant, depurato per purgati-onem, ſudorem Venæq; ſectionem ſanguine, tale commendatur Cata-plaſma, quo etiam aniculas quaſdam medicaſtras quæſtum feciſſe com-pertum eſt.

Folia recentia Sambuci contund

in vaſe fictili piſtillo ligneo, pauxillo inter contundendum Aceti(Sambucini.)affuſo,eâ planè ratione,qua Mulierculæ embammata ſeu intinctus ex Naſturtio, Acetosâ, aliisve parare ſolent: Materiæ huic contuſæ ac ſucculentæ admiſce Ciner. folior. Sambuci partem unam, pulveris ſeu farinæ foliorum partes duas, ut fiat inſtar paſtæ ſeu Cataplaſmatis ſpiſſioris: Cui, ut magis & melius adhæreſcat, aliquantulum Therebinthinæ Vitello Ovi diſſolutum licet admiſcere.

Applicetur bis in die, ſordeſq; mundis linteis priùs optimè abſtergantur.

Nec hoc purum putum novum inventum eſt: Eadem namq; folia Sambuci contrita cum Elleboro & Oxymelite ſcillitico ſerpigini, impetigini & Morpheæ impoſita ſanare

re eas atteſtatur Johan. d. Vigo Chirurg. ſuæ part. 1. lib. 7.

CAPUT XXIX.

De Eryſipelate ſeu Roſa Germanorum.

USitatum eſt vulgo, quamprimum Roſa invadit, Medicamenta aſſumere, quibus Natura adjuvatur, & materia ab interioribus ad exteriora excutitur; quem in finem Rohob ſeu ſuccus baccarum inſpiſſatus cum Aquâ & Aceto florum adhibetur. Malignitate enim haud carere hanc materiam, non ſolùm Vulgus, ſed & Medici eruditi & exercitati ſtatuunt.

Wierus utitur hac potione:

℞. *Aquæ flor. Sambuci* ℥ *iij.*

Sem.

Sem. Apii ʒ s.
T. ſigillat. ℈ *s. Miſce.*

Sunt qui in omni Eryſipelate & illo quoq; quod ſcorbuticis crebrò ſupervenire ſolet, ad malignitatem per ſudorem diſcutiendam ſequentem Bolum deglutiunt, & Aquam florum Sambuci ſuperbibunt.

℞. *Rob Sambuci ʒ ij.*
Bezoartic. mineral. gr. vj.
Miſc.
Vel
℞. *Extr. Rob. Sambuci* ℈ *ij.*
Sulphur. ☉*ti* ♁*nii* ℈ *s.*
Miſc.

Quod ſi alvus fuerit aſtricta, exhibe Syrupum de ſucco baccarum, qui alvum laxando malignitati ſimul reſiſtet.

In fortioribus & ubi magna cacochymia in primis viis ſubſiſtit, addi poteſt de pulv. Turion. poly-

chresto drachma dimidia vel integra pro virium robore.

Ad calorem viscerum ipsiusque sanguinis attemperandum, exhibenda *sunt* ea, quæ in curatione febrium ardentium, alibiq; descripta invenies.

TOPICA.

Topica híc non debent esse refrigerantia, repellentia, vel pinguia, & quæ poros cutis obstruunt: ne materia illa acris ac maligna ad nobiliores partes repellatur, aut in ipsâ quoq; parte affectâ concludatur: unde non raro gangræna ipsius membri tandem suborta est. Qua de caussa & vulgus omnem madefactionem tam studiosè devitat, & si quid mali hic exurgit, uni soli madori, sed malè adscribit. Non enim omnis madefactio hic improbanda

banda eſt, ſed ea ſaltem, quæ ex adſtringentibus, repellentibus & poros conſtipantibns concinnatur. Quæ verò poros cutaneos reſerant, humoresq; digerunt & abſumunt, tantum abeſt ut obſint, etiamſi liquida ſint, quin potiùs ſummè proſint.

Ex Sambuco ergò, quæ teſte Johann. d. Vigo virtutem habet fortiter reſolvendi, exiccandi & aperiendi propter ſubtilitatem partium ſequentia tutò adhiberi poſſunt.

Corticem ſtipiti abrade & parti Eryſipelate obſeſſæ circumcircà ter indies applica.

Vel ℞. Saponis albi unciam unam. Diſſolve in Aquæ florum aut foliorum Sambuci ℔ iij. & ad ignem lentum fac leviter ebullire. Hoc decocto imbuantur panni linei, tepideq; parti affectæ applicentur, ac quotieſcunq; exiccati fuerint, renoventur

Alii eosdem prius exiccant, & exiccatos admovent, quo plebis desiderio satisfaciant, quæ ut dictum, in hoc affectu madorem, si quippium aliud extimescit. Commendatur & hoc:

℞. *Aqu. flor. Sambuci* ℥ *v.*
Theriacæ Andromach.
ʒ *j.*

Misceantur: pannos lineos immerge, & nonnihil expressos parti tepidè applica, siq; resiccati fuerint, liquori iterum immerge & parti admove.

Vel

℞. *Baccar. Sambuci exiccat.* ℥ *j.*
florum ejusdem M j.

Contusa & incisa decoq. in Aqua simpl. ℔ ij. ad consumtionem tertiæ partis: Colaturæ adde Lixivii dilutioris ℥ iij. Misc. quibus tepefactis lintea imbuantur, & modicè expressa

expressa parti, ut antea monitum, applicentur.

Tabernæmontanus expertum esse dicit, si Rob Sambuci Rosæ illinatur, quod eandem mirè allevet atq; abigat.

Lac aureum (quod paratur ex Lixivio & Oleo sambucino bene simul agitatis, ut lactis colorem acquirant) feliciter hic adhiberi posse gravissimi authores perhibent, inprimis cum ad exulcerationem, aut gangrænam rosa inclinaverit. Partium enim ulteriorem putredinem & corruptionem vi suâ siccante & abstergente cohibet, ob admistionem Olei dolores lenit, & ulcus demum sanat. Applicetur calidè.

Qui omnem madefactionem renuunt, utantur linteis, hujusmodi liquoribus sæpiùs imbutis & exiccatis.

Vel

Vel quod consuetum Vulgo est, furfures macros æquali parti florum Sambuci, pulverisatorum permistos membro aut parti affecti circum insperge, ac ab aëre inclementiori diligenter defende.

SPECIFICA.

Ad præcavendum hunc affectum, quidam sequens miris laudibus, deprædicant.

℞. Florum Sambuci recentium vel in defectu rectè siccatorum Manip. j. Lactis Vaccæ rubræ, aut rubris saltem maculis conspersæ ℥ viij. Coquantur in vase clauso igne lento. Colatura bibatur mane, quoties Luna decrescit, bis, ter, quater, vel per integrum etiam, si lubet, annum singulis mensibus. Hoc modo si quis utatur lacte isto, planè imposterum immunem ab hoc malo reddi scribunt. Vide etiam Excellentiss.

lentiſs. Dn. D. Sennertum in tractat. de febrib. lib.2. cap.16.

Nec ratione videtur deſtitui hoc medicamentum. Dum enim ſanguini nimia ſua fluxibilitas & acrimonia medicamento hoc adimitur, Naturam impoſterum minus ac eodem ſtimulari probabile ac credibile eſt. Quid? quod impreſſiones & tincturæ iſtæ malignæ Hepati ac Venis impreſſæ, ſanguinemq; contagione ſuâ coinquinantes crebro hujus Medicamenti ſpecifici uſu penitus extirpari poſſe videantur.

Commendatur quoq; *Amuletum* ex Sambuco Sole nunquam irradiatâ, ſi de Virgulto ſpatium, quod eſt inter duo internodia de collo laborantis ſuſpendatur; Quidam id idem in taleolas aliquot diſſectum, & nodulo ex induſio Virili (quod tamen videtur eſſe anile & ſuper-

ſuperſtitioſum) inſutam magis laudant.

Cujus experimenti certitudinem Lipſiæ ex Amico quodam primùm cognovi: qui cum antea crebrò, quotiescunq; vel parùm à decenti & conſuetâ Victus ratione deviaſſet, hoc affectu impeteretur, ſe tamen impoſterum per aliquot annos, cum hoc Amuleto uſus eſſet, immunem à Roſâ degiſſe ſanctè atteſtabatur. Communicaſſe idem ipſum, quod in ſuomet collo geſtaverat cuidem fœminæ, quam etiam hujus ſolius uſu ab inſultibus iſtis liberatam prædicabat.

Qua de re tamen & aliorum eſto judicium, cum unicuilibet id tutò faciliq; negotio experiri liceat: Et multa ſunt occulta rerum effluvia, quorum operationes uti in propatulo ſunt, ita cauſæ in Abyſſo obſcuritatis

ſcuritatis ſubmerſæ ac reconditæ latent, vix ullo mentis humanæ acumine penitus eruendæ.

CAPUT XXX.

De inflammationibus Oedematis & Scirrhis.

I. *De Inflammatione.*

FOlia recentia ac tenera cum polenta illita inflammationes mitigare ſcripſit Dioſcorides.

Utilior eſt placenta ſeu caput mortuum foliorum & florum poſt deſtillationem in fundo Veſicæ relictum, ſi oleo infuſionis florum humectatum phlegmonæ applicetur.

Vel ℞. *Folior. Sambuci M. iij.*
Polentæ hordeac. M. j.

Coqu. in Aquâ ſimplici ad pultis con-

consistentiam. Per cribrum traject. adde Ol. infusion flor. Sambuci ℥ ij. farinæ florum & foliorum Sambuci ana q. l. F. Cataplasma. Digerit enim, resolvit, & si in abscessum degenerat, maturat.

Stymmata florum & foliorum Sambuci hujusmodi Apostematibus ad maturandum vel digerendum etiam apponi possunt.

Apertum Apostema tractetur ut ulcus, de cujus curatione mox dicetur.

II. *De Oedemate.*

Tumoribus Oedematosis, pedum comprimis, quomodo succurrat Sambucus ex Hydropis Ascitæ curatione innotuit. Videantur illibi ea, quæ pro fomentatione pedum ex decocto folior. in Lixivio præscripta sunt.

Cum

Cum verò hæ fomentationes plurimis tædiosæ esse soleant, sufficiat folia Sambuci tùm recentia, tùm exiccata tibialibus infarsa cotidiè gestare. Cujus etiam remedii licet simplicissimi usu tamen diuturniori ex consilio Generosi & Nobilissimi cujusdam Equitis Misnici, Amplissimum quendam & magni nominis JCtum optimè convaluisse ex illo cognovi, in cujus præsentiâ post aliquot annos Vir Amplissimus hoc non satis prædicare potuit.

III. *De Scirrhis.*

Scirrhi curatio ex obstructione scirrhosâ splenis aliquatenus edi-scenda.

Sunt qui sola Sambuci folia, in emolliendis & discutiendis tumoribus scirrhosis ex signaturâ, & quod Sambucus locis opacis & umbrosis gaudeat,

gaudeat, plurimum præſtitiſſe referunt: qua de cauſſa & ſupra ex iiſdem Ceratum Spleneticum compoſitum & adductum fuit cap. 23. quod etiam hiſce tumoribus utiliter applicari poteſt, inunctis prius hoc vel ſimili unguento:

℞. *Olei florum Sambuc.* ℥ j.
Ammoniac. in Aceto ſambucin. ſolut. ʒ ij

Coq. igne lento ad aquoſitat. conſumtionem. Adde ſub. fin. Ceræ alb. par. F. l.a. Unguentum.

CAPUT XXXI.

De Vulneribus, ulceribus & contuſionibus.

MAgnam Sambuci vim eſſe etiam in hiſce affectibus vulneribus comprimis & ulceribus, nemo

ſanè

ſanè inficias ibit, qui ea, quæ ex Dioſcoride & Galeno ſupra allata ſunt, perpenderit.

Curatio Vulnerum.

Vulgus folia Sambuci, quæ pridiè Calendar. Majalium ad effaſcinationes ſagarum amoliendas, pro Amuleto oculiferio Valvis feneſtrarum, januarum portarumq; ſuperſtitiosè affixit, pro ſecreto in quibuſlibet vulnerinus agglutinandis aſſervat. Sed quantum huic opinioni tribuendum ſit, quilibet videt: Cum enim folia Sambuci in ſanandis vulneribus per ſe efficacia deprehenſa ſint, plebs ſtolida ac ſuperſtitioſa hujus rei facultatem vanæ ac impiæ ſuæ ſuſpenſioni aſſignat: Quaſi verò halitus quidam Colleticus aut Sarcoticus à Sagis & Lamiis illis delibutis in eadem ſeſe inſinuaſſet. Sed tranſeant hæc

cum

cum cæteris ineptientium anicularum deliriis.

Balſamum Vulnerarium.

Ad vulnera citò & tutò conſolidanda tale eſt: Accipe folia Sambuci tenera ac recentia, contunde ſuccumq; fortiter affuſo pauco Vino exprime. Accipe ſucci hujus depurati, quantum vis, adde Olei infuſionis florum æquam portionem. Coque igne prunarum lucido, continuè ſpatulâ agitando ad aquoſitatis conſumtionem.

Poſtea R. *Olei ita præparati* ℥ *iiij. vel v.*
ex baccar. arill. expreſſi ℥ *ij.*
Therebinthin. Venet. pellucid. ℥ *iij.*
Virid. Aëris ʒ *iij.*

Optimè ſpatulâ ſuper igne lento miſta

miſta ſtent per octiduum inSole vel alio loco calido, ut feces ſubſidant, à quibus purum balſamum ſeparandum; quod calidiuſcule Vulneri cum bombace inditum, linteiſq; obvolutum multorum pretioſiſſimorum Vires æmulabitur. Poteſt etiam addi Ol. Sacchari Sambucin. ℥ s.

Emplaſtrum ex Balſamo.

Quod ſi Ceram hujuſdem Balſami ſufficienti quantitate parum emolliveris, utile habebis Emplaſtrum, quod linteis ſecundum artem inductum & impoſitum vulnera citò conſolidabit.

Hæmorrhagia nimia ut ſiſtenda.

In ſiſtendo ſanguine commendatur Tragéa granorum Actes, cui æqualis

qualis portio pulverisatarum spongiolarum admisceatur.

Vel fiat talis Pulvis:

℞. *Tragea granor. Actes*
Spongiol. Sambuc. exiccat.
ana ℥ *iij.*
Album Ovi in ☉le exicc. ʒ *ij.*
Medull. Sambuc.
G. Tragacanth. puriss. an. ℥ *j.*

Unumquodlibet per se subtilissimè pulverisetur, postea misceantur exactè.

Usus: Sanguine spongiâ imbibito, & quantum fieri potest exiccato, inspergatur Vulneri de pulvere præscripto sufficiens quantitas: quod si primâ operatione non successerit, Vulnus iterum spongia exiccetur, denuoq; pulvis inspergatur, linteisq; concerptis & infarsis obfirmetur.

Punctura

Puncturæ Nervorum.

In puncturis & vulneribus Nervorum *Oleum* infuſionis florum plurimum laudari teſtatur cum experientia quotidianâ Chirurgus ille non incelebris Johann. d. Vigo lib. 7. Chirurg. § de Sambuco.

Laudatur & Oleum florum deſcriptionis ſecundæ & Balſamum ſeu Emplaſtrum ex Balſamo modò deſcripto paratum & ſuperimpoſitum.

CURATIO ULCERUM.

In ulceribus perverſis profundis, & quæ in cavernas dehiſcunt, id eſt fiſtuloſis ac ſincroſis agglutinandis folia Sambuci prodeſſe Dioſcorides edocuit.

Ευπόριστον.

Adhibeatur ergò hic vel ſolus ſuccus inſtillatus, cum Vino tamen vel

pauca Urinâ expreſſus, & poſtea imponantur folia contuſa inſtar Emplaſtri, quod plebeum eſt remedium.

Vel fiat tale Linimentum:

℞. *Balſam. Sambuc. vulner.* ℥ j.
Fol. ſambuc. ſubtilis. pulveriſat. ℥ j.
Virid. æris ℈ ij.
Salis Sambucin. ℈ j.

Miſceantur omnia exactè pro Linimento: de quo indies aliquid cum petiis in ulcera impura ac fiſtuloſa immittendum, emplaſtrumq; conveniens ſuperimponendum.

Injectiones & elutiones ulcerum profundorum ac putridorum concinnentur, ubi opus fuerit, ex foliis & Corticibus in Lixivio & Vino decoctis: quæ egregiè extergunt, putredinemq; inhibent. Adhibeantur antequam nova fiat deligatio, ut

ſordes

sordes à superiori medicamento absterſæ & relictæ ſimul eluantur.

In Ulceribus ichorem illum, quem Paracelſus Synoviam, noſtri Chirurgi communiter, ſed ineptè *das Sliedwaſſer* appellant, exudantibus eructantibuſque, utile eſt inprimis Balſamum Vulnerarium calidè inſtillatum, cum moderatè ſiccet, & partium Vulneratarum ſubſtantiam ſalubrem conſervet. Superinſpergi poſtea poſſunt pulveres ex medullâ exiccata & ſpongiolis ſambuci parati, quibus à nonnullis magnæ tribuuntur laudes. Gabel Khoverus hoc habet:

℞. *Medull. Sambuc.* ℥ ij.
Cortic. Aurantiorum ℈ *s.*

Miſceantur pro pulvere, qui vel inſpergendus, vel manè, jejuno ventriculo, aſſumendus.

Idem recipit florum Sambuci q.

 ſ. fri-

ſ. frigat in butyro, & bis vel ter applicat.

Vel loco potionis Vulnerariæ in his aliiſvé ulceribus nimium fluidis exhibe cotidie de ſeq. pulvere drachmam unam, vel ſeſquidrachmam in Cereviſiâ calefactâ, & butyro parùm condita.

℞. *Medullæ Sambucin.* ℥ *iij.*
Spongiol. Samb. exiccat.
Ocul. Cancri præp. ana ℥ *ij.*
Cortic. Aurantior.
Citri.
Nuc. Moſchat. ana ℈ *j.*

Fiat omnium pulvis ſubtiliſſimus.

In dilatandis Vulneribus ulceribuſvé, apertiſque ſervandis Fontanellis, conveniens eſt medulla Sambuci; Dum enim ſubſtantiâ σπογγοειδεῖ humores imbibit, dilatatur, labiaque & latera vulnerum ulcerumque diſtendit.

Curatio

Curatio Contusionum & Attritionum.

In partibus contusis seu conquassatis succus foliorum sambuci cum Vino expressus & illitus, vel linteis imbibitus & applicatus sanguinem livescentem discutit, partesque conquassatas roborat.

Vel ℞. *farin. flor. Sambuci* ℥ *ij.*
Chamomeli.
Absinthii an. ℥ *s.*

Mista cum Oleo Sambucino subigantur, ut fiant instar Cataplasmatis, quod partibus contusis indies applicetur.

Ad vibices & sagillationes resolvendas accommodum est Oleum infusion. florum pro litu.

In Intertrigine, *Wenn man sich wund und fratt gerieben hat*, utilis est inunctio ex Linimento Plateri vel Matthioli, insperso insuper pul-

vere foliorum Sambuci instar pollinis subtilissimo.

Vel fiat talis pulvis Magistralis, qui etiam recens editorum infantium emunctoriis, post aures, nimirum, sub alis, & in inguinibus commodè inspergitur.

℞. *Pulv. folior. Sambuci* ℥ *s.*
flor. ejusdem.
Rosar. rub. an. ʒ *ij.*

Misceantur pro pulvere, qui inspersus serum absumit, & loca ista exiccat.

CAPUT XXXII.

De Ambustione & Congelatione Partium corporis.

TOPICA.

FOlia recentia ac tenera cum polenta illitâ ambustis succurrere retulit Dioscorides. Ab

Ab Authoribus commendantur ſequentia :

1. Oleum infuſionis florum Corticúmve.

2. Oleum ex foliis & corticibus in butyro & Oleo frixis.

3. Linimenta duo : quorum prius à Matthiolo, àlterum à Platero maximè prædicatur.

Quorum omnium componendi modum videbis ſupra ſectione, 2. capite 2. & 4.

Uſus : Membrum flammâ, pulvere pyrio, Oleo, Aquâ ferventi, aut alio quocunque modo ambuſtum, iiſdem mox blandè tepidéque illinatur, & poſtea linteis mollibus ac attritis involvatur. Habent enim ſingula vim cutem rarefaciendi, vapores calidos eliciendi, dolorem mitigandi , ſerum affluxum digerendi, & exiccandi, veſiculas & enata

nata ulcuſcula ſanandi, locumque affectum, quantum fieri poteſt, nitori priſtino reſtituendi.

Quod ſi aduſtio profundius penetraverit, ita ut ruptis jam veſicis, eſcharaque ſublatâ, in ulcus degeneret, præter olea & unguenta recenſita, parti exulceratæ leviter & leniter quotidie inſpergatur pulvis foliorum & Medullæ Sambucinæ, qui egregiæ ſiccando, modiceque abſtergendo ulcus carne explebit.

In hoc caſu oleis ipſa linimenta utiliora ſunt, uti id diligens ingredientium examinator facile agnoſcet.

Sequens quoque *Unguentum*, tanquam experimentum ſingulare, in omni aduſtione cum exulceratione à quavis materiâ facta commendatur à Clariſs. Dorncreilio in Diſpenſatorio ſuo cap. d. Unguent. p. 105.

Lenire

Lenire enim dolorem, caloris vim exſtinguendo, ulceraque citó ac tutiſſimè ſanare: Feliciter etiam poſſe applicari Herpeti miliari, & aliis exulcerationibus, quæ à bile flava aut ſalſo humore proveniunt.

℞. *Cordic. medianar. Tiliæ.*
Sambuc. ana M. j.
Semin. Lini ℥j. s.

Cortices minutim incidantur & infundantur unâ cum ſemine in f. q. Aq. Florum Sambuci, tepidè per horas tres: deinde adde

Stercoris ovilli ℥ oo
M. & coquantur in duplici vaſe in Butyri Majalis & inſulſi, & aliquoties Aquâ fontanâ, & tandem Aquâ Florum Sambuci toti ℔ *s*. ad perfectam humiditatis ſeu mucilaginum conſumtionem, & colentur & addatur Ceræ citrinæ q. f. M. & fiat l. a. Unguentum. Verba ſunt Dorn-

Dorncreilii loc. citat.

Quod ſi Ulcus reddatur impurius, conſulenda ſunt ea, quæ cap. præcedenti propoſita fuerunt.

Utile etiam hic eſt *Lac aureum* linteis imbibitum & applicatum, de quo in Curatione Eryſipelatis cap. 29.

INTERNA.

Quando partes plures aut membris principalib. viciniores ad[illegible]tur, exinde calor quidam p. n. in toto corpore ſeſe exerit, conſulenda ſunt ea, quæ in curatione febrium ardentium propoſita fuerunt. Vel fiat tale Julapium.

℞. *Aqua. flor. Sambuci* ℔. *s.*
Syrup. Acetoſ. Sambucin. ℥ *ij.*
C. C. U. præpar. ℈ *ij.*

Miſceantur pro duabus doſibus.

Sanguinem namque ac Spiritus incaleſcentes

incalescentes refrigerat, sitim extinguit, empyreuma discutit, & Vires roborat.

Curatio Congelationis.

Partibus congelatis corticem medianum Sambuci, vel linteum decocto horundē maddium superimpone. Quando in rimas dehiscunt commendatur pulvis ex Corticibus, medulla & floribus Sambuci parandus, qui cum oleo infusionis florum in formam linimenti redigendus, quo partes illæ indies inungantur. Superimponatur quoque linteum, quod *Lacti aureo sambucino* cap. 29. descripto immersum est. Exiccat enim & putredinem gangrænamque imminentem singulariter cohibet.

Plura videantur in curatione ulcerum.

CAPUT XXXIII.

De Venenis Corpori tum inflictis, tum Propinatis.

IN ictu Venenatarum bestiarum folia recentia sambuci illita laudantur, quod Venena attrahant, vulnusque siccent.

In canum morsibus eadem folia contusa & illita speciatim commendat Dioscorides.

Georg. Amwald Rohob Sambuci in Aceto & Vino dissolvere, eodemque locum ictu vel morsu Venenatorum animalium laceratum fricare & eluere mandat in tractatu de Panacea suâ pag. 21.

In ictu Vesparum & Apum adhibe pro litu Oleum infusionis florũ, vel è baccarum arillis expressum, foli-

foliumq; superimpone. Dolorem mitigat, & ut brevi tumor subsidat & evanescat, efficit.

Ad Venenum, quod à Viperarum morsibus corpori infligitur, inhibendum, præter recensita Topica, jubet Dioscorides radicem Sambuci in Vino decoquere, colaturamq; bibere.

Easdem Vires fructui cum Vino poto attribuit.

Præstet & Vinum baccarum adhiberi. Vel usurpentur Rohob seu succi inspissati drachmæ duæ, aut Extracti hujusdem totidem scrupuli in Aq. Hor. Sambuci, sudorq; provocetur.

In Philtro, quo ad amorem conciliandum nefariæ solent uti meretriculæ, aut aliis Venenis propinatis aut assumtis, nihil præstantius est, quàm ut, quamprimum vel levissi-

ma

ma suspicio oboritur, ea omnia, quæ vel ex esculentis, vel potulentis assumta sunt, per vomitum rejiciantur

Exhibe ergo Olei infusion. florum vel Corticum Sambuci uncias duas vel tres in Aquâ tepida, & vomitum accelera.

Vel ℞. Olei è baccarum arillis expressi cochleare mediocre: Propina in Cerevisiâ calefactâ.

Hoc enim modo quicquid virulentum in Ventriculo substiterit, feliciter excludetur, Venenorumq; corrositra acrimonia attemperabitur. Repetatur, si opus fuerit.

Quo facto, postea sudorem prolice, ut id, quod Venas jam subierit, (humor enim quo malignior, eò penetrantior, ac instar fermenti totam massam sanguineam brevi permeat) per sudorem evacuetur.

Proderunt hìc, quæ suprà in curatione

tione Peſtis adducta ſunt, Rob. ſimplex & Antiloemicum, Extracta eorundem, &c. De quibus pro ratione ætatis ac virium, quantum ſufficit in Aquâ deſtillata florum Sambuci alióve convenienti liquore diſſolutum exhibe.

Et cum rarò malignitas unâ vel alterâ vice edometur, quin potius ſub dolocâ ſervitutis ſpecie, acſi jam evicta, *Naturæ* juſſa capeſceret, per cuniculos, reſiduis inquinamentis, in Naturæ bona graſſari, eademq; ſenſim ac pedetentim ſibi ſubigere proſternereq; ſoleat: Idcirco horum Alexiteriorum uſus tam alto intermittendus non eſt, ſed potius aliquouſq; continuandus, quò omnes Venenatæ ac malignæ impreſſionis reliquiæ, penitus è corpore extirpentur. Utilis eſt hìc talis mixtura.

℞. Con-

℞. *Conserv. flor. Sambuci.*
Borrag. ana
q pl.

Misceantur. Exhibeatur inde indies unciæ dimidium horâ unâ vel alterâ ante prandium, cochleareq; unum Syrupi de succo baccarum Sambuci superbibatur.

Septimanatim quoq; drachmas duas Rohob Sambuci in Aquâ florum Sambuci exhibe, & sudorem in Lecto aut Balneo provoca. Post sudorem ad calorem attemperandum detur cochleare unum vel alterum Syrupi Acetosi sambucini.

A quibusdam sequens *Experimentum* laudatur. ℞. Corticum Medianorum Sambuci subtilissimè derasorum, & in umbra leniter exiccatorum Manipulum paulò pleniorem: Superaffunde Lactis caprilli recenter mulcti Mensuram dimidiam

midiam ſeſquilibræ, vel circiter, capacem. Decoq. igne lento ad conſumtionem dimidietatis: De cujus colaturâ mane & veſperi bibatur.

Prædicatur omne venenum à Meretricibus & aliis ſceleratis homuncionibus in cibo potúve, ante triennium quamvis propinatum, funditus extirpaturum. Quod ſi primâ vice ſucceſſum non perſenſerit Æger, repetatur, nec dubium, quin tandem, divina volente & juvante Gratia, eventus exoptatus ſit ſubſecuturus.

CONCLUSIO.

ATq; hæc fuerunt, Lector Benevole & Candide, quæ de *Sambuco*, ejuſvé uſu in Medicinâ maximo curſoriè proponere volui. Edulia, quæ ex floribus & baccis eo tempore, quæ eorundem recentium habetur

habetur copia, ad varios morbos præcavendos utiliter parari & usurpari possunt, hîc expressè non attigi cum Coquis ex quotidiano usu sint plus quam notissima, & in quibus affectibus competant, ex superioribus unicuivis ad oculum satis pateat. Quod si quædam Tibi hîc occurrerunt, quæ minus placuerint, Tuum erit benevolè ac humaniter ea interpretari, ferulamq; censoriam tamdiu cohibere, donec exactius omnia ad infallibilem Rationis & Experientiæ trutinam expenderis.

Et veniam pro laude peto, laudatus abunde
Non fastiditus si tibi, Lector, ero.

Si quædam omissa, quædam obscurius aut minus rectè tradita, pro limatiore tuo judicio, addideris, illustraveris, correxeris, à me & omnibus Medicinæ Naturæq; cul-

toribus gratiam magnam inibis. Nihil enim poteſt eſſe beatius quàm multa ſcire: diſcendum verò ut ſciamus. Nec unquam ita quisquam benè ſubducta ratione ad vitam fuit, quin res, ætas, uſus ſemper aliquid apportet novi, aliquid moneat; ut illa, quæ te ſcire credas neſcias, & quæ tibi putaris prima, in experiundo repudies. Homine verò imperito nunquam quicquam injuſtius, qui niſi quod ipſe fecit, nil rectum putat. Benè Vale, & fave quisquis es, mecumq; in admiranda hac & exhauſta rerum Naturalium varietate, inperſcrutabilem Divinæ *Sapientiæ* & *Bonitatis* Abyſſum devote ſuſpice & piè venerare.

ANA-

ANATOMIÆ SAMBUCI INDEX.

SECTIO PRIMA.

SECTIO SECUNDA.

Caput

SECTIO TERTIA.

9. de

Me-

INDEX.

Medicamenta præter superius in Sectione secundâ descripta & recensita, in *Praxi* seu Sectione tertiâ de novo describuntur potissimum sequentia.

14. *Oleum*

INDEX.

FINIS.